

Forest Stewardship Council®

Interim nationale FSC-standaard Suriname

FSC-STD-SUR-01-2020 NL

Fotorechten

Van links naar rechts:

Foto 1: ©Milan Reska

Foto 2: ©Arturo Escobar

Foto 3: ©Arturo Escobar

OPMERKING BIJ DEZE NEDERLANDSTALIGE VERSIE:

Dit is een Nederlandse vertaling van de officiële (Engelse) versie van de FSC Interim Nationale Standaard voor de certificering in Suriname. De Engelse versie is beschikbaar via ic.fsc.org. Als er een conflict of inconsistentie is tussen de goedgekeurde Engelstalige versie en deze Nederlandstalige versie, dan geldt de Engelstalige versie.

Titel	Interim nationale FSC-standaard Suriname
Referentiecode document	FSC-STD-SUR-01-2020 NL
Status	Goedgekeurd
Scope	Alle bostypes (voor meer details zie sectie "B Scope" van deze standaard)
Datum goedkeuring	13 oktober 2020
Goedkeuringsinstantie	Beleidsstuurgroep (PSG)
Publicatiedatum	24 november 2020
Ingangsdatum	01 maart 2021
Overgangperiode¹	12 maanden vanaf de ingangsdatum
Geldigheidsduur	Vijf jaar vanaf de ingangsdatum of totdat de standaard wordt herzien, vervangen of ingetrokken
Standaard ontwikkeld door	NEPCon Filosoofi 31 50108, Tartu, Estland
Contactgegevens	FSC International Center - Performance and Standards Unit – Adenauerallee 134 53113 Bonn, Duitsland +49-(0)228-36766-0 +49-(0)228-36766-30 psu@fsc.org
<p>© 2020 Forest Stewardship Council, A.C. Alle rechten voorbehouden.</p> <p>FSC®F000100</p> <p>Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.</p> <p>De Forest Stewardship Council® (FSC) is een onafhankelijke ngo zonder winstoogmerk, opgericht om milieuvriendelijk, sociaal verantwoord en economisch rendabel beheer van de bossen wereldwijd te bevorderen.</p> <p>De visie van FSC is dat de echte waarde van bossen wordt erkend en volledig wordt geïntegreerd in de wereldwijde samenleving. FSC is de leidende katalysator en bepalende kracht voor verbeterd bosbeheer en markttransformatie, waardoor een trendverschuiving optreedt naar duurzaam gebruik, behoud en herstel van bossen en respect voor iedereen.</p>	

---

¹ De overgangperiode is de tijdsperiode waarin parallel de nieuwe versie wordt ingevoerd en de oude versie van de standaard wordt uitgefaseerd. Zes (6) maanden na het einde van de overgangperiode worden certificaten die zijn uitgegeven op basis van de oude versie als ongeldig beschouwd.

Inhoud

A	Doelstelling	4
B	Scope	4
C	Opmerking over het gebruik van indicatoren, bijlagen en verificatiepunten	5
D	Bronverwijzingen.....	6
E	Principes, criteria en indicatoren	8
	BEGINSEL 1: NALEVING VAN WETTEN	8
	BEGINSEL 2: <i>WERKNEMERS*</i> RECHTEN EN ARBEIDSVOORWAARDEN	11
	BEGINSEL 3: RECHTEN VAN <i>INHEEMSE VOLKEN*</i>	15
	BEGINSEL 4: VERHOUDING MET GEMEENSCHAPPEN	18
	BEGINSEL 5: BATEN VAN HET <i>BOS*</i>	22
	BEGINSEL 6: MILIEUWAARDEN* EN MILIEU-EFFECTEN.....	24
	BEGINSEL 7: PLANNING VAN BEHEER.....	29
	BEGINSEL 8: MONITORING EN EVALUATIE	32
	BEGINSEL 9: HOGE BESCHERMINGSWAARDEN*	34
	BEGINSEL 10: IMPLEMENTATIE VAN BEHEERACTIVITEITEN	37
Bijlage A	Minimale lijst van toepasselijke wet- en regelgeving en nationaal geratificeerde internationale verdragen, conventies en overeenkomsten. (Beginsel 1).	41
Bijlage B	Opleidingseisen voor werknemers* (Beginsel 2).....	50
Bijlage C	Conceptueel diagram van een netwerk van beschermingszones* (Beginsel 6).....	51
Bijlage D	Onderdelen van het beheerplan* (Beginsel 7).....	52
Bijlage E	Conceptueel kader voor planning en monitoring (Beginsel 7).....	54
Bijlage F	Voorschriften voor toezicht (Beginsel 8).....	56
Bijlage G	Strategieën voor instandhouding van hoge beschermingswaarden* (Beginsel 9).....	59
Bijlage H	HCV-kader (Beginsel 9)	60
Bijlage I	Verklarende woordenlijst.....	98

A Doelstelling

Het doel van deze standaard is om een reeks vereisten te verstrekken voor:

1. De organisatie, om verantwoord bosbeheer te implementeren binnen haar beheereenheid en om conformiteit aan te tonen.
2. Door FSC geaccrediteerde certificerende instanties (CB's) om conformiteit met deze standaard te bepalen als basis voor het toekennen of behouden van bosbeheercertificering.

B Scope

Deze standaard moet binnen de volgende scope toegepast worden:

Geografische regio	Suriname
Bostypes	Alle bostypes
Soorten eigendom	Alle soorten eigendom, inclusief openbaar, privé en andere
Beheerschaal categorieën (volgens sectie 6 van FSC- STD-60-002)	Alle categorieën beheereenheden, inclusief beheerde kleine bossen en bossen met lage intensiteit (SLIMF's) <i>(Opmerking: zie sectie C voor de toepasselijke SLIMF-criteria voor dit land.</i>
Bosproducten (volgens FSC-STD-40- 004a)	Ruwhout NTFP's niet inbegrepen

C Opmerking over het gebruik van indicatoren, bijlagen en verificatiepunten

De volgende elementen van deze standaard zijn normatief:

Toepassingsgebied, invoeggetredings- en geldigheidsdata, verklarende woordenlijst, principes, criteria en indicatoren, richtlijnen, tabellen en bijlagen.

De volgende elementen van deze standaard zijn alleen bedoeld als richtlijn en zijn niet normatief:

Verificatiepunten, opmerkingen (*indien aanwezig*).

Van organisaties die beheereenheden beheren die kwalificeren als SLIMF, wordt verwacht dat ze voldoen aan alle indicatoren behalve die aangegeven als "Niet van toepassing op SLIMF". Waar een SLIMF-indicator bestaat, zal *de Organisatie** verwijzen naar deze specifieke SLIMF-indicator (aangeduid als "SLIMF x.x.x.x").

Toelatingscriteria SLIMF	Nationale drempel
Kleine beheereenheden	Tot 100 hectare
Beheereenheden met lage intensiteit	Het oogstpercentage lager ligt dan 20% van de gemiddelde jaarlijkse aanwas binnen het totale areaal productiebos van de eenheid, EN OFWEL de jaarlijkse oogst van het totale areaal productiebos minder is dan 5000 m ³ , OF de gemiddelde jaarlijkse oogst van het totale productiebos minder is dan 5000 m ³ /jaar in de periode van geldigheid van het certificaat zoals gecontroleerd door oogstverslagen en toezichtaudits.

Werkwoordsvormen in de formulering van bepalingen

[Aangepast op basis van *ISO/IEC-richtlijnen, deel 2: regels voor de structuur en het opstellen van internationale standaarden*]

"zal": geeft vereisten aan die strikt moeten worden nageleefd om te voldoen aan de standaard.

"zou moeten": geeft aan dat tussen verschillende mogelijkheden één mogelijkheid wordt aanbevolen als bijzonder geschikt, zonder andere te noemen of uit te sluiten, of dat een bepaalde handelwijze de voorkeur heeft maar niet noodzakelijkerwijs vereist is. De organisatie kan op gelijkwaardige wijze aan deze vereisten voldoen, mits dit kan worden aangetoond en verantwoord.

"mag": geeft een handelwijze aan die is toegestaan binnen de grenzen van het document.

"kan": wordt gebruikt voor verklaringen van mogelijkheid en bekwaamheid, hetzij materieel, fysiek of causaal.

Termen waarvoor een definitie wordt gegeven in de Verklarende Woordenlijst zijn cursief gedrukt en gemarkeerd met een *sterretje* *.

Dit document is onderworpen aan de beoordelings- en herzieningscyclus zoals beschreven in *FSC-PRO-60-007 Structuur, inhoud en ontwikkeling van tussentijdse nationale standaarden (Structure, Content and Development of Interim National Standards)*.

D Bronverwijzingen

De volgende documenten die worden aangehaald, zijn relevant voor de toepassing van dit document. Voor verwijzingen zonder versienummer is de laatste versie van het aangehaalde document (waaronder eventuele wijzigingen) van toepassing.

FSC-POL-01-004	<i>Beleid voor de branchevereniging van organisaties met FSC (Policy for the Association of Organizations with FSC)</i>
FSC-POL-20-003	<i>De uitsluiting van gebieden uit de scope van de certificering (The Excision of Areas from the Scope of Certification)</i>
FSC-POL-30-001	<i>Pesticidebeleid FSC (FSC Pesticides Policy)</i>
FSC-POL-30-401	<i>FSC-certificering en de IAO-verdragen (FSC Certification and the ILO Conventions)</i>
FSC-POL-30-602	<i>FSC-interpretatie inzake GGO's: genetisch gemanipuleerde organismen (FSC Interpretation on GMOs: Genetically Modified Organisms)</i>
FSC-STD-01-001	<i>FSC-principes en -criteria voor goed bosbeheer (FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship)</i>
FSC-STD-01-002	<i>Verklarende woordenlijst FSC (FSC Glossary of Terms)</i>
FSC-STD-01-003	<i>Toelatingscriteria SLIMF (SLIMF Eligibility Criteria)</i>
FSC-STD-20-007	<i>Bosbeheerevaluaties (Forest Management Evaluations)</i>
FSC-STD-30-005	<i>FSC-standaard voor groepsentiteiten in bosbeheer groepen (FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups)</i>
FSC-STD-60-002	<i>Structuur en inhoud van de National Forest Stewardship-standaarden (Structure and Content of National Forest Stewardship Standards)</i>
FSC-STD-60-004	<i>Internationale generieke indicatoren (International Generic Indicators - IGI)</i>
FSC-PRO-01-001	<i>De ontwikkeling en herziening van FSC-normatieve documenten (The Development and Revision of FSC Normative Documents)</i>
FSC-PRO-01-005	<i>Verwerking van bezwaarschriften (Processing Appeals)</i>
FSC-PRO-01-008	<i>Verwerken van klachten in het FSC-certificeringssysteem (Processing Complaints in the FSC Certification Scheme)</i>
FSC-PRO-01-009	<i>Verwerkingsbeleid van klachten over aansluitingskwesties in het FSC-certificeringssysteem (Processing Policy for Association Complaints in the FSC Certification Scheme)</i>
FSC-PRO-30-006	<i>Procedure voor ecosysteemdiensten: aantonen van impact en marktinstrumenten (Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools)</i>
FSC-PRO-60-007	<i>Structuur, inhoud en ontwikkeling van tussentijdse nationale standaarden (Structure, Content and Development of Interim National Standards)</i>
FSC-DIR-20-007	<i>FSC-richtlijn inzake FSC bosbeheerevaluaties (FSC Directive on FSC Forest Management Evaluations)</i>

FSC-GUI-30-003	<i>FSC-richtlijnen voor de implementatie van het recht op vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming (FSC Guidelines for the implementation of the right to Free, Prior and Informed Consent) (FPIC)</i>
FSC-GUI-60-002	<i>Richtlijn voor ontwikkelaars van een standaard voor het aanpakken van risico's van onaanvaardbare activiteiten wat betreft schaal en intensiteit (Guideline for Standard Developers for addressing risk of unacceptable activities in regard to scale and intensity)</i>
FSC-GUI-60-005	<i>Gendergelijkheid bevorderen in National Forest Stewardship-standaarden (Promoting Gender Equality in National Forest Stewardship Standards)</i>
FSC-GUI-60-009	<i>Leidraad voor ontwikkelingsgroepen van een standaard: ontwikkeling van nationale kaders voor hoge beschermingswaarde (Guidance for Standard Development Groups: Developing National High Conservation Value Frameworks)</i>
FSC-GUI-60-009a	<i>Sjabloon voor nationale hoge beschermingswaardekaders (Template for National High Conservation Value Frameworks)</i>

E Principes, criteria en indicatoren

BEGINSEL 1: NALEVING VAN WETTEN

De organisatie* dient aan alle toepasselijke wet-* en regelgeving en nationaal geratificeerde* internationale verdragen, conventies en overeenkomsten te voldoen. (P1 P&C V4)

- 1.1 ***De organisatie* dient een wettelijk bepaalde entiteit te zijn met een heldere, gedocumenteerde en onbetwistewettelijke registratie*, met schriftelijke toestemming van de wettelijk bevoegde* instantie voor specifieke activiteiten. (nieuw)***
  - 1.1.1 *Wettelijke registratie** voor het uitvoeren van alle activiteiten binnen de scope van het certificaat is gedocumenteerd en onbetwist.
  - 1.1.2 *Wettelijke registratie** wordt volgens een wettelijk voorgeschreven proces door een *wettelijk bevoegde** instantie verleend.
- 1.2 ***De organisatie* dient aan te tonen dat de wettelijke* status van de beheereenheid*, waaronder tenure* en gebruiksrechten* en de grenzen hiervan duidelijk zijn bepaald. (C2.1 P&C V4)***
  - 1.2.1 *Wettelijke* tenure** voor het beheer en gebruik van hulpbronnen binnen de scope van het certificaat is gedocumenteerd.
  - 1.2.2 *Wettelijke* tenure** wordt volgens een wettelijk voorgeschreven proces door een *wettelijk bevoegde** instantie verleend.
  - 1.2.3 De grenzen van alle *beheereenheden** binnen de scope van het certificaat zijn duidelijk gemarkeerd of gedocumenteerd, en worden duidelijk op kaarten aangegeven.
- 1.3 ***De organisatie* dient over wettelijke* rechten te beschikken om in de beheereenheid* te opereren, die overeenkomen met de wettelijke* status van de organisatie* en van de beheereenheid*, en dient te voldoen aan de bijbehorende wettelijke* verplichtingen in toepasselijke nationale en lokale wetgeving* en regelgeving en aan administratieve voorschriften. De wettelijke* rechten dienen een basis te vormen voor de oogst van producten en/of de levering van ecosysteemdiensten* binnen de grenzen van de beheereenheid*. De organisatie* dient de wettelijk voorgeschreven kosten te betalen die bij dergelijke rechten en plichten horen. (C1.1, 1.2, 1.3 P&C V4)***
  - 1.3.1 Alle activiteiten ondernomen in de *beheereenheid** worden uitgevoerd in overeenstemming met:
    - 1) *Toepasselijke wetgeving** en regelgeving en administratieve voorschriften,
    - 2) *Wettelijke bevoegdheden** en *gewoonterechten**; en
    - 3) *Verplichte praktijkcode**.
  - 1.3.2 Betaling van alle wettelijk toepasselijke voorgeschreven kosten met betrekking tot *bos*beheer* wordt *tijdig** verricht.
  - 1.3.3 Activiteiten die onder het *beheerplan** vallen, zijn opgesteld in naleving van alle *toepasselijke wetgeving**.

1.4 De organisatie* dient maatregelen te ontwikkelen en in te voeren, en/of dient met regelgevende instanties samen te werken aan de systematische bescherming van de beheereenheid* tegen onbevoegd of illegaal gebruik van hulpbronnen, nederzettingen en andere illegale activiteiten. (C1.5 P&C V4)

1.4.1 Er worden maatregelen genomen om *bescherming* te bieden* tegen ongeoorloofd of illegaal oogsten, jagen, vissen, zetten van strikken, verzamelactiviteiten, plaatsen van nederzettingen, illegale mijnbouw en andere ongeoorloofde activiteiten.

1.4.2 Indien *bescherming** de *wettelijke** verantwoordelijkheid van regelgevende instanties (Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht -SBB-, Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling in Suriname -NIMOS-, Geologisch Mijnbouwkundige Dienst -GMD-) is, wordt een systeem ingevoerd voor het samenwerken met deze regelgevende instanties bij het vaststellen, melden, beheersen en ontmoedigen van onbevoegde of illegale activiteiten.

1.4.3 Indien illegale of onbevoegde activiteiten worden vastgesteld, worden maatregelen genomen om deze tegen te gaan.

1.5 De organisatie* dient de toepasselijke nationale wetgeving*, lokale wetgeving, geratificeerde* internationale conventies en verplichte praktijkcodes*, met betrekking tot het transport van en de handel in bosproducten binnen en vanuit de beheereenheid*, en/of tot het punt van eerste verkoop, na te leven. (C1.3 P&C V4)

1.5.1 Naleving van *toepasselijke nationale wetgeving**, *locale wetgeving**, *geratificeerde** internationale conventies en *verplichte praktijkcodes** met betrekking tot het transport van en de handel in bosproducten tot het punt van eerste verkoop wordt aangetoond.

1.5.2 Naleving van CITES-bepalingen wordt aangetoond, waaronder door middel van het bezit van certificaten voor het oogsten van en de handel in CITES-soorten.

1.6 De organisatie* dient geschillen* ten aanzien van zaken met betrekking to het geschreven recht of het gewoonterecht* die tijdig* buitengerechtelijk kan worden beslecht door betrokkenheid met de betrokken belanghebbenden* te herkennen, te voorkomen en op te lossen. (C2.3 P&C V4)

1.6.1 Een *openbaar** proces voor beslechting van *geschillen** is opgesteld; ontwikkeld met *cultureel gepaste* betrokkenheid** bij de betrokken *belanghebbenden**.

1.6.2 Op *geschillen** met betrekking tot *toepasselijke wetgeving** of *gewoonterecht** die buiten de rechtbank kunnen worden beslecht, wordt *tijdig** gereageerd, en deze geschillen worden beslecht of bevinden zich in het proces voor beslechten van *geschillen**.

1.6.3 Bijgewerkte dossiers van geschillen met betrekking tot *toepasselijke wetgeving** of *gewoonterecht* bevatten onder meer het volgende:

- 1) genomen stappen om *rechilled** te beslechten;
- 2) de uitkomsten van alle processen voor beslechting van *geschillen**; en
- 3) Onopgeloste *geschillen**, de redenen waarop deze nog niet zijn opgelost, en hoe deze worden opgelost.

- 1.6.4 Operaties worden stilgelegd in gebieden waarin *geschillen** voorkomen:
- 1) van een aanzienlijke omvang*; of
  - 2) van een aanzienlijke duur*; of
  - 3) waarmee een *significant** aantal belangen bij is gemoeid.
- 1.7 De organisatie* dient een verbindende verklaring te publiceren dat zij geen steekpenningen in geldelijke vorm aanbiedt of zich inlaat met enig andere vorm van corruptie, en zich aan wetgeving voor corruptiebestrijding dient te houden waar dit bestaat. In geval van afwezigheid van wetgeving voor het corruptiebestrijding dient de organisatie* andere maatregelen voor corruptiebestrijding te implementeren die passen bij de schaal* en intensiteit* van beheeractiviteiten en het risico* op corruptie. (nieuw)**
- 1.7.1 Er wordt een anti-corruptiebeleid geïmplementeerd dat voldoet aan de anti-corruptiewet en dat een toezegging van de organisatie omvat om steekpenningen van generlei type aan te bieden of te ontvangen of te faciliteren.
- SLIMF 1.7.1 Een schriftelijke of mondelinge verklaring om geen steekpenningen (geld) aan te bieden of te ontvangen, of betrokken te zijn bij andere vormen van corruptie, wordt aan burens en klanten gecommuniceerd.
- 1.7.2 Het beleid is even streng of strenger dan bestaande wetgeving op dit gebied.
- 1.7.3 Het beleid is *openbaar** en gratis verkrijgbaar.
- 1.7.4 Omkoping, dwang en andere vormen van corruptie vinden niet plaats.
- 1.7.5 Als corruptie wel voorkomt, dienen corrigerende maatregelen te worden genomen.
- 1.8 De organisatie* dient een langetermijnverbintenis* aan te tonen om zich aan de FSC-principes* en -criteria* in de managementeenheid* te houden, en aan het bijbehorende beleid en de bijbehorende standaarden van FSC. Een verklaring van deze verbintenis wordt opgenomen in een openbaar* document dat vrij beschikbaar wordt gesteld. (C1.6 P&C V4)**
- 1.8.1 Een schriftelijk beleid, gesteund door een persoon met de bevoegdheid om het beleid uit te voeren, omvat een *langetermijnverbintenis** tot *bosbeheerpraktijken** in overeenstemming met de *principes** en *criteria** van FSC en het bijbehorende beleid en de bijbehorende standaarden.
- 1.8.2 Het beleid is *openbaar** en gratis verkrijgbaar.

BEGINSEL 2: WERKNEMERS*RECHTEN EN ARBEIDSVOORWAARDEN

De organisatie* dient het sociaal-economisch welzijn van werknemers* te garanderen of te vergroten. (nieuw)

2.1 *De organisatie* dient de principes en rechten op het werk, zoals bepaald in de Verklaring van de IAO over de fundamentele rechten en beginselen op het werk (1998) op basis van de acht fundamentele arbeidsverdragen van de IAO te handhaven*. (C4.3 P&C4)*

2.1.1 *De organisatie* maakt geen gebruik van kinderarbeid.*

2.1.1.1 *De organisatie* heeft geen werknemers* in dienst onder de leeftijd van 15 jaar, of onder de minimumleeftijd * zoals vermeld in nationale of lokale wet- of regelgeving, indien deze leeftijd hoger is, behalve zoals gespecificeerd in 2.1.1.2.*

2.1.1.2 *In landen waar de nationale wet* of regelgeving de tewerkstelling van personen tussen 13 en 15 jaar voor licht werk* toestaat, dergelijke arbeid hun deelname aan onderwijs niet belemmert en niet schadelijk is voor hun gezondheid of ontwikkeling. Met name waar kinderen onderworpen zijn aan de leerplichtwet, werken ze alleen buiten de schooluren tijdens de normale werkuren overdag.*

2.1.1.3 *Niemand onder de 18 jaar mag gevaarlijk* of zwaar werk* uitvoeren, behalve voor opleidingsdoeleinden binnen aangenomen nationale wet*- en regelgeving.*

2.1.1.4 *De organisatie* verbiedt de ergste vormen van kinderarbeid*.*

2.1.2 *De organisatie* voorkomt alle vormen van gedwongen en dwangarbeid.*

2.1.2.1 *Arbeidsverhoudingen zijn vrijwillig en gebaseerd op wederzijdse instemming, zonder dreiging van straf.*

2.1.2.2 *Er zijn geen aanwijzingen van praktijken die indicatief zijn voor gedwongen arbeid en dwangarbeid, waaronder:*

- 1) *fysiek en seksueel geweld*
- 2) *schuldarbeid*
- 3) *inhouding van loon, waaronder betaling van kosten voor arbeidsbemiddeling en/of betaling van een onderpand voordat het dienstverband begint*
- 4) *beperking van bewegingsvrijheid/mobiliteit*
- 5) *Inname van paspoort en identiteitsdocumenten*
- 6) *Dreiging met indienen van een aanklacht bij de overheid.*

2.1.3 *De organisatie* zorgt ervoor dat er bij arbeid en beroep niet wordt gediscrimineerd.*

2.1.3.1 *Arbeids- en beroeps*-praktijken zijn vrij van discriminatie.*

2.1.4 *De organisatie* respecteert de vrijheid van vergadering en het recht op collectieve onderhandelingen.*

2.1.4.1 *Werknemers* mogen naar eigen keuze werknemersorganisaties* oprichten of zich hierbij aansluiten.*

2.1.4.2 *De organisatie* respecteert de rechten van werknemers om deel te nemen aan wettelijke activiteiten met betrekking tot het oprichten, lid worden van of helpen van een werknemersorganisatie*, of om zich*

hiervan te onthouden; en de organisatie discrimineert of straft werknemers niet voor het gebruikmaken van deze rechten.

2.1.4.3 *De organisatie** onderhandelt met wettelijk opgerichte *werknemersorganisaties** en/of met naar behoren geselecteerde vertegenwoordigers hiervan *te goeder trouw** en naar beste kunnen om een overeenkomst op basis van *collectieve onderhandeling** te bereiken.

2.1.4.4 Overeenkomsten op basis van *collectieve onderhandeling**, voor zover deze bestaan, worden geïmplementeerd.

2.2 *De organisatie dient *gendergelijkheid** in arbeidspraktijken, scholingsmogelijkheden, toewijzing van contracten, *betrokkenheids**-processen en beheeractiviteiten te bevorderen. (nieuw)**

2.2.1 Systemen worden ingevoerd voor het bevorderen van *gendergelijkheid** en het voorkomen van genderdiscriminatie in arbeidspraktijken, scholingsmogelijkheden, toewijzing van contracten, *betrokkenheids**-processen en beheeractiviteiten te bevorderen.

2.2.2 Vacatures staan onder dezelfde omstandigheden open voor zowel mannen als vrouwen, en vrouwen worden aangemoedigd om actief op alle arbeidsniveaus deel te nemen.

2.2.3 Werk dat doorgaans door vrouwen wordt uitgevoerd (kwekerij, bosbouw, oogsten van bosbijproducten, wegen, verpakken enz.) wordt in dezelfde mate meegenomen opleidingen en gezondheids- en veiligheidsprogramma's als werk dat doorgaans door mannen wordt uitgevoerd.

2.2.4 Vrouwen en mannen krijgen hetzelfde loon voor hetzelfde werk.

2.2.5 Vrouwen krijgen direct betaald en maken gebruik van wederzijds overeengekomen methoden (bv. directe bankoverschrijving, directe betalingen voor schoolkosten enz.) zodat ze hun loon op veilige wijze ontvangen en zelf over hun loon kunnen beschikken.

2.2.6 Zwangerschapsverlof is niet korter dan een zesweekse periode na de bevalling.

2.2.7 Vaderschapsverlof is beschikbaar en er is geen boete op het opnemen hiervan.

2.2.8 Bijeenkomsten, beheercommissies en besluitvormingsfora worden georganiseerd en staan open voor vrouwen en mannen, en maken actieve deelname van beide mogelijk.

2.2.9 Er zijn vertrouwelijke en effectieve mechanismen voor het melden van en sanctioneren van gevallen van seksuele intimidatie en discriminatie op basis van geslacht, huwelijkse staat, ouderschap of seksuele voorkeur.

2.3 *De organisatie dient gezondheids- en veiligheidspraktijken in te voeren om *werknemers** tegen risico's ten aanzien van beroepsveiligheid en gezondheid te beschermen. Deze praktijken dienen proportioneel te zijn wat betreft *schaal, intensiteit en risico** van beheeractiviteiten en voldoen aan de aanbevelingen van de IAO-Gedragscode inzake veiligheid en gezondheid in de bosbouw, of deze overtreffen. (C4.2 P&C V4)**

2.3.1 Er worden gezondheids- en veiligheidspraktijken ontwikkeld en geïmplementeerd die voldoen aan de aanbevelingen van de IAO-Gedragscode inzake veiligheid en gezondheid in de bosbouw, of deze overtreffen.

- SLIMF 2.3.1 Elke werknemer wordt geïnformeerd over de gezondheids- en veiligheidsmaatregelen met betrekking tot zijn of haar activiteit en deze voldoen aan de aanbevelingen van de IAO-Gedragscode inzake veiligheid en gezondheid in de bosbouw, of overtreffen deze.
- 2.3.2 *Werknemers** beschikken over persoonlijke beschermingsmiddelen die passen bij de taken die aan hen zijn toegewezen.
- 2.3.3 Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen is verplicht.
- 2.3.4 Er worden dossiers bijgehouden over gezondheids- en veiligheidspraktijken, waaronder ongevallencijfers en verloren tijd als gevolg van ongevallen.
- SLIMF 2.3.4 Het gebruik van gezondheids- en veiligheidsmaatregelen door werknemers is bekend en wordt gecontroleerd.
- 2.3.5 De frequentie en ernst van ongevallen zijn consistent laag vergeleken met het gemiddelde in de nationale *bos**bouwsector.
- SLIMF 2.3.5 Het niveau van ongevallen is laag vergeleken met het gemiddelde in de nationale *bosbouw*sector.
- 2.3.6 De gezondheids- en veiligheidspraktijken worden na grote incidenten of ongevallen naar behoefte geëvalueerd en herzien.
- 2.4 De organisatie* dient een gelijk of hoger loon te betalen dan normen in de bosbouwsector of andere erkende afspraken in de bosbouwsector of leefbare lonen* indien deze hoger zijn dan de wettelijke* minimumlonen. Wanneer geen van deze bestaat, dient de organisatie* door betrokkenheid* met werknemers* mechanismen te ontwikkelen voor het bepalen van leefbare lonen*. (nieuw)**
- 2.4.1 Lonen betaald door *de organisatie** zijn in alle gevallen gelijk aan of hoger dan *wettelijke** minimumloonschalen, indien dergelijke schalen bestaan.
- 2.4.2 Betaalde lonen zijn gelijk aan of overschrijden:
- 1) Minimale normen in de *bos**bouwsector; of
  - 2) Andere erkende overeenkomsten in de *bos**bouwsector; of
  - 3) *Leefbare lonen** die hoger zijn dan *wettelijke** minimumlonen.
- 2.4.3 Lonen, salarissen en contracten worden op tijd betaald.
- 2.5 De organisatie* dient aan te tonen dat werknemers* beschikken over een functiespecifieke opleiding en toezicht voor een veilige en effectieve implementatie van het beheerplan* en alle beheeractiviteiten. (C7.3 P&C V4)**
- 2.5.1 *Werknemers** beschikken over een functiespecifieke opleiding in overeenstemming met bijlage B en toezicht voor een veilige en effectieve bijdrage aan de implementatie van het *beheerplan** en alle beheeractiviteiten.
- 2.5.2 Voor alle betreffende *werknemers** worden actuele scholingsdossiers bijgehouden.
- 2.6 De organisatie* dient door betrokkenheid* met werknemers* mechanismen te hebben voor het oplossen van geschillen en voor het bieden van billijke compensatie* aan werknemers* voor verlies of schade aan eigendom, beroepsziekten* of beroepsaandoening* opgelopen tijdens het werk voor de organisatie*. (nieuw)**
- 2.6.1 Een proces voor beslechting van *geschillen** is opgesteld, ontwikkeld met *cultureel gepaste** betrokkenheid* bij de *werknemers**.

- 2.6.2 Klachten van *werknemers** worden vastgelegd en beantwoord, en worden opgelost of bevinden zich in een proces voor het beslechten van *geschillen**.
- 2.6.3 Actuele dossiers van klachten van *werknemers** met betrekking tot schade of schade aan eigendom van *werknemers**, *beroepsziekten** of letsel worden bijgewerkt, met:
- 1) genomen stappen om geschillen te beslechten;
  - 2) de uitkomsten van alle processen voor beslechting van *geschillen**, waaronder *billijke compensatie**; en
  - 3) Onopgeloste *geschillen**, de redenen waarop deze nog niet zijn opgelost, en hoe deze worden opgelost.
- 2.6.4 *billijke compensatie** wordt geboden aan *werknemers** voor werkgerelateerde schade of schade aan eigendom en *beroepsziekten** of letsel.

BEGINSEL 3: RECHTEN VAN INHEEMSE VOLKEN*

De organisatie* dient de wettelijke bevoegdheden* en gewoonterechten* van inheemse volken* ten aanzien van eigendom, gebruik en beheer van land, gebieden en hulpbronnen aangetast door beheeractiviteiten te identificeren en in stand te houden*. (P3 P&C V4)

3.1 *De organisatie* dient de inheemse volken* te identificeren die binnen de beheereenheid* bestaan, of die door beheeractiviteiten zijn betroffen. De organisatie* dient vervolgens door betrokkenheid* met deze inheemse volken hun tenure*-rechten, hun rechten op toegang tot en gebruik van hulpbronnen en ecosysteemdiensten* van het bos*, hun gewoonterechten* en wettelijke* rechten en plichten die binnen de beheereenheid* van toepassing zijn, te identificeren. De organisatie* dient tevens gebieden te identificeren waarin deze rechten worden aangevochten. (nieuw)*

3.1.1 *Inheemse volken* die betroffen kunnen zijn door beheeractiviteiten, worden geïdentificeerd.*

3.1.2 Door *cultureel gepaste* betrokkenheid** met de *inheemse volken** geïdentificeerd in 3.1.1, en met instanties die deze *inheemse volken** ondersteunen, wordt het volgende gedocumenteerd en/of in kaart gebracht:

- 1) Hun *wettelijke* en gewoonterechten* van tenure**;
- 2) Hun *wettelijke* en op gewoonterecht gebaseerde toegang tot en gebruiksrechten* van de hulpbronnen en ecosysteemdiensten* van het bos**,
- 3) Hun *wettelijke* en gewoonterechten* en -plichten die van toepassing zijn*;
- 4) Het bewijs dat deze rechten en plichten ondersteunt;
- 5) Gebieden waar rechten tussen *inheemse volken**, overheden en/of anderen wordt betwist;
- 6) Een samenvatting van de middelen waarmee de *wettelijke* en gewoonterechten**, en de betwiste rechten door *de organisatie** worden behandeld; en
- 7) De ambities en doelen van *inheemse volken** met betrekking tot beheeractiviteiten, *intacte boslandschappen** en *inheemse cultuurlandschappen**.

3.2 *De organisatie* dient de wettelijke* en gewoonterechten* van inheemse volken* om zeggenschap te houden over beheeractiviteiten binnen of gerelateerd aan de beheereenheid* in de mate die nodig is voor het beschermen van hun rechten, hulpbronnen en land en gebieden*, in stand te houden*. Voor delegatie door inheemse volken van de controle over beheeractiviteiten aan derden is vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* nodig. (C3.1, 3.2 P&C V4)*

3.2.1 Via *cultureel gepaste* betrokkenheid** worden *inheemse volken** geïnformeerd wanneer, waar en hoe zij opmerkingen kunnen maken over en aanpassing kunnen verzoeken van beheeractiviteiten, in de mate die nodig is voor de bescherming van hun rechten, hulpbronnen, *gronden en gebieden**.

3.2.2 De *wettelijke* en gewoonterechten** van inheemse volken* worden niet door de organisatie* geschonden.

3.2.3 Indien er bewijs is dat *wettelijke* en gewoonterechten** van *inheemse volken** met betrekking tot beheeractiviteiten zijn geschonden, wordt de

situatie gecorrigeerd, indien nodig, via *cultureel gepaste* betrokkenheid** en/of via het proces voor het beslechten van *geschillen** voorgeschreven in *criterium** 1.6 of 4.6.

3.2.4 *Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** wordt verleend door *inheemse volken** voorafgaand aan beheeractiviteiten die hun vastgestelde rechten aantasten, via een proces dat

- 1) zorgt dat *inheemse volken** hun rechten en plichten met betrekking tot de hulpbron kennen;
- 2) *inheemse volken** informeert over de waarde van de hulpbron, op economisch, sociaal en milieugebied;
- 3) *inheemse volken** informeert over hun recht om instemming met de voorgestelde beheeractiviteiten op te schorten of aan te passen in de mate die nodig is om hun rechten, hulpbronnen, *gronden en gebieden** te beschermen; en
- 4) *inheemse volken** informeert over de actuele en geplande *bos*beheeractiviteiten*.

3.2.5 Indien het proces van *vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** nog niet tot een FPIC-overeenkomst heeft geleid, zijn *de organisatie** en de betrokken *inheemse volken** betrokken bij een wederzijds overeengestemd FPIC-proces dat zich in *goed trouw** voltrekt en waar de gemeenschap tevreden mee is.

3.3 In geval van het delegeren van de controle over beheeractiviteiten dient een *bindende overeenkomst** tussen *de organisatie** en *de inheemse volken** te worden gesloten via *vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming**. De overeenkomst dient de *geldigheidsduur, bepalingen voor heronderhandeling, vernieuwing, beëindiging, economische voorwaarden en andere voorwaarden te bepalen. De overeenkomst dient een bepaling op te nemen voor het monitoren door inheemse volken van naleving door de organisatie* van de voorwaarden van de overeenkomst. (nieuw)*

3.3.1 Indien de zeggenschap over beheeractiviteiten is verleend via *vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** op basis van *cultureel gepaste* betrokkenheid**, bevat de *bindende overeenkomst** de geldigheidsduur, verantwoordelijkheden van de partijen, bepalingen voor heronderhandeling, vernieuwing, beëindiging, economische voorwaarden en andere voorwaarden.

3.3.2 Dossiers van *bindende overeenkomsten** worden bijgehouden.

3.3.3 De *bindende overeenkomst** bevat een bepaling voor het monitoren door *inheemse volken** van naleving door *de organisatie** van de voorwaarden van de overeenkomst.

3.4 *De organisatie** dient de rechten, gebruiken en cultuur van *inheemse volken** zoals bepaald in Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volken (2007) en IAO-Verdrag 169 (1989) te erkennen en *in stand te houden**. (C3.2P&C V4)

3.4.1 De rechten, gebruiken en cultuur van *inheemse volken** zoals bepaald in UNDRIP en IAO-Verdrag 169 worden niet door *de organisatie** geschonden.

3.4.2 In het geval van bewijs dat rechten, gebruiken en de cultuur van *inheemse volken**, zoals bepaald in UNDRIP en IAO-Verdrag 169, door *de organisatie** zijn geschonden, wordt de situatie gedocumenteerd, waaronder stappen om deze rechten, gebruiken en cultuur van *inheemse volken** te *herstellen** naar tevredenheid van de rechthebbenden.

3.5 De organisatie* dient via betrokkenheid* met inheemse volken* locaties te identificeren die speciale culturele, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis hebben en waarop deze inheemse volken wettelijke* of gewoonterechten* hebben. Deze locaties dienen door de organisatie* te worden erkend en het beheer en/of bescherming* ervan dient via betrokkenheid* met deze inheemse volken worden overeengekomen. (C3.3P&C V4)

3.5.1 Locaties van speciale, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis waarop *inheemse volken** *wettelijke** of *gewoonterechten** hebben, worden geïdentificeerd via *cultureel gepaste* betrokkenheid**.

3.5.2 Maatregelen ter bescherming van dergelijke locaties worden overeengekomen, gedocumenteerd en geïmplementeerd via *cultureel gepaste* betrokkenheid** met *inheemse volken**. Wanneer *inheemse volken** bepalen dat fysieke identificatie van locaties in documentatie of op kaarten de waarde of *bescherming** van de locaties zou bedreigen, moeten andere middelen worden gebruikt.

3.5.3 Wanneer locaties met speciale culturele, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis voor het eerst worden waargenomen of ontdekt, worden beheeractiviteiten in de nabijheid hiervan onmiddellijk stilgelegd totdat beschermende maatregelen met de *inheemse volken** zijn overeengekomen, en volgens de richtlijnen van lokale en *nationale wetgeving**.

3.6 De organisatie* dient het recht van inheemse volken* om hun traditionele kennis* te beschermen* en toe te passen, in stand te houden* en dient lokale gemeenschappen* te compenseren voor de toepassing van dergelijke kennis en hun intellectueel eigendom*. Een bindende overeenkomst* volgens criterium* 3.3 dient te worden gesloten tussen de organisatie* en de inheemse volken voor een dergelijke toepassing via vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* voordat toepassing plaatsvindt, en dient consistent te zijn met de bescherming* van intellectuele eigendoms*rechten. (C3.4 P&C V4)

3.6.1 Traditionele kennis* en intellectueel eigendom* worden beschermd en worden alleen gebruikt wanneer de erkende eigenaars van die traditionele kennis* en dit intellectueel eigendom* hun vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* hebben gegeven, geformaliseerd via een bindende overeenkomst*.

3.6.2 Inheemse volken* worden gecompenseerd volgens de bindende overeenkomst*, die wordt gesloten na vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* voor het gebruik van traditionele kennis* en intellectueel eigendom*.

BEGINSEL 4: VERHOUDING MET GEMEENSCHAPPEN

De organisatie* dient bij te dragen aan de instandhouding of verbetering van het sociaal-economische welzijn van lokale gemeenschappen*. (P4 P&C V4)

4.1 De organisatie* dient de lokale gemeenschappen* die binnen de beheereenheid* leven, en die door beheeractiviteiten zijn betroffen, te identificeren. De organisatie* dient vervolgens door betrokkenheid* met deze lokale gemeenschappen* hun tenure*-rechten, hun rechten op toegang tot en gebruik van hulpbronnen en ecosysteemdiensten* van het bos*, hun gewoonterechten* en wettelijke* rechten en plichten die binnen de beheereenheid* van toepassing zijn, te identificeren. (nieuw)

4.1.1 Lokale gemeenschappen* die in de beheereenheid* leven en die door beheeractiviteiten kunnen worden getroffen, worden geïdentificeerd.

4.1.2 Door cultureel gepaste* betrokkenheid* met de lokale gemeenschappen* geïdentificeerd in 4.1.1, wordt het volgende gedocumenteerd en/of in kaart gebracht:

- 1) Hun wettelijke* en gewoonterechten* van tenure*;
- 2) Hun wettelijke* en op gewoonterecht gebaseerde toegang tot en gebruiksrechten* van de hulpbronnen en ecosysteemdiensten* van het bos*;
- 3) hun wettelijke* en gewoonterechten* en -plichten* die van toepassing zijn;
- 4) Het bewijs dat deze rechten en plichten ondersteunt;
- 5) gebieden waar rechten tussen lokale gemeenschappen*, overheden en/of anderen worden betwist;
- 6) een samenvatting van de middelen waarmee de wettelijke* en gewoonterechten*, en de betwiste rechten door de organisatie* worden behandeld; en
- 7) de ambities en doelen van lokale gemeenschappen* met betrekking tot beheeractiviteiten.

4.2 De organisatie* dient de wettelijke* en gewoonterechten* van lokale gemeenschappen* om controle te houden over beheeractiviteiten binnen of gerelateerd aan de beheereenheid* in de mate die nodig is voor het beschermen van hun rechten, hulpbronnen, grond en gebieden*, in stand te houden*. Voor delegatie door lokale gemeenschappen* van de zeggenschap over beheeractiviteiten aan derden is vrije voorafgaande en weloverwogen toestemming* nodig. (C2.2 P&C V4)

4.2.1 Via cultureel gepaste* betrokkenheid* worden lokale gemeenschappen* geïnformeerd wanneer, waar en hoe zij opmerkingen kunnen maken over en aanpassing kunnen verzoeken van beheeractiviteiten, in de mate die nodig is voor de bescherming van hun rechten.

4.2.2 De wettelijke* en gewoonterechten* van lokale gemeenschappen* om zeggenschap te houden over beheeractiviteiten, worden niet door de organisatie* geschonden.

4.2.3 Indien er bewijs is dat wettelijke* en gewoonterechten* van lokale gemeenschappen* met betrekking tot beheeractiviteiten zijn geschonden, wordt de situatie gecorrigeerd, indien nodig, via cultureel gepaste* betrokkenheid* en/of via het proces voor het beslechten van geschillen* in criterium* 1.6 of 4.6.

4.2.4 *Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** wordt verleend door *lokale gemeenschappen** voorafgaand aan beheeractiviteiten die hun vastgestelde rechten aantasten, via een proces met daarin de volgende onderdelen:

- 1) zorgen dat *lokale gemeenschappen** hun rechten en plichten met betrekking tot de hulpbron kennen;
- 2) informeren van de *lokale gemeenschappen** over de waarde van de hulpbron, op economisch, sociaal en milieugebied;
- 3) informeren van de *lokale gemeenschappen** over hun recht om instemming met de voorgestelde beheeractiviteiten op te schorten of aan te passen in de mate die nodig is om hun rechten en hulpbronnen te beschermen; en
- 4) informeren van de *lokale gemeenschappen** over de actuele en geplande *bos**beheeractiviteiten.

4.2.5 Indien het proces van *vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** nog niet tot een FPIC-overeenkomst heeft geleid, zijn de *organisatie** en de betrokken *lokale gemeenschappen** betrokken bij een wederzijds overeengestemd FPIC-proces dat zich in *goed vertrouwen** voltrekt en waar de gemeenschap tevreden mee is.

4.3 De organisatie* dient redelijke* kansen te bieden voor werkgelegenheid, opleiding en andere diensten voor lokale gemeenschappen*, aannemers en leveranciers in verhouding met de schaal* en intensiteit* van de beheeractiviteiten. (C4.1 P&C V4)

4.3.1 *Redelijke** kansen worden gecommuniceerd en geboden aan *lokale gemeenschappen**, lokale aannemers en lokale leveranciers:

- 1) Werkgelegenheid,
- 2) opleiding en
- 3) andere diensten.

SLIMF 4.3.1 Mogelijkheden worden geboden aan de lokale bevolking voor tewerkstelling en andere diensten.

4.4 De organisatie* dient aanvullende activiteiten te implementeren, via betrokkenheid* met lokale gemeenschappen*, die bijdragen aan hun sociale en economische ontwikkeling, evenredig met de schaal*, intensiteit* en het sociaal-economische effect van de beheeractiviteiten. (C4.4 P&C V4)

4.4.1 Kansen voor lokale sociale en economische ontwikkeling worden geïdentificeerd via *cultureel gepaste* betrokkenheid** met *lokale gemeenschappen** en andere relevante organisaties.

SLIMF 4.4.1 Kansen voor lokale sociale en economische ontwikkeling worden geïdentificeerd en geïmplementeerd.

4.4.2 Projecten en aanvullende activiteiten worden geïmplementeerd en/of ondersteund ten behoeve van de lokale sociale en economische omstandigheden en zijn evenredig met het sociaal-economische effect van beheeractiviteiten.

SLIMF 4.4.2 Voor zover mogelijk worden lokale producten en diensten gebruikt.

4.5 De organisatie* dient via betrokkenheid* met lokale gemeenschappen* actie te ondernemen om significante* negatieve sociale, economische en milieu-effecten van haar beheeractiviteiten op betroffen gemeenschappen te identificeren, vermijden en beperken. De genomen acties dienen evenredig te zijn met de schaal, intensiteit en het risico* van deze activiteiten en negatieve effecten. (C4.4 P&C V4)

4.5.1 Via cultureel gepaste* betrokkenheid* met lokale gemeenschappen* worden maatregelen geïmplementeerd om significante* negatieve sociale, economische en milieu-effecten van beheeractiviteiten op betroffen gemeenschappen te identificeren, vermijden en beperken.

SLIMF 4.5.1.1 Maatregelen worden geïmplementeerd om negatieve sociale, economische en milieu-effecten van beheeractiviteiten op betroffen gemeenschappen te vermijden en te beperken.

SLIMF 4.5.1.2 Op verzoek worden deze maatregelen aan burens en nabijgelegen landeigenaren gecommuniceerd.

4.6 De organisatie* dient, via betrokkenheid* met lokale gemeenschappen* mechanismen te hebben voor het oplossen van klachten en het bieden van billijke compensatie* aan lokale gemeenschappen* en individuen met betrekking tot het effect van beheeractiviteiten van de organisatie*. (C4.5 P&CV4)

4.6.1 Een openbaar proces voor beslechting van geschillen* is van kracht; ontwikkeld via cultureel gepaste* betrokkenheid* met lokale gemeenschappen*.

4.6.2 Klachten met betrekking tot het effect van beheeractiviteiten worden tijdig* behandeld en worden opgelost of bevinden zich in een proces voor het beslechten van geschillen*.

4.6.3 Een actueel dossier van klachten met betrekking tot het effect van beheeractiviteiten wordt bijgehouden, waaronder:

- 1) genomen stappen om geschillen te beslechten;
- 2) de uitkomsten van alle processen voor beslechting van geschillen*, waaronder billijke compensatie* aan lokale gemeenschappen* en individuen; en
- 3) onopgeloste geschillen*, de redenen waarop deze nog niet zijn opgelost, en hoe deze worden opgelost.

4.6.4 Operaties worden stilgelegd in gebieden terwijl er geschillen* bestaan met:

- 1) aanzienlijke omvang*; of
- 2) aanzienlijke duur*; of
- 3) waarmee een significant* aantal belangen bij is gemoeid.

4.7 De organisatie* dient via betrokkenheid* met lokale gemeenschappen* locaties te identificeren die speciale culturele, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis hebben, en waarop deze lokale gemeenschappen* wettelijke* of gewoonterechten* hebben. Deze locaties dienen door de organisatie* te worden erkend, en het beheer en/of bescherming* ervan, dient via betrokkenheid* met deze lokale gemeenschappen* worden overeengekomen. (nieuw)

4.7.1 Locaties van speciale, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis waarop lokale gemeenschappen* wettelijke* of gewoonterechten* hebben, worden erkend door de organisatie en geïdentificeerd via cultureel gepaste* betrokkenheid*.

- 4.7.2 Maatregelen ter bescherming van dergelijke locaties worden overeengekomen, gedocumenteerd en geïmplementeerd via *cultureel gepaste* betrokkenheid** met *lokale gemeenschappen**. Wanneer *lokale gemeenschappen** bepalen dat fysieke identificatie van locaties in documentatie of op kaarten de waarde of *bescherming** van de locaties zou bedreigen, moeten andere middelen worden gebruikt.
- 4.7.3 Wanneer locaties met speciale culturele, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis voor het eerst worden waargenomen of ontdekt, worden beheeractiviteiten in de nabijheid hiervan onmiddellijk stilgelegd totdat beschermende maatregelen met de *lokale gemeenschappen** zijn overeengekomen, en volgens de richtlijnen van lokale en *nationale wetgeving**.
- 4.8 De organisatie* dient het recht van lokale gemeenschappen* om hun traditionele kennis* te beschermen* en toe te passen, en dienen lokale gemeenschappen* te compenseren voor de toepassing van dergelijke kennis en hun intellectueel eigendom*. Een bindende overeenkomst* volgens criterium* 3.3 dient te worden gesloten tussen de organisatie* en de lokale gemeenschappen* voor een dergelijke toepassing via vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* voordat toepassing plaatsvindt, en dient consistent te zijn met de bescherming* van intellectuele eigendoms*rechten. (nieuw)**
- 4.8.1 Traditionele kennis* en intellectueel eigendom* worden beschermd en worden alleen gebruikt wanneer de eigenaars van die traditionele kennis* en dit intellectueel eigendom* hun vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* hebben gegeven, geformaliseerd via een bindende overeenkomst*.
- 4.8.2 Lokale gemeenschappen* worden gecompenseerd volgens de bindende overeenkomst*, die wordt gesloten na vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming* voor het gebruik van traditionele kennis* en intellectueel eigendom*.

BEGINSEL 5: BATEN VAN HET BOS*

De organisatie* dient het aanbod van verschillende producten en diensten van de beheereenheid* efficiënt te beheren, zodat de economische levensvatbaarheid* op lange termijn* en het aanbod van sociale en milieubaten in stand blijft of wordt verbeterd. (P5 P&C V4)

5.1 De organisatie* dient de productie van gediversifieerde baten en/of producten op basis van het aanbod van hulpbronnen en ecosysteemdiensten* bestaande in de beheereenheid* te identificeren, produceren, of de productie mogelijk maken, om evenredig met de schaal* en intensiteit* van managementactiviteiten de lokale economie te versterken en te diversifiëren. (C5.2, 5.4 P&C V4).

5.1.1 De reeks hulpbronnen en ecosysteemdiensten* die de lokale economie kunnen versterken en diversifiëren, worden geïdentificeerd.

SLIMF 5.1.1 De organisatie is zich bewust van de reeks hulpbronnen en ecosysteemdiensten* die de lokale economie kunnen versterken en diversifiëren

5.1.2 In overeenstemming met beheerdoelstellingen* worden de vastgestelde baten en producten geproduceerd door de organisatie* en/of aan anderen beschikbaar gesteld om te produceren voor de lokale economie en deze te versterken en te diversifiëren.

5.1.3 Wanneer de organisatie* gebruik maakt van aanspraken op FSC ecosysteemdiensten, voldoet de organisatie* aan de betreffende voorschriften in FSC-PRO-30-006.

5.2 De organisatie* dient op normale wijze producten en diensten uit de beheereenheid* betrekken, op of onder een niveau dat duurzaam kan worden volgehouden. (C5.6 P&C V4)

5.2.1 Het houtkapniveau* wordt gebaseerd op een analyse van actuele best beschikbare informatie* over groei en opbrengst; nationale regelgeving; voorraden van het bos*; sterftcijfers; en de instandhouding van ecosysteemfuncties*.

5.2.2 Gebaseerd op de analyse van het houtkapniveau* wordt de maximaal toegestane jaarlijkse houtkap bepaald, die niet hoger mag zijn dan het kapniveau dat duurzaam kan worden volgehouden, onder meer door ervoor te zorgen dat het oogstpercentage de groei niet overschrijdt.

5.2.3 De daadwerkelijke jaarlijkse kap voor hout wordt bijgehouden en de kap gedurende een bepaalde periode is niet hoger dan de toelaatbare kap bepaald in 5.2.2 voor dezelfde periode.

5.2.4 Voor de extractie van commercieel geogste diensten en bosbijproducten* onder controle van de organisatie* wordt een duurzaam oogstniveau berekend en houdt men zich hieraan. Het duurzame oogstniveau wordt op de best beschikbare informatie* gebaseerd.

5.3 De organisatie* dient aan te tonen dat de positieve en negatieve externaliteiten* van bedrijfsmatige operaties in het beheerplan zijn opgenomen*. (C5.1 P&C V4)

5.3.1 Kosten met betrekking tot het voorkomen, beperken of compenseren van negatieve sociale en milieu-effecten van beheeractiviteiten worden in het beheerplan* gekwantificeerd en gedocumenteerd.

5.3.2 Baten met betrekking tot positieve sociale en milieu-effecten van beheeractiviteiten worden geïdentificeerd en in het beheerplan* opgenomen.

5.4 De organisatie* dient, indien deze beschikbaar zijn, gebruik te maken van lokale verwerking, lokale diensten en lokale toegevoegde waarde om aan de voorschriften van de organisatie* te voldoen, evenredig met schaal, intensiteit en risico*. Indien deze niet lokaal beschikbaar zijn, dient de organisatie* redelijke* pogingen te doen om deze diensten te helpen opzetten. (C5.2 P&C V4)

5.4.1 Indien de kosten, kwaliteit en capaciteit van niet-lokale en lokale keuzemogelijkheden ten minste gelijkwaardig zijn, wordt gebruik gemaakt van lokale goederen, diensten, verwerkingsfaciliteiten en toegevoegde waardefaciliteiten.

5.4.2 Indien lokale goederen, diensten, verwerkingsfaciliteiten en toegevoegde waardefaciliteiten niet beschikbaar zijn, worden *redelijke** pogingen ondernomen om deze capaciteit op te zetten en te bevorderen

5.5 De organisatie* dient via haar planning en uitgaven, evenredig met schaal, intensiteit en risico*, haar inzet voor economische haalbaarheid* op lange termijn* aan te tonen. (C5.1 P&C V4)

5.5.1 Voldoende middelen worden toegewezen om het *beheerplan** te implementeren, aan deze standaard te voldoen en voor *economische haalbaarheid* op lange termijn** te zorgen.

5.5.2 Uitgaven en investeringen worden gedaan om het *beheerplan** te implementeren, aan deze standaard te voldoen en voor *economische haalbaarheid* op lange termijn** te zorgen.

BEGINSEL 6: MILIEUWAARDEN* EN MILIEU-EFFECTEN

De organisatie* dient ecosysteemdiensten* en milieubaarden* van de beheereenheid* in stand te houden, te beschermen* en/of te herstellen*, en dient negatieve milieueffecten te vermijden, herstellen of beperken. (P6 P&C V4)

6.1 De organisatie* dient milieubaarden* in de beheereenheid* te beoordelen, en de waarden buiten de beheereenheid* die mogelijk door beheeractiviteiten worden aangetast. Deze beoordeling dient te worden ondernomen met een mate van detail, schaal en frequentie die evenredig is met schaal, intensiteit en risico* van beheeractiviteiten, en is voldoende met het oog op het kiezen van de nodige maatregelen voor behoud*, en voor het vaststellen en monitoren van mogelijke negatieve effecten van deze activiteiten. (nieuw)

6.1.1 De *beste beschikbare informatie** wordt gebruikt om *milieubaarden** binnen, en, indien mogelijk beïnvloed door beheeractiviteiten, buiten de *beheereenheid** te identificeren.

6.1.2 Beoordelingen van *milieubaarden** worden uitgevoerd met een bepaalde nauwkeurigheid en frequentie, zodat:

- 1) De effecten van beheeractiviteiten op de vastgestelde *milieubaarden** kunnen worden beoordeeld volgens *criterium** 6.2;
- 2) *Risico's** voor *milieubaarden** kunnen worden vastgesteld volgens *criterium** 6.2;
- 3) De benodigde maatregelen voor *behoud** voor het beschermen van waarden kunnen worden vastgesteld volgens *criterium** 6.3; en,
- 4) monitoring van effecten van milieuveranderingen kunnen worden uitgevoerd volgens *principe** 8.

SLIMF 6.1.2 Beoordelingen van milieubaarden* worden uitgevoerd met een bepaalde nauwkeurigheid en frequentie.

6.2 Voorafgaand aan het begin van activiteiten die een locatie verstoren dient de organisatie* schaal, intensiteit en risico* van mogelijke effecten van beheeractiviteiten op de vastgestelde milieubaarden* vast te stellen en te beoordelen. (C6.1 P&C V4)

6.2.1 Een *milieueffectrapportage** stelt mogelijke actuele en toekomstige effecten van beheeractiviteiten vast ten aanzien van *milieubaarden** op het niveau van het landschap.

SLIMF 6.2.1 Voorafgaand aan de implementatie van locatieverstorende activiteiten wordt een beoordeling uitgevoerd om mogelijke negatieve effecten als gevolg van geplande beheeractiviteiten vast te stellen.

6.2.2 De *milieueffectrapportage** identificeert en beoordeelt de effecten van de beheeractiviteiten voorafgaand aan de start van locatieverstorende activiteiten.

6.3 De organisatie* dient effectieve maatregelen te identificeren en te implementeren om negatieve effecten van beheeractiviteiten op de milieubaarden* te voorkomen, en de negatieve effecten die toch optreden te beperken, evenredig aan schaal, intensiteit en risico* van die effecten. (C6.1 P&C V4)

6.3.1 Beheeractiviteiten worden gepland en geïmplementeerd om negatieve effecten te voorkomen en *milieubaarden** te beschermen.

6.3.2 Beheeractiviteiten voorkomen negatieve effecten op *milieubaarden**.

- 6.3.3 Indien negatieve effecten op *milieuwaarden** optreden, worden maatregelen genomen om verdere schade te voorkomen, en negatieve effecten worden *beperkt** en/of *hersteld**.
- 6.4 De organisatie* dient zeldzame soorten* en bedreigde soorten* en hun habitats* in de beheereenheid* te beschermen via beschermingszones*, beschermingsgebieden*, connectiviteit* en/of (indien nodig) andere directe maatregelen voor hun overleving en levensvatbaarheid. Deze maatregelen dienen evenredig te zijn aan schaal, intensiteit en risico* van beheeractiviteiten en aan de beschermings*status en ecologische vereisten van de zeldzame en bedreigde soort*. De organisatie* dient rekening te houden met het geografische verspreidingsgebied en ecologische vereisten van zeldzame en bedreigde soorten* die verder gaan dan de grenzen van de beheereenheid*, bij het bepalen van de maatregelen die binnen de moeten worden genomen*. (C6.2 P&C V4)**
- 6.4.1 De *best beschikbare informatie** wordt gebruikt voor identificatie van *zeldzame en bedreigde soorten** en hun *habitats**, waaronder CITES-soorten (indien van toepassing) en de soorten op nationale, regionale en lokale lijsten van *zeldzame en bedreigde soorten** die aanwezig zijn of waarschijnlijk aanwezig zijn binnen en in de nabijheid van de *beheereenheid**.
- 6.4.2 Potentiële effecten van beheeractiviteiten op *zeldzame en bedreigde soorten** en hun *beschermings*status* en *habitats** worden geïdentificeerd en beheeractiviteiten worden aangepast om negatieve effecten te vermijden.
- SLIMF 6.4.2 Beheeractiviteiten worden ontworpen of aangepast om negatieve effecten op *zeldzame en bedreigde soorten** en hun *habitats** te vermijden.
- 6.4.3 De *zeldzame en bedreigde soorten** en hun *habitats**, worden beschermd, onder meer door het zorgen voor *beschermingszones**, *beschermingsgebieden**, *connectiviteit**, en andere directe middelen voor hun overleving en levensvatbaarheid, zoals herstelprogramma voor soorten.
- 6.4.4 Jagen en vissen op, het zetten van strikken en verzamelen van *zeldzame of bedreigde soorten** wordt tegengehouden.
- SLIMF 6.4.4 Er bestaat een systeem om jagen en vissen op, het zetten van strikken en verzamelen van *zeldzame of bedreigde soorten** tegen te houden
- 6.5 De organisatie* dient representatieve voorbeeldgebieden van inheemse ecosystemen* te identificeren en beschermen, en/of deze herstellen* tot meer natuurlijke omstandigheden*. Indien representatieve voorbeeldgebieden* er niet zijn of onvoldoende zijn, dient de organisatie* een deel van de beheereenheid* te herstellen* tot meer natuurlijke omstandigheden*. De grootte van de gebieden en de maatregelen die zijn genomen voor hun bescherming of herstel, waaronder in plantages, dient evenredig te zijn aan de beschermings*status en -waarde van de ecosystemen* op het niveau van het landschap*, en de schaal, intensiteit en het risico* van beheeractiviteiten. (C6.4 en 10.5 P&C V4 en Motie 7:2014)**
- 6.5.1 De *best beschikbare informatie** wordt gebruikt om inheemse *ecosystemen** te identificeren die in de *beheereenheid** voorkomen, of onder *natuurlijke omstandigheden** zouden voorkomen.
- 6.5.2 *Representatieve voorbeeldgebieden** van inheemse *ecosystemen** worden beschermd op de plekken waar ze bestaan.

- 6.5.3 Indien er geen *representatieve voorbeeldgebieden** zijn, of indien bestaande voorbeeldgebieden *inheemse ecosystemen** onvoldoende reflecteren, of op andere wijze onvoldoende zijn, wordt een deel van de *beheereenheid** *hersteld** tot meer *natuurlijke omstandigheden**.
- 6.5.4 De grootte van de *representatieve voorbeeldgebieden** en/of *herstel**gebieden is evenredig aan de *beschermings**status en waarde van de *ecosystemen** op het niveau van het *landschap**, de grootte van de *beheereenheid** en de *intensiteit** van *bos**beheer.
- 6.5.5 Representatieve voorbeeldgebieden* in combinatie met andere componenten van het netwerk van beschermingszones* vormen meer dan 10% van de oppervlakte van de beheereenheid*. In overeenstemming met het Conceptueel Diagram (Bijlage D) van het netwerk van beschermingszones*, en afhankelijk van de grootte van de beheereenheid, de intensiteit van het beheer en het beschermingsniveau in het landschap.
- 6.6 De organisatie* dient het duurzaam bestaan van natuurlijk voorkomende inheemse soorten* en genotypen* effectief in stand te houden, en verlies van biologische diversiteit* te voorkomen, vooral door habitat*beheer in de beheereenheid*. De organisatie* dient aan te tonen dat effectieve maatregelen zijn genomen om jagen, vissen, het zetten van vallen en verzamelactiviteiten te beheren en controleren. (C6.2, C6.3 P&C V4)**
- 6.6.1 Beheeractiviteiten houden de plantgemeenschappen en *habitatfuncties** in stand die worden gevonden in *inheemse ecosystemen** waarin de *beheereenheid** zich bevindt.
- 6.6.2 Indien door eerdere beheeractiviteiten plantengemeenschappen of *habitatfuncties**, zijn geëlimineerd, worden beheeractiviteiten geïmplementeerd die gericht zijn op herstel van dergelijke *habitats**.
- 6.6.3 Het beheer zorgt voor behoud, verbetering of *herstel** van *habitatfuncties** behorende bij *inheemse ecosystemen** om de diversiteit van natuurlijk voorkomende soorten en hun genetische diversiteit te ondersteunen.
- 6.6.4 Effectieve maatregelen worden genomen om jagen, vissen, het zetten van strikken en verzamelactiviteiten te beheren en te controleren, om ervoor te zorgen dat natuurlijk voorkomende inheemse soorten*, hun diversiteit met tussen soorten en hun natuurlijke verspreiding in stand worden gehouden.
- 6.6.5 Mechanismen voor *bescherming** van wilde dieren zijn aanwezig. Toepasselijke nationale en/of internationale regelgeving inzake *bescherming**, jagen en handel in diersoorten of delen hiervan (trofeeën) zijn gekend en worden nageleefd;
- 6.6.6 Een integrale regelgeving voor het verbieden en straffen van vervoer van en handel in wild vlees en vuurwapens in de faciliteiten en voertuigen van *de organisatie**.
- 6.6.7 Een systeem van reguliere en punctuele controles om te garanderen dat jachtbeleid wordt gerespecteerd en geïmplementeerd.
- 6.6.8 Effectieve maatregelen om ervoor te zorgen dat *werknemers** de jacht, het zetten van strikken of verzamelen van wild vlees of wilde vis niet doen toenemen.

6.7 De organisatie* dient natuurlijke waterlopen, waterlichamen*, oeverzones* en hun connectiviteit* te beschermen* of te herstellen*. De organisatie* dient negatieve effecten op de waterkwaliteit en -kwantiteit te vermijden en de gevallen waarin dit gebeurt beperken en verhelpen. (C6.5, 10.2 P&C V4)

6.7.1 *Beschermings**maatregelen worden genomen voor bescherming van natuurlijke *waterlopen**, *waterlichamen**, *oeverzones** en hun *connectiviteit**, en waterkwaliteit en waterhoeveelheid.

6.7.2 Indien genomen *beschermings**maatregelen *waterlopen**, *waterlichamen**, *oeverzones** en hun *connectiviteit**, waterhoeveelheid of -kwaliteit niet beschermen tegen effecten van *bos**beheer, worden herstelactiviteiten geïmplementeerd.

6.7.3 Indien *waterlopen**, *waterlichamen**, *oeverzones** en hun *connectiviteit**, waterhoeveelheid of waterkwaliteit door vroegere activiteiten op het land en water door *de organisatie** is aangetast, worden *herstelactiviteiten** geïmplementeerd.

6.7.4 Indien er sprake is van voortdurende degradatie van *waterlopen**, *waterlichamen**, de waterhoeveelheid en waterkwaliteit veroorzaakt door vroeger beheer en de activiteiten van derden, worden maatregelen genomen om deze degradatie te voorkomen of te beperken.

6.8 De organisatie* dient het landschap* in de beheereenheid* zo te beheren dat dit een variëteit van soorten, grootten, leeftijden, ruimtelijke schalen* en regeneratiecycli in stand houdt of herstelt* die passen bij de landschapswaarden* in die regio, en voor het verbeteren van de milieu- en economische veerkracht*. (C10.2, 10.3, P&C V4)

6.8.1 Een variëteit aan soorten, grootten, leeftijden, ruimtelijke *schalen** en regeneratiecycli wordt in overeenstemming met het *landschap** in stand gehouden.

6.8.2 De variëteit aan soorten, grootten, leeftijden, ruimtelijke *schalen** en regeneratiecycli wordt *hersteld** indien deze niet passend voor het *landschap** in stand is gehouden.

6.9 De organisatie* dient geen natuurlijk bos* in plantages* om te zetten, of natuurlijk bos* of plantages* op plekken die direct zijn omgezet van natuurlijk bos* in landgebruik anders dan bos*, behalve indien de omzetting:

- a) Betrekking heeft op een zeer *beperkt deel** van de *beheereenheid**, en
- b) leidt tot duidelijke, aanzienlijke, aanvullende, zekere, voordelen voor *behoud** op lange termijn in de *beheereenheid** biedt; en
- c) Geen schade aanbrengt of schade dreigt aan te brengen aan hoge *beschermingswaarden** of aan plekken of hulpbronnen die nodig zijn om deze hoge *beschermingswaarden** in stand te houden of te verbeteren. (C6.10 P&C V4 en Motie 2014#7)

6.9.1 Er is geen omzetting van *natuurlijk bos** in *plantages**, of omzetting van *natuurlijke bossen** in landgebruik anders dan *bos**, of omzetting van *plantages** op plekken die direct zijn omgezet van natuurlijk *bos** in landgebruik anders dan *bos**, behalve indien de omzetting:

- 1) Betrekking heeft op een zeer *beperkt deel** van de *beheereenheid**, en
- 2) de omzetting duidelijke, aanzienlijke, aanvullende en zekere baten voor *behoud** op lange termijn in de *beheereenheid**; en

- 3) geen schade aanbrengt of schade dreigt aan te brengen aan *hoge beschermingswaarden** of aan plekken of hulpbronnen die nodig zijn om deze *hoge beschermingswaarden** in stand te houden of te verbeteren.

6.10 Beheereenheden* met plantages* die na november 1994 werden opgezet in gebieden omgezet van natuurlijk bos* dienen niet voor certificering in aanmerking te komen, behalve indien:

- a) er duidelijk en voldoende bewijs wordt geleverd dat *de organisatie** niet direct of indirect verantwoordelijk was voor de omzetting, of
- b) de omzetting betrof een *zeer beperkt deel** van het gebieden van de *beheereenheid** en levert duidelijke, aanzienlijke, aanvullende en zekere baten voor *behoud** op lange termijn in de *beheereenheid**. (C10.9 P&C V4)

6.10.1 Gebaseerd op *best beschikbare informatie** worden nauwkeurige gegevens verzameld van alle omzettingen sinds 1994.

6.10.2 Gebieden die sinds november 1994 van *natuurlijk bos** zijn omgezet in een *plantage** worden niet gecertificeerd, behalve indien:

- 1) De *organisatie** duidelijk en voldoende bewijs levert dat het niet direct of indirect verantwoordelijk was voor de omzetting; of
- 2) De omzetting leidt tot duidelijke, aanzienlijke, aanvullende, zekere, langetermijnvoordelen voor *instandhouding** in de *beheereenheid**; en
- 3) Het totale gebied met *plantages** op plekken omgezet uit *natuurlijk bos** sinds 1994 minder is dan 5% van het totale oppervlakte van de *beheereenheid**.

BEGINSEL 7: PLANNING VAN BEHEER

De organisatie* dient over een beheerplan* te beschikken dat consistent is met haar beleid en doelstellingen* en dat evenredig is met de schaal, intensiteit en het risico* van haar beheeractiviteiten. Het beheerplan* dient te worden geïmplementeerd en bijgewerkt te worden op basis van monitoringinformatie om adaptief beheer* te bevorderen. De bijbehorende documentatie voor planning en procedures dient voldoende te zijn om het personeel richting te geven, betroffen belanghebbenden* en betrokken belanghebbenden* te informeren, en om beheerbeslissingen te rechtvaardigen. (P7 P&C V4)

7.1 *De organisatie* dient, in verhouding met de schaal, intensiteit en het risico* van haar beheeractiviteiten, beleid (visie en waarden) en doelstellingen* voor beheer te formuleren die milieuvriendelijk, sociaal en economisch haalbaar zijn. Een samenvatting van dit beleid en de doelstellingen* dient in het beheerplan* te worden opgenomen en openbaar gemaakt. (C7.1a P&C V4)*

7.1.1 Er wordt beleid (visie en waarden) dat bijdraagt aan het voldoen aan de voorschriften van deze standaard bepaald.

7.1.2 Er worden specifieke en operationele *beheerdoelstellingen** over de voorschriften van deze standaard bepaald.

7.1.3 Er wordt een samenvatting van het bepaalde beleid en *beheerdoelstellingen** opgenomen in het *beheerplan** en openbaar gemaakt.

7.2 *De organisatie* dient een beheerplan* voor de beheereenheid* te hebben en deze implementeren, en dit plan is stemt volledig overeen met de beleids- en beheerdoelstellingen* zoals bepaald volgens criterium* 7.1. Het beheerplan* dient de natuurlijke hulpbronnen te beschrijven die binnen beheereenheid* aanwezig zijn en uitleggen op welke wijze het plan aan de certificeringsvoorschriften van FSC gaat voldoen. Het beheerplan* dient betrekking te hebben op planning van bos*beheer en planning van sociaal beheer, evenredig met de schaal*, intensiteit* en het risico* van de geplande activiteiten. (C7.1 P&C V4)*

7.2.1 Het *beheerplan** omvat beheeracties, -procedures, -strategieën en -maatregelen voor het behalen van de *beheerdoelstellingen** en het *beleid*.

SLIMF 7.2.1 Het *beheerplan** bevat beheeracties, -procedures, -strategieën en -maatregelen voor het behalen van de *beheerdoelstellingen**.

7.2.2 Het *beheerplan** gaat in op de elementen weergegeven in bijlage E, en wordt geïmplementeerd.

7.3 *Het beheerplan* dient verifieerbare doelstellingen* te bevatten zodat de voortgang voor elk van de beschreven beheerdoelstellingen* kan worden beoordeeld. (nieuw)*

7.3.1 *Verifieerbare doelstellingen** en de frequentie waarmee deze worden beoordeeld, worden opgesteld voor het monitoren van de voortgang van elke *beheerdoelstelling**.

7.4 De organisatie* dient periodiek de beheerplanning en procedurele documentatie bij te werken en te herzien met het oog op de resultaten van monitoring en evaluatie, betrokkenheid* van belanghebbenden of nieuwe wetenschappelijke en technische informatie, en dient te reageren op veranderende sociale, economische en milieu-omstandigheden. (C7.2 P&C V4)

7.4.1 Het *beheerplan** wordt periodiek herzien en bijgewerkt te worden in overeenstemming met bijlage F en dient het volgende te bevatten:

- 1) monitoringresultaten, waaronder resultaten van certificeringsaudits;
- 2) evaluatieresultaten;
- 3) resultaten van *betrokkenheid** met belanghebbenden;
- 4) nieuwe wetenschappelijke en technische informatie; en
- 5) veranderende sociale, economische of milieu-omstandigheden.

7.5 De organisatie* dient gratis een samenvatting van het beheerplan* openbaar* ter beschikking te stellen. Afgezien van vertrouwelijke informatie* dienen andere relevante onderdelen van het beheerplan* op verzoek aan de belanghebbenden* beschikbaar te worden gesteld. (C7.4 P&C V4)

7.5.1 Een samenvatting van het *beheerplan** en een formaat dat voor belanghebbenden begrijpelijk is, waaronder kaarten en zonder *vertrouwelijke informatie** wordt gratis *openbaar** gemaakt.

7.5.2 Relevante onderdelen van het *beheerplan**, uitgezonderd *vertrouwelijke informatie**, worden op verzoek aan *betroffen belanghebbenden** ter beschikking gesteld voor de daadwerkelijke kosten voor verveelvoudiging en verwerking.

7.6 De organisatie* dient, evenredig met schaal, intensiteit en risico* van beheeractiviteiten, in haar monitoringsproces op pro-actieve en transparante wijze om te gaan met betrokken belanghebbenden*, en dient betrokken belanghebbenden* op verzoek te woord staan. (C4.4 P&C V4)

7.6.1 *Cultureel gepaste* betrokkenheid** wordt gebruikt om ervoor te zorgen dat *betroffen belanghebbenden** op pro-actieve en transparante wijze worden benaderd in de volgende processen:

- 1) processen voor beslechting van *geschillen** (*criterium** 1.6, *criterium** 2.6, *criterium** 4.6);
- 2) identificatie van rechten (*criterium** 3.1, *criterium** 4.1), *inheemse cultuurlandschappen** (*criterium** 3.1) locaties (*criterium** 3.5, *criterium** 4.7) en effecten (*criterium** 4.5);
- 3) sociaal-economische ontwikkelingsactiviteiten van *lokale gemeenschappen** (*criterium** 4.4); en
- 4) Beoordeling, beheer en monitoring van *hoge beschermingswaarden** (*criterium** 9.1, *criterium** 9.2 en *criterium** 9.4).

SLIMF 7.6.1 Cultureel gepaste betrokkenheid wordt gebruik om ervoor te zorgen dat *betroffen belanghebbenden* in staat zijn tot een inbreng bij de ontwikkeling van elementen besproken in punt 1 tot 4:

- 1) Processen voor beslechting van *geschillen** (*criterium** 1.6, *criterium** 2.6, *criterium** 4.6);
- 2) identificatie van rechten (*criterium** 3.1, *criterium** 4.1), locaties (*criterium** 3.5, *criterium** 4.7) en effecten (*criterium** 4.5);

- 3) Sociaal-economische ontwikkelingsactiviteiten van *lokale gemeenschappen** (*criterium* 4.4*); en
- 4) Beoordeling, beheer en monitoring van hoge beschermingswaarden* (*criterium* 9.1, criterium* 9.2 en criterium* 9.4*)

7.6.2 Cultureel gepaste* betrokkenheid* wordt gebruikt om:

- 1) gepaste vertegenwoordigers en contactpunten aan te wijzen (onder meer lokale instellingen, organisaties en overheden, indien van toepassing);
- 2) wederzijds overeengekomen communicatiekanalen te bepalen waardoor informatiestromen in twee richtingen gaan;
- 3) ervoor zorgen dat alle spelers (vrouwen, jongeren, ouderen en minderheden) worden vertegenwoordigd en gelijkelijk worden benaderd;
- 4) ervoor zorgen dat alle bijeenkomsten, alle besproken punten en alle overeenkomsten worden bijgehouden;
- 5) ervoor zorgen dat de inhoud van notulen van bijeenkomsten worden goedgekeurd; en
- 6) ervoor zorgen dat de resultaten van alle activiteiten met *cultureel gepaste* betrokkenheid** met de betrokken mensen worden gedeeld.

7.6.3 *Betroffen rechthebbenden* en betrokken belanghebbenden** krijgen de mogelijkheid voor *cultureel gepaste* betrokkenheid** bij het monitorings-, en planningsproces van beheeractiviteiten die invloed op hun belangen hebben.

SLIMF 7.6.3 Cultureel gepaste* betrokkenheid* wordt gepleegd met *betroffen belanghebbenden** en *inheemse volken** om ervoor te zorgen dat hun zorgen aandacht krijgen bij de ontwikkeling en implementatie van beheer- en monitoringactiviteiten.

7.6.4 Op verzoek krijgen *betrokken belanghebbenden** de mogelijkheid voor *betrokkenheid** bij het monitorings-, en planningsproces van beheeractiviteiten die invloed op hun belangen hebben.

BEGINSEL 8: MONITORING EN EVALUATIE

De organisatie* dient* aan te tonen dat vooruitgang ten aanzien van het halen van beheerdoelstellingen*, de effecten van beheeractiviteiten en de toestand van de beheereenheid* evenredig met de schaal, intensiteit en het risico* wordt gemonitord* en geëvalueerd om adaptief beheer* te implementeren. (P8 P&C V4)

8.1 *De organisatie* dient de implementatie van haar beheerplan* te monitoren*, inclusief haar beleid en beheerdoelstellingen*, de vooruitgang die met de geplande activiteiten is geboekt, en het behalen van haar verifieerbare doelstellingen*. (nieuw)*

8.1.1 Procedures worden gedocumenteerd en uitgevoerd voor het monitoren van de implementatie van het *beheerplan**, waaronder het beleid en *beheerdoelstellingen** ervan, en het halen van *verifieerbare doelstellingen**.

8.2 *De organisatie* dient de milieu-effecten en sociale effecten van de activiteiten uitgevoerd in de beheereenheid* en veranderingen in de omgevingsfactoren te monitoren en evalueren. (C8.2 P&C V4)*

8.2.1 De sociale en milieu-effecten van beheeractiviteiten worden *gemonitord** in overeenstemming met bijlage G.

8.2.2 Wijzigingen in milieu-omstandigheden worden *gemonitord** in overeenstemming met bijlage G.

8.3 *De organisatie* dient de resultaten van de monitoring en evaluatie te analyseren en de uitkomsten van deze analyse weer in het planningsproces op te nemen. (C8.4 P&C V4)*

8.3.1 Procedures voor *adaptief beheer** worden geïmplementeerd, zodat monitoringresultaten weer voor periodieke updates in het planningsproces en het resulterende *beheerplan** worden gebruikt.

8.3.2 Indien de resultaten van monitoring afwijken van de FSC-standaard, worden *beheerdoelstellingen**, *verifieerbare doelstellingen** en/of beheeractiviteiten herzien.

8.4 *De organisatie* dient een samenvatting van de resultaten van monitoring zonder vertrouwelijke informatie* gratis openbaar* te maken. (C8.5 P&C V4)*

8.4.1 Een samenvatting van de monitoringresultaten in overeenstemming met bijlage G, in een formaat dat voor belanghebbenden begrijpelijk is, waaronder kaarten en zonder *vertrouwelijke informatie**, wordt gratis *openbaar** gemaakt.

8.5 *De organisatie* dient* een volg- en traceersysteem te hebben en te implementeren, evenredig met de schaal, intensiteit en het risico* van haar beheeractiviteiten, voor het aantonen van de bron en volume in verhouding tot de geprojecteerde productie voor elk jaar, van alle producten uit de beheereenheid* die als FSC-gecertificeerd op de markt worden gebracht. (C8.3 P&C V4)*

8.5.1 Er wordt een systeem geïmplementeerd om alle producten te volgen en te traceren die als FSC-gecertificeerd op de markt worden gebracht. Als onderdeel hiervan:

1) wordt *transactieverificatie** ondersteund door het leveren van gegevens over *FSC-transacties**, zoals verzocht door de certificatie-instelling;

- 2) *Vezelonderzoek** wordt ondersteund door het inleveren van monsters en stalen van materialen en informatie over de soortensamenstelling voor verificatie, zoals verzocht door de certificerende instelling.

8.5.2 Informatie over alle verkochte producten worden verzameld en gedocumenteerd, waaronder het volgende:

- 1) Nederlandse en wetenschappelijke naam van de soort;
- 2) productnaam of beschrijving;
- 3) volume (of hoeveelheid) van het product;
- 4) informatie over traceren van het materiaal tot het kapblok van herkomst;
- 5) kapdatum;
- 6) indien basale verwerkingsactiviteiten in het bos plaatsvinden: de datum en het geproduceerde volume; en
- 7) of het materiaal als zijnde FSC-gecertificeerd is verkocht.

8.5.3 Verkoopfacturen of vergelijkbare documentatie wordt minimaal vijf jaar bewaard voor alle producten die met FSC-certificaat worden verkocht, en dient minimaal de volgende informatie te bevatten:

- 1) naam en adres van koper;
- 2) de verkoopdatum;
- 3) Nederlandse en wetenschappelijke naam van de soort;
- 4) productbeschrijving;
- 5) het verkochte volume (of hoeveelheid);
- 6) certificaatcode; en
- 7) de FSC-claim 'FSC 100%' die producten aangeeft die als FSC-gecertificeerd zijn verkocht.

BEGINSEL 9: HOGE BESCHERMINGSWAARDEN*

De organisatie* dient de hoge beschermingswaarden* in de beheereenheid* in stand te houden en/of te verbeteren door toepassing van de voorzorgsbenadering*. (P9 P&C V4)

9.1 De organisatie* dient door betrokkenheid* met betroffen belanghebbenden*, betrokken belanghebbenden* en andere middelen en bronnen (zoals het HCV Kader in Bijlage H), de aanwezigheid en status van de volgende hoge beschermingswaarden* in de beheereenheid* te beoordelen en te registreren, evenredig met de schaal, intensiteit en het risico van effecten van effecten van beheeractiviteiten en de waarschijnlijkheid van het voorkomen van de hoge beschermingswaarden*:

HCV 1 – Soortendiversiteit. Concentratie van *biologische diversiteit**, waaronder endemische soorten, en *zeldzame**, *bedreigde** of ernstig bedreigde soorten die op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau *significant** zijn.

HCV 2 – *Ecosystemen** en variëteit op het niveau van het *landschap**. *Intacte boslandschappen** en grote *ecosystemen** en *ecosysteem*-variëteit* op het niveau van het *landschap**, die op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau *significant** zijn, en die levensvatbare populaties bevatten van de grote meerderheid van de natuurlijk voorkomende soorten in natuurlijke verspreidingspatronen en aantallen.

HCV 3 – *Ecosystemen** en *habitats**. *Zeldzame**, *bedreigde** of ernstig bedreigde *ecosystemen**, *habitats** of *refugia**.

HCV 4 – *Kritische* ecosysteemdiensten**. Fundamentele *ecosysteemdiensten** in kritische situaties, waaronder de *bescherming** van stroomgebieden en het beheersen van erosie van kwetsbare bodems en hellingen.

HCV 5 – Behoeften van gemeenschappen. Locaties en hulpbronnen die essentieel zijn voor het voldoen aan de basisbehoeften van *lokale gemeenschappen** of *inheemse volken** (voor hun levensonderhoud, gezondheid, voeding, water enz.), geïdentificeerd via *betrokkenheid** met deze gemeenschappen of inheemse volken.

HCV 6 – Culturele waarden. Locaties, hulpbronnen, *habitats** en *landschappen** die wereldwijd of nationaal significant zijn op cultureel, archeologisch of historisch gebied, en/of van *kritiek** cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor de traditionele cultuur van *lokale gemeenschappen** of inheemse volken, vastgesteld via *betrokkenheid** met deze *lokale gemeenschappen** of inheemse volken. (C9.1 P&C V4 en Motion 7:2014)

9.1.1 Een beoordeling wordt gedaan met behulp van de *best beschikbare informatie**, waarin de locatie en status van categorieën 1 tot en met 6 van *hoge beschermingswaarden** zoals bepaald in *criterium** 9.1 en de gebieden met *hoge beschermingswaarde** waar zij afhankelijk van zijn en hun toestand worden gedocumenteerd.

9.1.2 Deze beoordeling bevat vanaf 1 januari 2017 een identificatie van *intacte boslandschappen**.

- 9.1.3 Bij de beoordeling wordt gebruik gemaakt van resultaten van *cultureel gepaste* betrokkenheid** met betrokken *rechthebbenden** en *betroffen** en *betrokken belanghebbenden** met een belang bij het *behoud** van de *hoge beschermingswaarden**.
- 9.2 De organisatie* dient effectieve strategieën te ontwikkelen die de geïdentificeerde hoge beschermingswaarden* in stand houden en/of verbeteren via betrokkenheid* met betrokken belanghebbenden*, betrokken belanghebbenden* en experts. (C9.2 P&C V4)**
- 9.2.1 Bedreigingen voor hoge beschermingswaarden* worden geïdentificeerd met behulp van de best beschikbare informatie*.
- 9.2.2 Beheerstrategieën en -acties worden ontwikkeld om de geïdentificeerde hoge beschermingswaarden* in stand te houden en/of te verbeteren, en om gebieden met *belangrijke beschermingswaarden** in stand te houden voor de implementatie van mogelijk schadelijke beheeractiviteiten.
- 9.2.3 *Betroffen rechthebbenden**, *betroffen** en *betrokken belanghebbenden** en deskundigen zijn betrokken bij de ontwikkeling van beheerstrategieën en -acties om de geïdentificeerde hoge beschermingswaarden* in stand te houden en/of te verbeteren.
- 9.2.4 Er worden beheerstrategieën ontwikkeld om *kerngebieden** te *beschermen**.
- 9.2.5 Het overgrote deel* van elk intact boslandschap* wordt aangewezen als kerngebied*.
- 9.2.6 De ontwikkelde strategieën zijn effectief in het in stand houden en/of verbeteren van de *hoge beschermingswaarden**.
- 9.2.7 Beheerstrategieën laten alleen beperkte *industriële activiteit** binnen *kerngebieden** toe indien alle effecten van *industriële activiteit**, waaronder *fragmentatie**:
- 1) zijn beperkt tot een zeer beperkt deel van het kerngebied*;
  - 2) het *kerngebied** niet terugbrengen tot onder 50.000 ha; en
  - 3) Duidelijke, aanzienlijke, aanvullende en langdurige sociale en beschermingsvoordelen opleveren.
- 9.3 De organisatie* dient strategieën en acties te implementeren die de geïdentificeerde hoge beschermingswaarde* in stand houden en/of verbeteren. Deze strategieën en acties dienen de voorzorgsbepaling* te implementeren en evenredig te zijn aan de schaal, intensiteit en het risico* van beheeractiviteiten. (C9.3 P&C V4)**
- 9.3.1 De *hoge beschermingswaarden** en de *gebieden* met *hoge beschermingswaarden** waar deze van afhankelijk zijn, worden in stand gehouden en/of verbeterd, onder meer door implementatie van de ontwikkelde strategieën.
- 9.3.2 De strategieën en acties voorkomen schade en vermijden risico's voor *hoge beschermingswaarde**, zelfs indien de wetenschappelijke informatie onvolledig en onduidelijk is, en wanneer de kwetsbaarheid en gevoeligheden van *hoge beschermingswaarden** onzeker zijn.
- 9.3.3 *Kerngebieden** worden *beschermd** in overeenstemming met *criterium** 9.2.
- 9.3.4 Beperkte *industriële activiteit** in *kerngebieden** is in overeenstemming met indicator 9.2.7.

9.3.5 Activiteiten die *hoge beschermingswaarden** schaden, worden onmiddellijk gestaakt en er wordt actie ondernomen om de *hoge beschermingswaarden** te *herstellen** en te beschermen.

9.4 De organisatie* dient aan te tonen dat periodieke monitoring wordt uitgevoerd om veranderingen in de status van *hoge beschermingswaarden** waar te nemen, en dient haar beheerstrategieën aan te passen om voor effectieve *bescherming** te zorgen. De monitoring dient evenredig te zijn met de *schaal, intensiteit en het risico** van beheeractiviteiten, en dient *betrokkenheid** met *betroffen belanghebbenden**, *betrokken belanghebbenden** en deskundigen te weerspiegelen. (C9.4 P&C V4)

9.4.1 In een programma van periodieke monitoring wordt het volgende geëvalueerd:

- 1) de implementatie van strategieën;
- 2) de status van *hoge beschermingswaarden**, waaronder *gebieden met hoge beschermingswaarden** waar deze van afhankelijk zijn; en
- 3) De effectiviteit van de beheer strategieën en acties voor de *bescherming** van *hoge beschermingswaarden** om deze—*hoge beschermingswaarden** volledig in stand te houden en/of te verbeteren.

9.4.2 Het monitoringsprogramma behelst *betrokkenheid** met *betroffen** rechthebbenden, *betroffen* en *betrokken belanghebbenden** en deskundigen.

9.4.3 Het monitoringsprogramma beschikt over een voldoende toepassingsgebied, nauwkeurigheid en frequentie om veranderingen in *hoge beschermingswaarden** waar te nemen ten opzichte van de initiële beoordeling en status die door voor elke *hoge beschermingswaarde** is vastgesteld.

9.4.4 Beheerstrategieën en acties worden aangepast indien monitoring of andere nieuwe informatie aantoont dat deze strategieën en acties onvoldoende zijn om voor behoud en/of verbetering van *hoge beschermingswaarden** te zorgen.

BEGINSEL 10: IMPLEMENTATIE VAN BEHEERACTIVITEITEN

Beheeractiviteiten uitgevoerd door of in opdracht van de organisatie* voor de beheereenheid* dienen in overeenstemming met het beleid en doelstellingen* van de organisatie* op economisch, sociaal en milieugebied, en voldoen aan de principes* en criteria* in zijn geheel. (nieuw)

10.1 Na de oogst of in overeenstemming met het *beheerplan** dient de *organisatie** de vegetatiebedekking tijdig door natuurlijke of kunstmatige methoden tot de toestand voor de oogst of tot meer *natuurlijke omstandigheden** te herstellen. (nieuw)

10.1.1 Gekapte locaties worden *tijdig** geregenereerd op een wijze die:

- 1) *milieuwaarden** beschermt; en
- 2) geschikt is voor het herstellen van de algehele samenstelling en structuur *voor de oogst** of die van *natuurlijk bos**.

10.1.2 *Regeneratieactiviteiten** worden uitgevoerd op een wijze die:

- 1) voor het oogsten van bestaande *plantages** regeneratie pleegt tot de vegetatiebedekking die voorafgaande aan de oogst bestond, of tot meer *natuurlijke omstandigheden** met behulp van ecologisch goed aangepaste soorten;
- 2) voor het oogsten van *natuurlijke bossen** regeneratie pleegt tot *voor de oogst** of tot meer *natuurlijke omstandigheden**; of
- 3) voor het oogsten van aangetaste *natuurlijke bossen** regeneratie pleegt tot meer *natuurlijke omstandigheden**.

10.2 De *organisatie** dient voor regeneratie soorten in te zetten die ecologisch goed aan de locatie en aan de *beheerdoelstellingen** zijn aangepast. De *organisatie** dient voor regeneratie *inheemse soorten** en lokale *genotypen** in te zetten, tenzij er duidelijke en overtuigende rechtvaardiging bestaat voor het gebruiken van andere soorten en genotypen. (C10.4 en C10.8 P&C V4)

10.2.1 De *soorten** die voor regeneratie worden gekozen, zijn ecologisch goed aan de locatie aangepast, zijn *inheemse soorten** en hebben een lokale herkomst, tenzij duidelijke en overtuigende rechtvaardiging wordt gegeven voor het gebruik van niet-lokale *genotypen** of niet-*inheemse soorten**.

10.2.2 De soorten die voor regeneratie worden gekozen, zijn in overeenstemming met de *doelstellingen** ten aanzien van regeneratie en met de *beheerdoelstellingen**.

10.3 De *organisatie** dient alleen *uithemse soorten** te gebruik indien uit kennis of ervaring blijkt dat invasieve effecten kunnen worden beheerst en effectieve beperkingsmaatregelen zijn genomen. (C6.9, C10.8 P&C V4)

10.3.1 *Uithemse soorten** worden alleen gebruik indien directe ervaring en/of de resultaten van wetenschappelijk onderzoek aantonen dat invasieve effecten kunnen worden beheerst.

10.3.2 *Uithemse soorten** worden alleen gebruikt indien effectieve beperkingsmaatregelen zijn genomen om hun verspreiding buiten het gebied waar ze zijn gevestigd te beheersen.

10.3.3 De verspreiding van *invasieve soorten** geïntroduceerd door de *organisatie**, wordt beheerst.

- 10.3.4 Beheeractiviteiten worden geïmplementeerd, bij voorkeur in samenwerking met afzonderlijke regelgevende instanties (indien aanwezig), om de invasieve effecten van *uitheemse soorten** die niet door *de organisatie** zijn geïntroduceerd, te beheersen.
- 10.4 De organisatie* dient in de beheereenheid* geen genetisch gemanipuleerde organismen* te gebruiken. (C6.8 P&C V4)**
- 10.4.1 Genetisch gemodificeerde organismen* worden niet gebruikt.
- 10.5 De organisatie* dient bosbouwpraktijken toe te passen die ecologisch passend zijn voor de vegetatie, soorten, locaties en beheerdoelstellingen*. (nieuw)**
- 10.5.1 Bosbouwpraktijken worden toegepast die ecologisch passend zijn voor de vegetatie, soorten, locaties en *beheerdoelstellingen**.
- 10.6 De organisatie* dient het gebruik van meststoffen* te beperken of vermijden. Indien meststoffen* worden gebruikt, dient de organisatie* aan te tonen dat het ecologisch en economisch even gunstig of gunstiger is dan de toepassing van bosbouwsystemen waarbij geen meststoffen worden gebruikt, en dient schade aan milieuwaarden*, waaronder bodems, te voorkomen, te beperken en/of te herstellen. (C10.7 P&C V4 en Motie 2014#7)**
- 10.6.1 Het gebruik van *meststoffen** wordt tot een minimum beperkt of vermeden.
- 10.6.2 Indien *meststoffen** worden gebruikt, zijn hun ecologische en economische voordelen gelijk aan of hoger dan die van bosbouwsystemen waarvoor geen *meststoffen** zijn vereist.
- 10.6.3 Indien *meststoffen** worden gebruikt, wordt het type, de hoeveelheid, de frequentie en locatie van toediening gedocumenteerd.
- 10.6.4 Indien *meststoffen** worden gebruikt, worden *milieuwaarden** beschermd, onder meer door het nemen van maatregelen om schade te voorkomen.
- 10.6.5 Schade aan *milieuwaarden** als gevolg van het gebruik van *meststoffen** wordt beperkt of hersteld.
- 10.7 De organisatie* dient gebruik te maken van geïntegreerde plaagbestrijding en bosbouw*systemen die het gebruik van chemische pesticiden* vermijden of zijn gericht op volledige eliminatie hiervan. De organisatie* dient geen chemische pesticiden* te gebruiken die volgens FSC-beleid worden verboden. Indien pesticiden* worden gebruikt, dient de organisatie* schade aan milieuwaarden* en de menselijke gezondheid te voorkomen, te beperken en/of te herstellen. (C6.6, C10.7 P&C V4)**
- 10.7.1 Geïntegreerd beheer van schadelijke organismen, waaronder de selectie van *bosbouw**systemen wordt gebruikt ter vermindering of geheel uitbannen van de frequentie, reikwijdte en hoeveelheid van toepassing van chemische *pesticide**toepassingen en dient te leiden tot uitbanning van gebruik of een algehele beperking in toepassing hiervan.
- 10.7.2 Chemische *pesticiden** die door het Pesticidenbeleid van FSC zijn verboden, worden in de *beheereenheid** niet gebruikt en hierin niet opgeslagen, tenzij FSC afwijking van dit beleid heeft toegestaan.
- 10.7.3 Dossiers van het gebruik van *pesticiden** worden bijgehouden, met onder andere de handelsnaam, het actieve bestanddeel, de hoeveelheid actief bestanddeel gebruikt, periode van gebruik, locatie en oppervlakte van gebruik en reden voor gebruik.

- 10.7.4 Het gebruik van *pesticiden** voldoet aan het IAO-document 'Safety in the use of chemicals at work', inzake voorschriften voor het vervoer, de opslag, het werken met, de toepassing van en noodprocedures voor opruimen na onbedoeld morsen.
- 10.7.5 Inzien *pesticiden** worden gebruikt, kan de wijze van toepassing de gebruikte hoeveelheden tot een minimum beperken met behoud van effectieve resultaten, en *beschermen** het omliggende *landschap** effectief.
- 10.7.6 Schade aan *milieuwaarden** en menselijke gezondheid door het gebruik van *pesticiden** wordt voorkomen en beperkt, of wordt hersteld indien dit optreedt.
- 10.7.7 Indien *pesticiden** worden gebruikt:
- 1) de gekozen methode voor toepassing van *pesticiden**, timing van de inzet en het gebruikspatroon geeft het laagste risico voor mensen en andere soorten dan doelsoorten; en
  - 2) uit objectief bewijs blijkt dat het *pesticide** de enige effectieve, praktische en kosteneffectieve wijze is om schadelijke organismen te bestrijden.
- 10.8 De organisatie* dient het gebruik van biologische bestrijders* tot een minimum te beperken, te monitoren* en streng te controleren in overeenstemming met internationaal aanvaarde wetenschappelijke protocollen*. Indien biologische bestrijders* worden gebruikt, dient de organisatie* schade aan milieuwaarden* te voorkomen, beperken en/of te herstellen. (C6.8 P&C V4)**
- 10.8.1 Het gebruik van *biologische bestrijders** wordt tot een minimum beperkt, *gemonitord** en gecontroleerd.
- 10.8.2 Het gebruik van biologische bestrijders* voldoet aan *internationaal aanvaarde wetenschappelijke protocollen**.
- 10.8.3 Het gebruik van *biologische bestrijders** wordt bijgehouden, met type middel, hoeveelheid, gebruikperiode, locatie en reden voor gebruik.
- 10.8.4 Schade aan *milieuwaarden** veroorzaakt door het gebruik van *biologische bestrijders** wordt voorkomen en beperkt, of wordt hersteld indien dit optreedt.
- 10.9 De organisatie* dient risico's* te evalueren en activiteiten te implementeren die mogelijk negatieve effecten als gevolg van *natuurlijke gevaren** evenredig aan *schaal, intensiteit en risico** beperken. (nieuw)**
- 10.9.1 Mogelijk negatieve effecten van *natuurlijke gevaren** op de *infrastructuur**, *bos**hulpbronnen en gemeenschappen in de *beheereenheid** worden geëvalueerd.
- 10.9.2 Beheeractiviteiten beperken deze effecten.
- SLIMF 10.9.2 Indien capaciteit en middelen dit toestaan, zijn beheeractiviteiten gericht op het beperken van mogelijk onacceptabele negatieve effecten van natuurlijke gevaren. Indien capaciteit en middelen dit niet toestaan, communiceert de organisatie of beheerder met overheden of relevante lokale organisaties over de mogelijkheden en het vermogen voor beperking.
- 10.9.3 Het *risico** dat beheeractiviteiten de frequentie, verspreiding of ernst van *natuurlijke gevaren** verhogen, wordt vastgesteld voor de *gevaren** waarop het beheer invloed kan uitoefenen.

10.9.4 Er worden beheeractiviteiten vormgegeven en/of maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd die de geïdentificeerde *risico's** beperken.

10.10 De organisatie* dient infrastructuurle ontwikkeling*, vervoersactiviteiten en bosbouw* zo te beheren dat waterbronnen en bodems worden beschermd, en dat verstoring van en schade aan zeldzame en bedreigde soorten*, habitats*, ecosystemen* en landschappelijke waarden* wordt voorkomen, beperkt en/of hersteld. (C6.5 P&C V4)

10.10.1 Ontwikkeling, instandhouding en gebruik van *infrastructuur** en vervoersactiviteiten worden beheerd met het oog op de bescherming van *milieuwaarden** bepaald in *criterium** 6.1.

10.10.2 *Bosbouw**activiteiten worden beheerd om ervoor te zorgen dat de *milieuwaarden** bepaald in *criterium** 6.1 worden bepaald.

10.10.3 Verstoring of schade aan *waterlopen**, *waterlichamen**, bodems, *zeldzame en bedreigde soorten**, *habitats**, *ecosystemen** en *landschappelijke waarden** wordt *tijdig** voorkomen, beperkt en hersteld, en beheeractiviteiten aangepast om verdere schade te voorkomen.

10.11 De organisatie* dient activiteiten te beheren met betrekking tot kappen en extractie van hout en bosbijproducten*, zodat milieuwaarden* in stand worden gehouden, verhandelbaar afval wordt verminderd, en schade aan andere producten en diensten wordt vermeden. (C5.3, C6.5 P&C V4)

10.11.1 Praktijken voor oogsten en extractie voor hout en *bosbijproducten** worden geïmplementeerd op een wijze waarop *milieuwaarden** zoals bepaald in *criterium** 6.1 en *hoge beschermingswaarden** bepaald in *criterium** 9.1 en 9.2, in stand worden gehouden.

10.11.2 Oogstpraktijken optimaliseren het gebruik van *bos**producten en verhandelbare materialen.

10.11.3 Er worden voldoende hoeveelheden dode en ontbindende biomassa en *bos**structuur behouden om *milieuwaarden** in stand te houden.

10.11.4 Oogstpraktijken vermijden schade aan resterende opstand, resterend dood hout op de grond en andere *milieuwaarden**.

10.12 De organisatie* dient afvalmaterialen* op een milieuvriendelijke manier af te voeren. (C6.7 P&C V4)

10.12.1 Inzamelen, opruimen, vervoer en afvoer van alle *afvalmaterialen** wordt gedaan op een milieuvriendelijke wijze, waarbij *milieuwaarden** zoals bepaald in *criterium** 6.1 in stand worden gehouden.

Bijlage A Minimale lijst van toepasselijke wet- en regelgeving en nationaal geratificeerde internationale verdragen, conventies en overeenkomsten. (Beginsel 1).

1. <i>Wettelijke</i> * rechten om te oogsten		
1.1 <i>Tenure</i> * van land en beheerrechten	<i>Wetgeving met betrekking tot tenure*-rechten op land, waaronder gewoonterechten* en beheerrechten, inclusief het gebruik van wettelijke* methoden voor het verkrijgen van tenure*-rechten en beheerrechten. De wetgeving heeft ook betrekking op wettelijke* bedrijfsregistratie en fiscale inschrijving, waaronder de betreffende wettelijk verplichte vergunningen.</i>	
	Decreet Uitgifte Domeingrond (1982) [Domain land decree]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/decreet-uitgifte-domeingrond/
	Grondwet Suriname 1987 [Constitution Suriname]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/grondwet-suriname/
	Decreet Beginselen Grondbeleid (1982) [Land principles decree]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/decreet-beginselen-grondbeleid/
	Decreet rechtstoestand vóór 1 juli 1982 uitgegeven gronden (1982) [Decree of legal status issued prior to 1 July 1982]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/decreet-rechtstoestand-v%C3%B3%C3%B3r-1-juli-1982-uitgegeven-gronden/
	Natuurbeschermingswet 1954 [Nature conservation act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/natuurbeschermingswet-1954/
	Decreet Mijnbouw (1986) [Mining decree]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/decreet-mijnbouw/
	Inkomstenbelasting (1922) [Income tax act]	http://dna.sr/media/20509/handelsregisterwet.pdf
	Agrarische wet (1937) [Agriculture act]	Geen link beschikbaar voor download.

	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
	Handelsregister (1936) [Business register]	http://dna.sr/media/20509/handelsregisterwet.pdf
	Wet bedrijven en beroepen (2017) Companies and professions act	http://www.dna.sr/media/190090/SB_2017_40_Wet_Bedrijven_en_Beroepen.pdf
1.2 Concessies	<i>Wetgeving ten aanzien van procedures voor de uitgifte van bos*bouwconcessies, waaronder het gebruik van wettelijke* methoden voor het verkrijgen van concessies. Omkoping, corruptie en nepotisme zijn bekende problemen die bij het verkrijgen van concessies een rol spelen.</i>	
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
	Beschikking aanvraagt exploratievergunning en concessie (2000) [Mistrial order for forest concession and exploration permits]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
1.3 Beheer en plannen van de oogst	<i>Alle nationale of subnationale wettelijke* voorschriften voor beheerplanning, waaronder het uitvoeren van een bos*inventarisatie, het hebben van een bos*beheerplan* en bijbehorende planning en monitoring, effectrapportages, overleg met andere organisatie, en goedkeuring hiervan door wettelijk bevoegde* instanties.</i>	
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf
1.4 Oogstvergunningen	<i>Nationale of subnationale wet- en regelgeving met betrekking tot procedures voor de uitgifte van oogstvergunningen, licenties of andere wettelijke* documenten vereist voor specifieke oogstactiviteiten. Dit betreft ook het gebruik van wettelijke* methoden voor het verkrijgen van de vergunningen. Corruptie is een bekend probleem dat speelt bij de uitgifte van oogstvergunningen.</i>	
	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf

2. Belastingen en vergoedingen		
2.1 Betaling van royalties en oogstvergoedingen	<i>Wetgeving met betrekking tot de betaling van alle wettelijk voorgeschreven tarieven voor bos*kap, zoals royalty's, bosbestandsvergoedingen en andere vergoedingen op basis van volume. Dit betreft betaling van de vergoedingen op basis van een juiste classificatie van hoeveelheid, kwaliteit en soorten. Onjuiste indeling van bos*producten is een bekend probleem dat vaak samenvalt met omkoping van overheidsfunctionarissen die belast zijn met de controle op classificatie.</i>	
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
	Ministerieel besluit voor bosconcessierechten (Ministerial order for forest concessions rights)	
2.2 BTW en andere accijnzen	<i>Wetgeving met betrekking tot verschillende soorten accijnzen die gelden voor het materiaal dat wordt verkocht, waaronder de verkoop van materiaal als levend bos* (verkoop op stam).</i>	
	Geen generieke regelgeving beschikbaar	
2.3 Inkomensbelasting en winstbelasting	<i>Wetgeving met betrekking tot inkomens- en winstbelasting afhankelijk van winst verkregen uit de verkoop van bos*producten en oogstactiviteiten. Deze categorie is ook gerelateerd aan inkomsten uit de verkoop van hout; hieronder vallen geen andere belastingen die in het algemeen op bedrijven van toepassing zijn, en dit heeft niets te maken met betaling van salarissen.</i>	
	Omzetbelasting (1997) [Revenue tax act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/wet-omzetbelasting-1997/
	Inkomstenbelasting (1922) [Income tax act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/inkomstenbelasting-1922/

3. Houtkapactiviteiten									
3.1 Houtkapvoorschriften	<p>Alle wettelijke* voorschriften voor oogstechnieken een -technologieën, waaronder selectief kappen, verjonging via schermkap, kaalkap, uitrijden van gekapt hout, seizoensbeperkingen enz. In typische gevallen betreft dit voorschriften ten aanzien van de grootte van het kapegebied, minimumleeftijd en/of diameter voor kapactiviteiten en elementen die tijdens het kappen dienen te worden behouden enz. Het opzetten van sleeppaden of vrachtpaden, het bouwen van wegen, afwatering en bruggen enz., dient ook te worden overwogen, alsmede het plannen en monitoren van de oogstactiviteiten. Alle wettelijk bindende codes voor oogstpraktijken dienen te worden meegenomen.</p>								
	<table border="1"> <tr> <td>Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]</td> <td>http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf</td> </tr> <tr> <td>Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)</td> <td>http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf</td> </tr> </table>	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf				
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf							
Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf								
<p><i>Internationale, nationale en subnationale verdragen en wet- en regelgeving met betrekking tot beschermde gebieden, toelaatbaar bos*gebruik en bosactiviteiten, en/of zeldzame of bedreigde soorten, samen met hun habitat* en potentiële habitats*.</i></p>									
3.2 Beschermde locaties en soorten	<table border="1"> <tr> <td>Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]</td> <td>http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf</td> </tr> <tr> <td>Beschikking markwaardige E.A. houtsoorten (2000) [Ministerial order for commercial species]</td> <td>http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf</td> </tr> <tr> <td>Natuurbeschermingswet 1954 [Nature conservation act]</td> <td>http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/natuurbeschermingswet-1954/</td> </tr> <tr> <td>CITES-vergunningen ('Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora', de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; ook bekend als de Overeenkomst van Washington) (Toetreding; 17 november 1980, geïmplementeerd 15 februari 1981)</td> <td>https://www.cites.org/eng/cms/index.php/component/cp/country/SR/cites-registers/Caviar-Exporters</td> </tr> </table>	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf	Beschikking markwaardige E.A. houtsoorten (2000) [Ministerial order for commercial species]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf	Natuurbeschermingswet 1954 [Nature conservation act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/natuurbeschermingswet-1954/	CITES-vergunningen ('Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora', de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; ook bekend als de Overeenkomst van Washington) (Toetreding; 17 november 1980, geïmplementeerd 15 februari 1981)	https://www.cites.org/eng/cms/index.php/component/cp/country/SR/cites-registers/Caviar-Exporters
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf							
	Beschikking markwaardige E.A. houtsoorten (2000) [Ministerial order for commercial species]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf							
	Natuurbeschermingswet 1954 [Nature conservation act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/natuurbeschermingswet-1954/							
CITES-vergunningen ('Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora', de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; ook bekend als de Overeenkomst van Washington) (Toetreding; 17 november 1980, geïmplementeerd 15 februari 1981)	https://www.cites.org/eng/cms/index.php/component/cp/country/SR/cites-registers/Caviar-Exporters								

3.3 Milieuvorschriften	<p>Nationale en subnationale wet- en regelgeving met betrekking tot het vaststellen en/of de bescherming* van milieuwaarden*, onder andere met betrekking tot of beïnvloed door oogsten, aanvaardbare niveaus van bodemschade, het instellen van bufferzones (bv. langs waterlopen, open gebieden en broedgebieden), het onderhoud van gespaarde bomen in het kagebied, seizoensbeperkingen van de oogsttijd, milieuvorschriften voor bos* machinerie, het gebruik van pesticiden* en andere chemische stoffen, instandhouding* van biodiversiteit, luchtkwaliteit, bescherming* en herstel* van de waterkwaliteit, en de functie van recreatiefaciliteiten, de ontwikkeling van infrastructuur* anders dan voor bosbouw, exploratie en winning van delfstoffen enz.</p>	
	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf
	Bestrijdingsmiddelenwet (1972) [Pesticides act]	http://www.dna.sr/media/21182/bestrijdingsmiddelenwet.pdf
3.4 Arbeidsveiligheid en -gezondheid	<p>Wettelijk verplichte persoonlijke beschermings*uitrusting voor personen betrokken bij oogstactiviteiten, implementatie van praktijken voor veilig kappen en veilig transport, het instellen van beschermings*zones rond oogstgebieden, veiligheidsvorschriften voor de gebruikte machines, en wettelijk verplichten veiligheidsvorschriften met betrekking tot chemische toepassing. De gezondheids- en veiligheidsvorschriften die relevant voor activiteiten in het bos* die als relevant gezien dienen te worden (geen kantoorwerk of andere activiteiten die minder met daadwerkelijke bos*activiteiten te maken hebben).</p>	
	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf
3.5 Wettelijk* dienstverband	<p>Wettelijke* vorschriften voor het in dienst nemen van personeel betrokken bij oogstactiviteiten, waaronder vorschriften voor contracten en werkvergunningen, vorschriften voor verplichten verzekering, vorschriften voor competentiecertificaten en andere opleidingseisen, en betaling van sociale premies en inkomstenbelasting die door de werkgever worden ingehouden. Hieronder valt ook het respecteren van de minimumleeftijd om te werken, de minimumleeftijd voor personeel betrokken bij gevaarlijk werk, wetgeving tegen dwangarbeid en verplichte afbeid, discriminatie en de vrijheid van vergadering.</p>	
	Arbeidswet (1963) [Labor act]	http://www.dna.sr/media/16366/arbeidswet.pdf
	Ongevallenregeling (1947) [Accident regulation]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/ongevallenregeling/

	Wet Algemeen Pensioen (2014) [General pension act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/wetten-na-2005/wet-algemeen-pensioen-2014/
	Wet Nationale Basiszorgverzekering (2014) [National Basic Health Insurance Act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/wetten-na-2005/wet-nationale-basiszorgverzekering/
	Wet Minimum Uurloon (2014) [Minimum wage act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/wetten-na-2005/wet-minimum-uurloon/
	Wet Vrijheid Vakverenigingen (2016) [Freedom of association act]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/wetten-na-2005/wet-vrijheid-vakverenigingen/
	Wet Werkvergunning Vreemdelingen (1981) [Aliens workers permit law]	http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/wet-werkvergunning-vreemdelingen/
4. Rechten van derden²		
4.1 <i>Gewoonterechten</i> *	Wetgeving ten aanzien van <i>gewoonterechten</i> * met betrekking tot <i>bos</i> *kapactiviteiten, waaronder voorschriften voor het delen van de baten en inheemse rechten.	
	Geen generieke regelgeving.	De Bosbeheerwet erkent het grondrecht van gemeenschappen en hun eigen gebruik van het bos. Daarom legt de wet het verlenen van vergunningen op voor hout en NTFP, namelijk gemeenschapsbos.

² Zie voor referentie; Forest Peoples Programme. 2006. Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming: Twee gevallen uit Suriname. <http://solutions-network.org/site-fpic/files/2012/09/FPIC-Suriname1.pdf>

4.2 Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming*	Wetgeving met betrekking tot 'vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming' in verband met de overdracht van <i>bos</i> *beheerrechten en <i>gewoonterechten</i> * aan <i>de organisatie</i> * die leiding geeft aan de oogstactiviteiten.	
	Geen generieke regelgeving.	De Bosbeheerwet erkent het grondrecht van gemeenschappen en hun eigen gebruik van het bos. Daarom legt de wet het verlenen van vergunningen op voor hout en NTFP, namelijk gemeenschapsbos.
4.3 Rechten van <i>inheemse volken</i> *	Wetgeving voor regulering van de rechten van <i>inheemse volken</i> * voor zover deze betrekking hebben op bosbouwactiviteiten. Mogelijke aspecten waar rekening mee gehouden dient te worden zijn <i>tenure</i> * en landrechten op het gebruik van bepaalde hulpbronnen en het praktiseren van traditionele activiteiten met betrekking tot het <i>bos</i> *, die op bebost land kunnen plaatsvinden.	
	Geen generieke regelgeving.	De Bosbeheerwet erkent het grondrecht van gemeenschappen en hun eigen gebruik van het bos. Daarom legt de wet het verlenen van vergunningen op voor hout en NTFP, namelijk gemeenschapsbos.
5. Handel en vervoer		
5.1 Classificeren van soorten, aantallen en kwaliteit	Wetgeving ten aanzien van de classificatie van geoogst materiaal in termen van soorten, hoeveelheden en kwaliteit met betrekking tot handel en vervoer. Een onjuiste classificatie van geoogst materiaal is een bekende manier om betaling van wettelijk voorgeschreven belastingen en kosten te verminderen of te vermijden.	
	Conceptversie Code of Practice Suriname (2011)	http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf
5.2 Handel en vervoer	<i>Alle voorgeschreven vergunningen voor handel en vervoer dienen aanwezig te zijn. Hetzelfde geldt voor wettelijk voorgeschreven vervoersdocumenten die bijgevoegd moeten worden bij vervoer van hout verkregen uit bos*bouw.</i>	
	Wet Bosbeheer (1992) [Forest management act]	http://www.dna.sr/media/21218/wet_bosbeheer.pdf

5.3 Offshorehandel en verrekenprijzen	Wetgeving ten aanzien van offshorehandel. Offshorehandel met verwante bedrijven gevestigd in een belastingparadijs, gecombineerd met kunstmatige verrekenprijzen, is een bekende manier om betaling van wettelijk voorgeschreven belastingen en kosten aan het land waarin de producten worden geoogst, te vermijden. Offshorehandel wordt beschouwd als een belangrijke bron van middelen die kunnen worden gebruikt voor betaling van steekpenningen aan bosbouwactiviteiten en personeel dat betrokken is bij de oogst. Veel landen hebben wetgeving opgesteld met betrekking tot verrekenprijzen en offshorehandel. Er <i>dient*</i> te worden opgemerkt dat het hier uitsluitend gaat om verrekenprijzen en offshorehandel voor zover dit wettelijk in het betreffende land is verboden.	
	Geen generieke regelgeving beschikbaar.	
5.4 Douanevoorschriften	Douanewetgeving ten aanzien van gebieden zoals export-/importvergunningen en productclassificatie (code, hoeveelheid, kwaliteit en soort).	
	Wet uitvoerrecht op hout (2005) [Lumber export act]	http://www.dna.sr/media/45033/SB_2005_No_29_Wet_uitvoerrecht_op_hout.pdf
5.5 CITES	<i>CITES-vergunningen ('Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora', de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; ook bekend als de Overeenkomst van Washington).</i>	
	CITES-vergunningen ('Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora', de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; ook bekend als de Overeenkomst van Washington) (Toetreding; 17 november 1980, geïmplementeerd 15 februari 1981)	https://www.cites.org/eng/cms/index.php/component/cp/country/SR/cites-registers/Caviar-Exporters
6. Due diligence of zorgvuldigheid		
6.1 Due diligence of zorgvuldigheidsprocedures	<i>Wetgeving voor due diligence of zorgvuldigheidsprocedures, waaronder bijvoorbeeld systemen voor due diligence of zorgvuldigheid, declaratieverplichting en/of het bijhouden van handelsgerelateerde documenten enz.</i>	
	Geen generieke regelgeving.	

7. Ecosysteemdiensten

Wetgeving met betrekking tot rechten op *ecosysteemdiensten**, waaronder *gewoonterechten** en beheerrechten met gebruik van *wettelijke** methoden voor het maken van aanspraak op en het verkrijgen van baten en beheerrechten ten aanzien van *ecosysteemdiensten**. Nationale en subnationale wet- en regelgeving met betrekking tot de identificatie, bescherming van en betaling voor *ecosysteemdiensten**. Dit behelst ook *wettelijke** bedrijfsregistratie, waaronder de betreffende *wettelijk** verplichte vergunningen voor de uitbating, betalingen voor en claims met betrekking tot *ecosysteemdiensten** (waaronder toerisme).

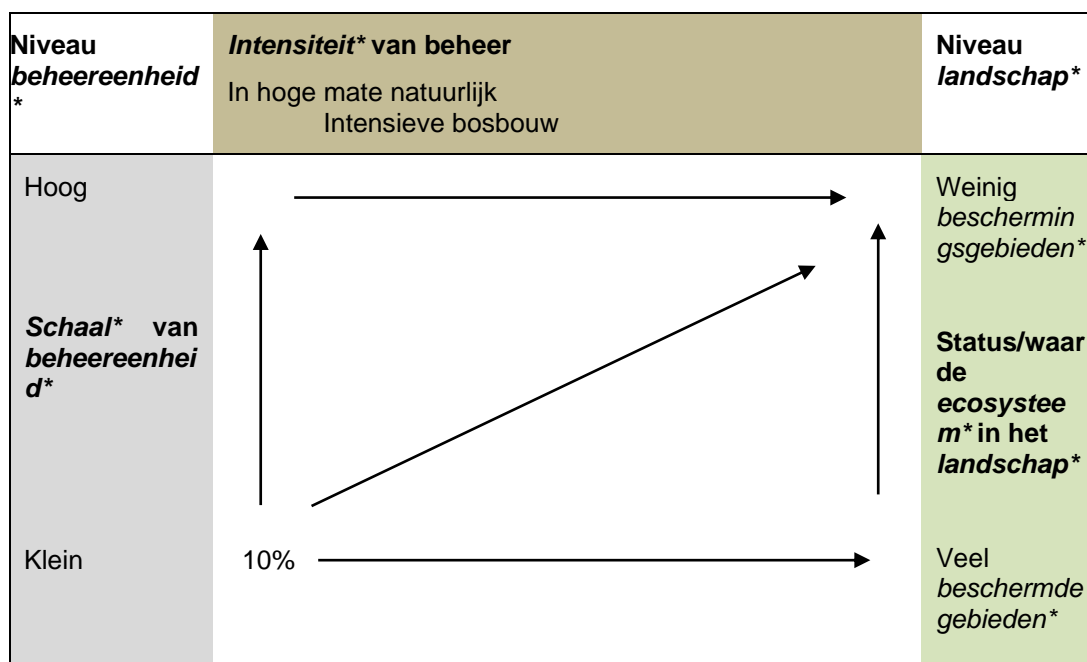
Geen generieke regelgeving.

Bijlage B Opleidingseisen voor werknemers* (Beginsel 2).

Werknemers* dienen in staat te zijn tot:

- 1) Het implementeren van *bos**activiteiten die aan de toepasselijke *wettelijke** voorschriften voldoen (*criterium** 1.5);
- 2) het begrijpen van inhoud, betekenis en toepasbaarheid van de acht fundamentele arbeidsverdragen van de IAO (*criterium** 2.1);
- 3) herkennen en melden van gevallen van seksuele intimidatie en genderdiscriminatie (*criterium** 2.2);
- 4) het verwerken en afvoeren van gevaarlijke stoffen op veilige wijze n zodat het gebruik hiervan geen gezondheidsrisico's* met zich meebrengt (*criterium** 2.3);
- 5) het uitvoeren van hun verantwoordelijkheden voor bijzonder gevaarlijke taken of functies met een speciale verantwoordelijkheid (*criterium** 2.5);
- 6) het vaststellen waar *inheemse volken** *wettelijke bevoegdheden** en *gewoonterechten** hebben met betrekking tot beheeractiviteiten (*criterium** 3.2);
- 7) het vaststellen en implementeren van toepasselijke elementen van UNDRIP en IAO-Verdrag 169 (*criterium** 3.4);
- 8) het identificeren van plekken met bijzonder cultureel, ecologisch, economisch, religieus of spiritueel belang voor *inheemse volken** en de nodige maatregelen implementeren om deze te beschermen voor het begin van *bos**beheeractiviteiten om negatieve effecten te voorkomen (*criterium** 3.5 en *criterium** 4.7);
- 9) het vaststellen waar *lokale gemeenschappen** *wettelijke bevoegdheden** en *gewoonterechten** hebben met betrekking tot beheeractiviteiten (*criterium** 4.2);
- 10) het uitvoeren van sociale, economische en *milieu-effectrapportages** en gepaste risicobeperkende maatregelen nemen (*criterium** 4.5);
- 11) Het implementeren van activiteiten met betrekking tot het onderhoud van en/of de verbetering van erkende *ecosysteemdiensten**, indien gebruik wordt gemaakt van aanspraken op FSC-ecosysteemdiensten (*criterium** 5.1);
- 12) het werken met de toepassing van en opslag van *pesticiden** (*criterium** 10.7);
en
- 13) het implementeren van procedures voor het opruimen van gemorste *afvalmaterialen** (*criterium** 10.12).

Bijlage C Conceptueel diagram van een netwerk van beschermingszones* (Beginsel 6).

Het schema geeft weer hoe het gebied van de *beheereenheid** dat in het *netwerk van beschermingszones** is opgenomen in het algemeen naar verwachting toeneemt vanaf het minimum van 10% naarmate de grootte, *intensiteit** van beheer en/of de status en waarde van *ecosystemen** op het niveau van het *landschap** toeneemt. De pijlen en de richting hiervan geven deze toename weer.

De kolom uiterst rechts met de titel 'Status/waarde *ecosysteem** in het *landschap**' geeft de mate aan waarin *inheemse ecosystemen** op het niveau van het *landschap** worden beschermd, en de relatieve voorwaarden voor verdere *bescherming** in de *beheereenheid**.

De kolom uiterst links met de titel 'Oppervlakte van de *beheereenheid**' geeft aan dat naarmate de oppervlakte van de *beheereenheid** toeneemt, de *beheereenheid** zich op het niveau van het *landschap** bevindt en dus een *netwerk van beschermingszones** moet hebben met functionele voorbeelden van alle natuurlijk voorkomende *ecosystemen** die in dat *landschap** van nature voorkomen.

Bijlage D Onderdelen van het beheerplan* (Beginnel 7).

Relevante elementen van het beheerplan zoals hieronder vermeld. Deze lijst is in overeenstemming met bestaande nationale kaders voor beheerplanning. Elementen die niet wettelijk verplicht zijn, worden geïdentificeerd; ze zijn evenwel vereist door de standaard.

- 1) De resultaten van beoordelingen, waaronder:
  - i. natuurlijke hulpbronnen en *milieuwaarden**, zoals vastgesteld in *principe** 6 en *principe** 9;
  - ii. sociale, economische en culturele hulpbronnen en omstandigheden, zoals vastgesteld in *principe** 6, *principe** 2 tot en met *principe** 5 en *principe** 9;
  - iii. intacte boslandschappen* en kerngebieden*, zoals vastgesteld in *principe** 9; (Niet wettelijk vereist)
  - iv. inheemse cultuurlandschappen*, zoals vastgesteld met betrokken rechthebbenden* in *principe** 3 en *principe** 9;
  - v. grote sociale en milieurisico's in het gebied, zoals vastgesteld in *principe** 6, *principe** 2 tot en met *principe** 5 en *principe** 9 (Niet wettelijk vereist); en
  - vi. het behoud en/of verbetering van *ecosysteemdiensten** waarover omzetbevorderende uitspraken worden gedaan, zoals vastgesteld in *criterium** 5.1 (Niet wettelijk vereist).
- 2) Programma's en activiteiten met betrekking tot:
  - i. de rechten van *werknemers**, arbeidsgezondheid en -veiligheid, *gendergelijkheid**, zoals vastgesteld in *principe** 2 (Niet vereist voor *SLIMF-activiteiten*);
  - ii. *inheemse volken**, de verhouding met de gemeenschap, lokale economische en sociale ontwikkeling, zoals vastgesteld in *principe** 3, *principe** 4 en *principe** 5; (Niet wettelijk vereist).
  - iii. *betrokkenheid** met belanghebbenden en het beslechten van *geschillen** en klachten, zoals vastgesteld in *principe** 1, *principe** 2 en *principe** 7;
  - iv. geplande beheeractiviteiten en tijdschema's, gebruikte bosbouwmethoden, veel gebruikte oogstmethoden en -apparatuur, zoals vastgesteld in *principe** 10;
  - v. de redenen voor de oogstpercentages van hout en andere natuurlijke hulpbronnen, zoals vastgesteld in *principe** 5.
- 3) Maatregelen voor *behoud** en/of *herstel**:
  - i. zeldzame en bedreigde soorten* en habitats*;
  - ii. waterlichamen* en oeverzones*;
  - iii. *connectiviteit** van het *landschap**, waaronder corridors voor wilde dieren;
  - iv. *ecosysteemdiensten** indien FSC *ecosysteemdiensten* worden gebruikt zoals bepaald in *criterium** 5.1; (Niet wettelijk vereist)
  - v. representatieve voorbeeldgebieden*, zoals vastgesteld in *principe** 6 (Niet wettelijk vereist); en
  - vi. hoge beschermingswaarden*, zoals vastgesteld in *principe** 9 (Niet wettelijk vereist).

- 4) Maatregelen voor beoordeling, preventie en beperking van negatieve effecten van beheeractiviteiten op:
- i. milieuwaarden*, zoals vastgesteld in *principe** 6 en *principe** 9;
  - ii. *ecosysteemdiensten** indien FSC *ecosysteemdiensten* worden gebruikt zoals bepaald in *criterium** 5.1; (*Niet wettelijk vereist*)
  - iii. sociale waarden en *inheemse culturele landschappen**, zoals vastgesteld in *principe** 2 tot en met *principe** 5 en *principe** 9 (*Niet wettelijk vereist*); en
  - iv. intacte boslandschappen* en kerngebieden*, zoals vastgesteld in *principe** 9 (*Niet wettelijk vereist*).
- 5) Een beschrijving van het monitoringprogramma, zoals vastgesteld in *principe** 8, waaronder:
- i. groei en opbrengst, zoals vastgesteld in *principe** 5 (*Niet wettelijk vereist*);
  - ii. *ecosysteemdiensten** indien FSC *ecosysteemdiensten* worden gebruikt zoals bepaald in *criterium** 5.1 (*Niet wettelijk vereist*);
  - iii. milieuwaarden*, zoals vastgesteld in *principe** 6 (*Niet wettelijk vereist*);
  - iv. operationele effecten, zoals vastgesteld in *principe** 10 (*Niet wettelijk vereist*);
  - v. hoge beschermingswaarden*, zoals vastgesteld in *principe** 9 (*Niet wettelijk vereist*);
  - vi. monitoringsystemen op basis van *betrokkenheid** met belanghebbenden die is gepland of al aanwezig zijn, zoals vastgesteld in *principe** 2 tot en met *principe** 5 en *principe** 7 (*Niet wettelijk vereist*) (*Niet vereist voor SLIMF-activiteiten*);
  - vii. kaarten die de zonering van de natuurlijke hulpbronnen en het landgebruik in de *beheereenheid** aangegeven;
  - viii. een beschrijving van de methodologie voor beoordeling en *monitoring** van mogelijkheden voor ontwikkeling en landgebruik die in *intacte boslandschappen** en *kerngebieden** is toegestaan, waaronder hun effectiviteit bij het toepassen van de *voorzorgsbenadering** (*Niet wettelijk vereist*);
  - ix. Beschrijving van de methodologie voor beoordeling en *monitoring** van mogelijkheden voor ontwikkeling en landgebruik die in *inheemse cultuurlandschappen** zijn toegestaan, waaronder hun effectiviteit bij het toepassen van de *voorzorgsbenadering** (*Niet wettelijk vereist*) (*Niet vereist voor SLIMF-activiteiten*);

Bijlage E Conceptueel kader voor planning en monitoring (Beginsel 7).

Voorbeeld document beheerplan* Opmerking: Deze verschillen, afhankelijk van SIR en rechtsgebied	Frequentie herziening beheerplan*	Onderdeel dat wordt gemonitord (Minimale lijst)	Frequentie monitoring	Wie monitort dit onderdeel? Opmerking: Deze verschillen, afhankelijk van SIR en rechtsgebied	FSC- principe* / criterium *	Opmerkingen
Locatieplan (oogstplan)	Jaarlijks	Oversteekplaatsen van beken	Bij veldbezoek en jaarlijks	Operationeel personeel	P10	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
		Verkeerswegen	Bij veldbezoek en jaarlijks	Operationeel personeel	P10	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
		Plekken met gespaarde bomen	Jaarlijks, steekproef	Operationeel personeel	P6, P10	
		Zeldzame, bedreigde en ernstig bedreigde soorten	Jaarlijks	Adviserend bioloog en/of operationeel personeel	P6	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
		Jaarlijks oogstpercentage	Jaarlijks	Bosbeheerder	C5.2	Dit wordt door SBB actief opgevolgd.
		Uitbraak van door insecten overgedragen ziekten	Jaarlijks, steekproef	Adviserend bioloog en/of operationeel personeel		Niet wettelijk vereist om te evalueren.
Budgettering	Jaarlijks	Uitgaven	Jaarlijks	Chief Financial Officer	P5	
		Bijdrage aan lokale economie	Per kwartaal	Directeur	P5	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
Betrokkenheids*plan	Jaarlijks	Statistieken werkgelegenheid	Jaarlijks	Directeur	P3, P4	Niet wettelijk vereist om te evalueren.

Voorbeeld document beheerplan*	Frequentie herziening beheerplan*	Onderdeel dat wordt gemonitord (Minimale lijst)	Frequentie monitoring	Wie monitort dit onderdeel? Opmerking: Deze verschillen, afhankelijk van SIR en rechtsgebied	FSC- principe* / criterium *	Opmerkingen
		Sociale overeenkomsten	Jaarlijks, of volgens overeenkomst in betrokkenheids*plan	Sociale coördinator	P3, P4	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
		Klachten	Voortdurend	Medewerker P&O	P2, P3, P4	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
5-jarig beheerplan*	5 jaar	Populaties van wilde dieren	Nog vast te stellen	Nog vast te stellen	P6	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
	Jaarlijks	Dood hout	Jaarlijks	Operationeel personeel	P10	
Vrij groeiend / regeneratie		Jaarlijks, steekproef				Niet wettelijk vereist om te evalueren.
Beheerplan* duurzame bosbouw	10 jaar	Verdeling leeftijdsklasse Verdeling grootteklasse	10 jaar	Bosbeheerder	P6	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
	Jaarlijks	Allowable Annual Cut 10 jaar	Jaarlijks, 10 jaar	Bosbeheerder	C5.2	Niet wettelijk vereist om te evalueren.
Certificeringsdocument ecosysteemdiensten*	5 jaar	Voorafgaand aan validatie en verificatie	Voorafgaand aan validatie en verificatie	Directeur	FSC- PRO-30- 006	Niet wettelijk vereist om te evalueren.

Bijlage F Voorschriften voor toezicht (Beginsel 8).

- 1) Monitoring in 8.2.1 is voldoende om de milieu-effecten van beheeractiviteiten vast te stellen en te beschrijven, waaronder, indien van toepassing:
  - i. de resultaten van regeneratieactiviteiten (*criterium* 10.1*);
  - ii. het gebruik van ecologisch goed aangepaste soorten voor regeneratie (*criterium* 10.2*);
  - iii. invasiviteit of andere negatieve effecten behorende bij een *uithemse soort** binnen en buiten de *beheereenheid** (*criterium* 10.3*);
  - iv. het gebruik van *genetisch gemodificeerde organismen** om te bevestigen dat deze niet worden gebruikt (*criterium* 10.4*);
  - v. de resultaten van bosbouwactiviteiten (*criterium* 10.5*);
  - vi. negatieve effecten van meststoffen* op milieuwaarden* (*criterium* 10.6*);
  - vii. negatieve effecten door het gebruik van *pesticiden** (*criterium* 10.7*);
  - viii. negatieve effecten door het gebruik van *biologische bestrijders** (*criterium* 10.8*);
  - ix. de effecten van *natuurlijke gevaren** (*criterium* 10.9*) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
  - x. de effecten van de ontwikkeling van infrastructuur, vervoersactiviteiten en bosbouw op *zeldzame en bedreigde soorten**, *habitats**, *ecosystemen**, *landschapswaarden**, water en bodems (*criterium* 10.10*) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
  - xi. de effecten van het kappen en extractie van hout op *bosbijproducten**, *milieuwaarden**, verhandelbaar houtafval en andere producten en diensten (*criterium* 10.11*) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten); en
  - xii. afvoer van *afvalmaterialen** op milieuvriendelijke wijze (*criterium* 10.12*);
- 2) Monitoring in 8.2.1 is voldoende om de sociale effecten van beheeractiviteiten vast te stellen en te beschrijven, waaronder, indien van toepassing:
  - i. bewijs van illegale of onbevoegde activiteiten (*criterium* 1.4*);
  - ii. naleving van toepasselijke wetgeving*, lokale wetgeving*, geratificeerde* internationale verdragen en verplichte praktijkcodes* (*criterium* 1.5*);
  - iii. het beslechten van *geschillen** en klachten (*criterium* 1.6*, *criterium* 2.6* en *criterium* 4.6*);
  - iv. programma's en activiteiten met betrekking tot de rechten van *werknemers** (*criterium* 2.1*);
  - v. *gendergelijkheid**, seksuele intimidatie en genderdiscriminatie (*criterium* 2.2*);
  - vi. programma's en activiteiten met betrekking tot arbeidsveiligheid en -gezondheid (*criterium* 2.3*);
  - vii. betaling van loon (*criterium* 2.4*);
  - viii. opleiding van *werknemers** (*criterium* 2.5*);

- ix. indien *pesticiden** worden gebruikt: de gezondheid van *werknemers** die aan *pesticiden** worden blootgesteld (*criterium** 2.5 en *criterium** 10.7);
  - x. de identificatie van inheemse volken* en lokale gemeenschappen* en hun wettelijke* en gewoonterechten* (*criterium** 3.1 en *criterium** 4.1);
  - xi. volledige implementatie van de voorwaarden in *bindende overeenkomsten** (*criterium** 3.2 en *criterium** 4.2);
  - xii. relatie met *inheemse volken** en gemeenschappen (*criterium** 3.2, *criterium** 3.3 en *criterium** 4.2);
  - xiii. *behoud** van locaties met bijzondere culturele, ecologische, economische, religieuze of spirituele betekenis voor *inheemse volken** en *lokale gemeenschappen** (*criterium** 3.5 en *criterium** 4.7);
  - xiv. de handhaving van *inheemse culturele landschappen** en bijbehorende waarden van betekenis voor *inheemse volken** (*criterium** 3.1 en *criterium** 3,5);
  - xv. het gebruik van traditionele kennis* en intellectueel eigendom* (*criterium** 3.6 en *criterium** 4.8);
  - xvi. lokale economische en sociale ontwikkeling (*criterium** 4.2, *criterium** 4.3, *criterium** 4.4 en *criterium** 4.5) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
  - xvii. de productie van gediversifieerde baten en/of producten (*criterium** 5.1);
  - xviii. het behoud en/of verbetering van *ecosysteemdiensten** (*criterium** 5.1) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
  - xix. activiteiten voor het instandhouden of verbeteren van *ecosysteemdiensten** (*criterium** 5.1) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
  - xx. daadwerkelijke vergeleken met geprojecteerde jaarlijkse houtopbrengst en *bosbijproducten** (*criterium** 5.2);
  - xxi. het gebruik van lokale verwerking, lokale diensten en lokale productie met toegevoegde waarde (*criterium** 5.4);
  - xxii. economische haalbaarheid* op lange termijn* (*criterium** 5.5) en
  - xxiii. hoge beschermingswaarden* 5 en 6, vastgesteld in *criterium** 9.1.
- 3) Procedures voor monitoring in 8.2.2 zijn voldoende om de veranderingen in milieuvoorwaarden te beschrijven, waaronder, indien van toepassing:
- i. het behoud en/of verbetering van *ecosysteemdiensten** (*criterium** 5.2) (indien *de organisatie** gebruik maakt van aanspraken op FSC *ecosysteemdiensten**);
  - ii. *milieuwaarden** en *ecosysteemfuncties**, waaronder vastlegging en opslag van koolstof (*criterium** 6.1); waaronder de effectiviteit van acties die zijn vastgesteld en ondernomen om negatieve effecten op *milieuwaarden** te voorkomen, beperken en herstellen (*criterium** 6.3) (Voor SLIMF-activiteiten alleen de milieuwaarden toepassen);
  - iii. *zeldzame en bedreigde soorten** en de effectiviteit van acties die worden ondernomen om deze en hun *habitat** te beschermen (*criterium** 6.4);

- iv. *representatieve voorbeeldgebieden** en de effectiviteit van acties die worden ondernomen om deze *in stand te houden** en/of te *herstellen** (*criterium** 6.5);
- v. natuurlijk voorkomende *inheemse soorten** en *biologische diversiteit** en de effectiviteit van acties die zijn ondernomen om deze *in stand te houden** en/of te *herstellen** (*criterium** 6.6) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
- vi. natuurlijk voorkomende *waterlichamen**, waterhoeveelheid en waterkwaliteit, en de effectiviteit van acties die zijn ondernomen om deze *in stand te houden** en/of te *herstellen** (*criterium** 6.7);
- vii. *landschapswaarden** en de effectiviteit van acties die worden ondernomen om deze in stand te houden en/of te *herstellen** (*criterium** 6.8) (Niet toepasbaar voor SLIMF-activiteiten);
- viii. omzetting van *natuurlijk bos** in *plantages** of naar iets anders dan *bos** (*criterium** 6.9);
- ix. de status van *plantages** die na 1994 zijn geplant (*criterium** 6.10) en
- x. *hoge beschermingswaarden** 1 tot en met 4 vastgesteld in *criterium** 9.1 en de effectiviteit van acties die zijn ondernomen om deze in stand te houden en/of te verbeteren.

Bijlage G Strategieën voor instandhouding van hoge beschermingswaarden* (Beginsel 9).

Strategieën voor instandhouding van *hoge beschermingswaarden** sluiten houtkap niet noodzakelijk uit. De enige wijze om enige *hoge beschermingswaarden** in stand te houden is echter via *bescherming** van het *gebied met hoge beschermingswaarden** dat hiervoor ondersteuning biedt.

HCV 1 – Beschermingszones, oogstvoorschriften en/of andere strategieën voor het voldoende beschermen van bedreigde of ernstig bedreigde endemische soorten of ander concentraties van *biologische diversiteit** en de ecologische gemeenschappen en *habitats** waar zij afhankelijk van zijn, zodat vermindering in de omvang, integriteit, kwaliteit en levensvatbaarheid van de *habitats** en het voorkomen van soorten wordt voorkomen. Indien verbetering als *doelstelling** is geïdentificeerd, maatregelen voor het ontwikkelen, uitbreiden en/of *herstellen** van *habitats** voor dergelijke soorten.

HCV 2 – Strategieën gericht op het volledig in stand houden van de omvang en ongereptheid van de *bos*ecosystemen** en de levensvatbaarheid van concentraties van biodiversiteit hierin, waaronder plant- en dierindicatorsoorten, sleutelsoorten en/of gildes behorende bij grote ongerepte *natuurlijke boscystemen**. Voorbeelden zijn onder meer *beschermings**zones en braakgelegde gebieden, waarbij commerciële activiteiten in gebieden die niet zijn braakgelegd tot werkzaamheden met *lage intensiteit** worden beperkt, die hun *bos*structuur*, samenstelling, regeneratie- en verstoringspatronen te allen tijden volledig behouden. Indien verbetering als *doelstelling** wordt bepaald, zijn er maatregelen genomen voor *herstel** en heraansluiting van *boscystemen**, van hun ongereptheid, en van *habitats** die natuurlijke *biologische diversiteit** ondersteunen.

HCV 3 – Strategieën die de grootte en ongereptheid van zeldzame of bedreigde *ecosystemen**, *habitats** of *refugia** volledig in stand houden. Indien verbetering als de *doelstelling** wordt bepaald, zijn maatregelen genomen voor het *herstel** en/of de ontwikkeling van zeldzame of bedreigde *ecosystemen**, *habitats** of *refugia**.

HCV 4 – Strategieën voor de bescherming van stroomgebieden van belang voor *lokale gemeenschappen** die zich binnen de *beheereenheid** of benedenstrooms hiervan bevinden, en gebieden binnen de eenheid die bijzonder onstabiel of gevoelig voor erosie zijn. Voorbeelden zijn onder meer *beschermings**zones, oogstvoorschriften, beperkingen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en/of voorschriften voor de aanleg en het onderhoud van wegen, om stroomgebieden en bovenstroomse en bovenliggende gebieden te beschermen. Indien verbetering wordt gezien als de *doelstelling**, moeten er ook maatregelen voor het *herstel** van waterkwaliteit en -hoeveelheid genomen. In het geval dat geïdentificeerde HCV 4 ecosysteemdiensten* klimaatregulering behelzen, bestaan er strategieën voor instandhouding of versterking van vastlegging en opslag van koolstof.

HCV 5 – Strategieën voor de bescherming van de behoeften van de gemeenschap en/of *inheemse volken** met betrekking tot de *beheereenheid** worden ontwikkeld in samenwerking met vertegenwoordigers en leden van *lokale gemeenschappen** en *inheemse volken**.

HCV 6 – Strategieën voor het beschermen van culturele waarden ontwikkeld in samenwerking met vertegenwoordigers en leden van de *lokale gemeenschappen** en de *inheemse volken**.

Bijlage H HCV-kader (Beginsel 9)

De doelstelling van dit kader voor hoge beschermingswaarden (HCV-kader) is het bieden van interpretaties van HCV's op nationaal niveau en de best beschikbare informatie* voor het omgaan met HCV's.

Dit nationale HCV-kader dient te worden gebruikt door geaccrediteerde certificerende instanties en certificaathouders.

De interpretatie van HCV en best beschikbare informatie* die in dit kader wordt geboden, is niet noodzakelijk uitputtend; aanvullende voorbeelden van het voorkomen van HCV kunnen bestaan en dienen op het niveau van de bosbeheereenheid worden geïdentificeerd.

De nationale of regionale interpretaties van de HCV-categorieën en elementen zijn van toepassing op alle certificaathouders, waar deze HCV's zich ook voordoen. Omgekeerd kan de best beschikbare informatie voor het aanpakken van die HCV-interpretaties variëren, afhankelijk van het feit of de certificaathouder al dan niet een SLIMF is, zoals aangegeven in het kader

Bepaalde paragrafen van dit kader zijn ook van toepassing op nationale en gecentraliseerde nationale risicobeoordelingen voor Controlled Wood, en op certificerende instanties en certificaathouders die streven naar certificering in overeenstemming met FSC-STD-30-010 en FSC-STD-40-005. De volgende paragrafen zijn van toepassing: De interpretatie en best beschikbare informatie voor elke HCV-categorie; en de best beschikbare informatie voor beoordeling, voor elke HCV-categorie.

Overkoepelende best beschikbare informatie (bbi)

De volgende tabel toont de soorten overkoepelende best beschikbare informatie die van toepassing is op beoordelingen voor alle HCV's, specifieke categorieën van HCV of specifieke HCV-elementen. Het doel van het hier opsommen van deze overkoepelende BBI is om te voorkomen dat u deze in de volgende paragrafen voor elke HCV herhaaldelijk moet opsommen. BBI die specifiek is voor individuele HCV-interpretaties is opgenomen naast deze interpretaties in de volgende secties.

A. Overkoepelende best beschikbare informatie voor HCV-identificatie en evaluaties

Best beschikbare informatie * voor het identificeren en evalueren van regionale of nationale HCV-interpretaties		BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Alle HCV-categorieën: Alle elementen	Gegevens, feiten, documenten, deskundig advies en resultaten van veldonderzoek of overleg met belanghebbenden, die het meest waarschijnlijk, nauwkeurig, volledig en/of relevant zijn, en die met redelijke* inspanning en kosten kunnen worden verkregen, afhankelijk van de schaal* en intensiteit* van de beheeractiviteiten en de verzorgingsbenadering*. Inventarisaties van hoge beschermingswaarden* van de beheereenheid*; relevante gegevensbestanden en kaarten; cultureel gepaste* betrokkenheid* met inheemse volken, getroffen rechtshouders*, getroffen* en betrokken belanghebbenden* en relevante lokale en regionale deskundigen; FSC-richtlijnen voor vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming (FSC Guidance on Free Prior and Informed Consent) (2012) (of latere versies wanneer goedgekeurd)); evaluatie van de resultaten door deskundige(n) met voldoende kennis, onafhankelijk van de organisatie*.	X	X
HCV 2: Element 1, IFL's	Kaarten van intacte boslandschappen* van Global Forest Watch (2017) www.globalforestwatch.org , of andere kaarten op basis van een meer recent en nauwkeurig inventaris van intacte boslandschappen* met behulp van een verfijnde methodologie.	X	X
HCV 5: Element 1, Waarden die fundamenteel zijn voor lokale gemeenschappen	Cultureel gepaste betrokkenheid met lokale gemeenschappen. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen.	X	X
HCV 5: Element 2, Waarden die fundamenteel zijn voor inheemse volken	Cultureel gepaste betrokkenheid met inheemse volken. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen.	X	X
HCV 6: Element 2, Waarden die belangrijk zijn voor lokale gemeenschappen	Cultureel gepaste betrokkenheid met lokale gemeenschappen. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen.	X	X

Best beschikbare informatie * voor het identificeren en evalueren van regionale of nationale HCV-interpretaties		BBI >SLIMF	BBI SLIMF
HCV 6: Element 3, Waarden die belangrijk zijn voor inheemse volken	Cultureel gepaste betrokkenheid met inheemse volken. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen.	X	X

B. Overkoepelende best beschikbare informatie voor de ontwikkeling van beheerstrategieën

De volgende tabel toont de soorten overkoepelende best beschikbare informatie die van toepassing is voor de ontwikkeling van beheerstrategieën voor alle HCV's, specifieke categorieën van HCV's of specifieke HCV-elementen. Het doel van het hier opsommen van deze overkoepelende BBI is om te voorkomen dat u deze in de volgende paragrafen voor elke HCV herhaaldelijk moet opsommen. BBI die specifiek is voor individuele HCV-interpretaties is opgenomen naast deze interpretaties in de volgende secties.

Best beschikbare informatie* voor het ontwikkelen van beheerstrategieën voor regionale of nationale HCV-interpretaties		BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Alle HCV-categorieën, Alle elementen	Identificatie van bedreigingen, met behulp van: Gegevens, feiten, documenten, deskundig advies en resultaten van veldonderzoek of overleg met belanghebbenden, die het meest waarschijnlijk, nauwkeurig, volledig en/of relevant zijn, en die met redelijke* inspanning en kosten kunnen worden verkregen, afhankelijk van de schaal* en intensiteit* van de beheeractiviteiten en de verzorgingsbenadering*. Betrokkenheid* van inheemse volken, betroffen rechthebbenden*, betroffen* en betrokken belanghebbenden* en deskundigen.	X	X
HCV 5: Element 1, Waarden die fundamenteel zijn voor lokale gemeenschappen	Cultureel gepaste betrokkenheid met lokale gemeenschappen. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen. Richtlijn: de "fundamentaliteit" van de hulpbron moet worden bepaald in samenwerking met de lokale gemeenschappen.	X	X
HCV 5: Element 2, Waarden die fundamenteel zijn voor inheemse volken	Cultureel gepaste betrokkenheid met inheemse volken. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen. Richtlijn: de "fundamentaliteit" van de hulpbron moet worden bepaald in samenwerking met de inheemse volken.	X	X
HCV 6: Element 2, Waarden die belangrijk zijn voor lokale gemeenschappen	Cultureel gepaste betrokkenheid met lokale gemeenschappen. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen. Richtlijn: "van cruciaal belang" moet worden opgevat als een resultaat van betrokkenheid met de lokale gemeenschappen	X	X
HCV 6: Element 3, Waarden die belangrijk zijn voor inheemse volken	Cultureel gepaste betrokkenheid met inheemse volken. Richtlijn: dit moet de primaire Best beschikbare informatie zijn voor deze elementen. Richtlijn: "van cruciaal belang" moet worden opgevat als een resultaat van betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X

C. Overkoepelende best beschikbare informatie voor de ontwikkeling van monitoringmethoden

De volgende tabel toont de soorten overkoepelende best beschikbare informatie die van toepassing is voor de monitoring van alle HCV's, specifieke categorieën van HCV's of specifieke HCV-elementen. Het doel van het hier opsommen van deze overkoepelende BBI is om te voorkomen dat u deze in de volgende paragrafen voor elke HCV herhaaldelijk moet opsommen. BBI die specifiek is voor individuele HCV-interpretaties is opgenomen naast deze interpretaties in de volgende secties.

Best beschikbare informatie * voor monitoring van regionale of nationale HCV-interpretaties			BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Alle categorieën, elementen	HCV- Alle	Betrokkenheid met rechthebbenden, in overeenstemming met criteria 3.5, 4.5 en 4.7; cultureel gepaste betrokkenheid met inheemse volken en betroffen en betrokken belanghebbenden; informatie over het omgaan met vertegenwoordigers van de inheemse volken en/of lokale gemeenschappen; monitoring uitgevoerd door de inheemse volken en/of lokale gemeenschappen; en betrokkenheid met deskundigen.	X	X

HCV 1 – Soortendiversiteit. Concentratie van *biologische diversiteit**, waaronder endemische soorten, en *zeldzame**, *bedreigde** of ernstig bedreigde soorten die op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau *significant** zijn

A. Interpretaties van HCV 1, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Concentratie van *biologische diversiteit** die op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau *significant** is:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIM F	BBI SLIM F
Beschermde gebieden, waaronder natuurparken, natuurreervaten, bosreservaten, werelderfgoedlocaties en RAMSAR-locaties. (WWF, 2011)	Voor lijsten en kaarten, zie Beschermde gebieden (Bronverwijzingen). Nationaal Land Monitoring Systeem van Suriname: https://www.gonini.org/	X	X
Bossen voorgesteld door experts en rechthebbenden als beschermde gebieden, bijv. de South Suriname Conservation Corridor (voorgesteld op 5 maart 2015, verklaring van inheemse volken van Zuid-Suriname). (WWF, 2011)	CI Suriname, WWF Suriname, ACT Suriname, en de inheemse gemeenschappen Trio en Wayana. Zie ook South Suriname Conservation Corridor (Bronverwijzingen)	X	X
Bossen die grenzen aan beschermde gebieden en voorgestelde beschermde gebieden, waaronder: buffers van 1 km; bossen die habitats bieden voor dezelfde biodiversiteit; en bos dat habitatconnectiviteit of andere ondersteunende waarden biedt. (WWF, 2011)			
Belangrijkste biodiversiteitsgebieden en belangrijke vogelgebieden (KBA's en IBA's zijn in Suriname dezelfde gebieden)	Voor lijsten en kaarten, zie Belangrijkste biodiversiteitsgebieden en belangrijke vogelgebieden (Bronverwijzingen)	X	X
Geïdentificeerd "speciaal beschermd bos", historische onderzoekslocaties en bosreservaten, en alle lokaal aangewezen beschermde gebieden of biodiversiteitsreservaten (inclusief rivier-/kreekbuffers). (WWF, 2011)	Voor "speciale beschermde bossen", zie document 12-1 in WWF (2011)	X	X
Kritische broedgebieden of andere seizoensgebonden gebruiksgebieden voor dieren in het wild, bijv. mangrovebossen, zoetwatermoerasbossen, speciale broedgebieden, migrerende habitats en hoog- en laagwatervluchtplaatsen in bossen en wetlands. (WWF, 2011)	WWF (2011), inclusief document 12-16.	X	X
In afwachting van verdere analyse zijn de meeste bossen waarschijnlijk HCV 1 voor biodiversiteit, volgens de voorzorgsbenadering. (CU, 2014; Wikipedia, 2017)			

Element 2: Concentratie van endemische soorten die *significant** zijn op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	<i>Best beschikbare informatie*</i> voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIM F	BBI SLIM F
Soorten die endemisch zijn voor Suriname, bijv. gyanadwergspecht en verschillende zoetwatervissen. (Wikipedia, 2017)			
Soorten die endemisch zijn voor de Guyana's en de ecoregio van het Guianaschild, bijv. witgezichtsaki en verschillende zoetwatervissen. (Wikipedia, 2017; Dennebos, 2014)			
Bossen met terreingegevens die de aanwezigheid van een klasse I-soort aantonen zoals gedefinieerd in WWF (2011).	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X
Bossen met vijf of meer geïdentificeerde dieren of vijftien of meer volwassen bomen van een klasse II-soort per 100 ha. (WWF, 2011)	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X
Bossen die van cruciaal belang zijn voor het voortbestaan op lange termijn van soorten van klasse I of II (de soort heeft bijvoorbeeld een beperkt verspreidingsgebied of is erg kwetsbaar bij houtkap). (WWF, 2011)	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X
Bossen en andere kenmerken met een hoge mate van endemisme, bijv. inselbergs, en bossen op kwartsietzand. (WWF, 2011)	Zie document 12-16 in WWF (2011) voor benaderende locaties van voorbeelden van deze kenmerken.	X	X

Element 3: Concentraties van zeldzame,* bedreigde,* of ernstig bedreigde soorten die significant* zijn op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIM F	BBI SLIMF
Significante aanwezigheid van terrestrische en zoetwatersoorten opgenomen in de rode lijst van IUCN als kwetsbare, bedreigde, ernstig bedreigd (kritiek) of gevoelige soort	Rode lijst IUCN	X	X
Bossen met in CITES-opgelijste dier- of plantensoorten.	CITES (zie bronverwijzingen)	X	X
Bossen met terreingegevens die de aanwezigheid van een klasse I-soort aantonen zoals gedefinieerd in WWF (2011).	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X
Bossen met vijf of meer geïdentificeerde dieren of vijftien of meer volwassen bomen van een klasse II-soort per 100 ha (voor alle soorten behalve jaguar – 3000 ha – en harpijarend – 9000 ha). (WWF, 2011)	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X
Bossen die van cruciaal belang zijn voor het voortbestaan op lange termijn van soorten van klasse I of II (de soort heeft bijvoorbeeld een beperkt verspreidingsgebied of is erg kwetsbaar bij houtkap). (WWF, 2011)	Voor soorten van klasse I en II vanaf 2011, zie documenten 12-2 tot en met 12-15 in WWF (2011)	X	X

B. Beoordelingen voor HCV 1

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 1:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 1-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIM F	BBI SLIMF
Voor beschermde gebieden, bevestigen of beleid en praktijken het bos en zijn HCV's beschermen.			
Voor belangrijke biodiversiteitsgebieden en belangrijke vogelgebieden	Voor beknopte beschrijvingen van hun waarden, zie de IBA-factsheets die beschikbaar zijn op 'Belangrijke biodiversiteitsgebieden' (Bronverwijzingen)	X	X
Voor het Centraal Suriname Natuurreservaat en bossen in dezelfde eco-regio en met vergelijkbare habitats.	Voor beknopte beschrijvingen van bekende en waarschijnlijke biodiversiteitswaarden, zie referenties voor werelderfgoedlocaties	X	X
Denk ook aan de ACT Suriname Biodiversity Database, bijvoorbeeld voor vertalingen naar lokale talen.			
Voor begeleiding bij het identificeren en beoordelen van andere voorbeelden van HCV 1 die in de beheereenheid kunnen voorkomen, kunt u overwegen: WWF (2011), FSC (2019) en HCVRN (2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.1, identificatie van HCV 1).			

C. Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 1

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 1:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 1-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIM F	BBI SLIMF
Voor alle HCV 1-interpretaties: Beschermingszones, oogstvoorschriften en/of andere strategieën voor het voldoende beschermen van bedreigde of ernstig bedreigde endemische soorten of ander concentraties van <i>biologische diversiteit</i> * en de ecologische gemeenschappen en <i>habitats</i> * waar zij afhankelijk van zijn, zodat vermindering in de omvang, integriteit, kwaliteit en levensvatbaarheid van de <i>habitats</i> * en het voorkomen van soorten wordt voorkomen.			
Voor alle HCV 1: Indien verbetering als <i>doelstelling</i> * is geïdentificeerd, maatregelen voor het ontwikkelen, uitbreiden en/of <i>herstellen</i> * van <i>habitats</i> * voor dergelijke soorten.			
Voor alle HCV 1, inclusief beschermde gebieden: strategieën moeten maatregelen omvatten om stroperij of niet-duurzame jacht aan te pakken.			
Waar goudwinning een bedreiging vormt: Strategieën moeten ook maatregelen omvatten om de aquatische en terrestrische biodiversiteit te beschermen tegen kwikvergiftiging.			
In mangrovebossen en zoetwatermoerasbossen mag geen houtkap plaatsvinden. (WWF, 2011)			
Voor alle kwetsbare of bedreigde boomsoorten, inclusief in CITES- of IUCN-vermelde soorten, markeren en beschermen van bomen tegen vellen. (RA, 2015b; CU, 2014)			

Voor harpij-arenden worden nestbomen beschermd en gebufferd. (CU, 2014)			
In bossen die grenzen aan beschermde gebieden, moet gezorgd worden voor bufferzones, zonder houtkap of andere activiteit in de eerste 500 meter en zorgvuldige RIL-houtkap in de volgende 500 meter. (RA, 2015b; WWF, 2011)			
Jachtverbodbeleid invoeren voor Klasse I en II endemische en zeldzame, kwetsbare of bedreigde soorten (zoals gedefinieerd door WWF, 2011) voor personeel en aannemers. (WWF, 2011)			
Samenwerken met relevante instanties om ervoor te zorgen dat de nationale jachtwetten en -regels worden gehandhaafd. (WWF, 2011)			

D. Monitoring voor HCV 1

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 1:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 1-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor het gebruik van indicatorsoorten en lijntransecten als benadering voor het monitoren van biodiversiteit, zie TIS (2015)			
Overweeg Hayes et al (2003); hoewel het is ontwikkeld voor Midden-Amerika, kan het ook nuttig zijn voor vergelijkbare ecosystemen in Zuid-Amerika.			
Voor andere basisrichtlijnen voor monitoring, volgende bron overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3).			

HCV 2 – Ecosystemen* en variëteit op het niveau van het *landschap**. Intacte boslandschappen en grote *ecosystemen** op het niveau van een *landschap** en *ecosysteem**verscheidenheid die *significant** zijn op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau, en die levensvatbare populaties van de grote meerderheid van de natuurlijk voorkomende soorten bevat in natuurlijke patronen van verspreiding en aantallen.

A. Interpretaties van HCV 2, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Intacte boslandschappen*:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
<i>Intacte boslandschappen (Intact Forest Landscapes) * (IFL's)</i>	IFL-kaarten voor 2013 en 2017; zie Global Forest Watch.	X	X

Element 2: Grote ecosystemen* op het niveau van een *landschap** die *significant** zijn op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau, en die levensvatbare populaties van de grote meerderheid van de natuurlijk voorkomende soorten bevat in natuurlijke patronen van verspreiding en aantallen:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Belangrijke wetlands, bijv. RAMSAR-locaties, bijv. Natuurreservaat Coppenamemonding (inclusief de mangrovebossen)	RAMSAR (zie bronverwijzingen)	X	X
Bossen die meer dan 1.000 ha beslaan, aaneengesloten in niet-vochtige bosecoregio's. (WWF, 2011)			
Inheemse bossen* die, in de context van Suriname, relatief groot zijn, relatief onaangetast door industrieel bosbeheer, met successiestadia, bosstructuren en soortensamenstelling die qua verspreiding en voorkomen vergelijkbaar zijn met inheemse bossen* die minimale menselijke verstoring hebben ondervonden (die niet weerstaan aan traditionele inheemse* beheerregimes).	In kaart brengen en andere gegevens ten aanzien van bosbedekking, leeftijd, successie, structuur, soortensamenstelling, <i>habitat*</i> connectiviteit, antropogene verstoring enz.	X	

Andere bossen die zijn erkend als zijnde van regionale betekenis op het niveau van de bioregio of een grotere schaal in formeel erkende rapporten of tijdschriften die peer-review toepassen, vanwege ongebruikelijke biodiversiteitswaarden op de schaal* van het landschap* of van het bos ten opzichte van regionale bosbedekking en trends in bodemgebruik.			
---	--	--	--

Element 3: *Ecosysteem**verscheidenheid die *significant** is op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau, en die levensvatbare populaties van de grote meerderheid van de natuurlijk voorkomende soorten bevat in natuurlijke patronen van verspreiding en aantallen:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Gebieden die belangrijk zijn als biologische verbindingcorridors, bijv. bossen die een directe verbinding vormen tussen twee bestaande beschermde gebieden van een vergelijkbaar ecoregio- of landschapstype, en andere bossen die regionaal belangrijke habitat*-connectiviteit* bieden tussen grotere bosgebieden en/of refugia.* (WWF, 2011)	Kaart- en andere gegevens over bosbedekking, leeftijd, successie, structuur, soortensamenstelling, <i>habitat</i> * - connectiviteit, antropogene verstoring, IFL's, beschermde gebieden, enz.	X	

B. Beoordelingen voor HCV 2

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 2:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 2-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor <i>intacte boslandschappen</i> *	Zie bijlage H van FSC (2017).	X	X
Voor RAMSAR-locaties	Zie RAMSAR-locatie	X	X
Voor aanvullende begeleiding bij het identificeren van IFL's in de beheereenheid, overweeg: FSC (2019b)			
Voor begeleiding bij het identificeren en beoordelen van andere voorbeelden van HCV 2 die in de beheereenheid kunnen voorkomen, kunt u overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.2, identificatie van HCV 2).			

C: Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 2

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 2:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 2-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
<p>Voor alle HCV 2: Strategieën gericht op het volledig in stand houden van de omvang en ongereptheid van de <i>bos*ecosystemen*</i> en de levensvatbaarheid van concentraties van biodiversiteit hierin, waaronder plant- en dierindicatorsoorten, sleutelsoorten en/of gildes behorende bij grote ongerepte <i>natuurlijke bosccosystemen*</i>. Voorbeelden zijn onder meer <i>beschermings*</i>zones en braakgelegde gebieden, waarbij commerciële activiteiten in gebieden die niet zijn braakgelegd tot werkzaamheden met <i>lage intensiteit*</i> worden beperkt, die hun <i>bos*</i>structuur, samenstelling, regeneratie- en verstoringspatronen te allen tijden volledig behouden.</p>			
<p>Voor alle HCV 2: Indien verbetering als <i>doelstelling*</i> wordt bepaald, zijn er maatregelen genomen voor <i>herstel*</i> en heraansluiting van <i>bosccosystemen*</i>, van hun ongereptheid, en van <i>habitats*</i> die natuurlijke <i>biologische diversiteit*</i> ondersteunen.</p>			
<p>Voor alle HCV 2: Strategieën moeten ook maatregelen omvatten om bossen en ecosystemen te beschermen tegen illegale houtkap, bauxietwinning en andere ontwikkelingen.</p>			
<p>Voor IFL's: Het kerngebied van elk <i>Intact Boslandschap *</i> binnen de <i>Beheereenheid *</i> is beschermd, bestaande uit minimaal 80% van de <i>Intacte Boslandschappen</i> binnen de <i>Beheereenheid</i>. Zie ook Bijlage H van FSC (2017).</p>	<p>Zie voor aanvullende overwegingen FSC (2019b).</p>	<p>X</p>	<p>X</p>

D. Monitoring voor HCV 2

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 2:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 2-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor <i>intacte boslandschappen</i> * (IFL's)	Overweeg FSC (2019b).	X	X
Voor andere basisrichtlijnen voor monitoring, volgende bron overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3).			

HCV 3 – Ecosystemen* en habitats*. Zeldzame*, bedreigde* of ernstig bedreigde ecosystemen*, habitats* of refugia*.

A. Interpretaties van HCV 3, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Zeldzame*, bedreigde* of ernstig bedreigde ecosystemen*:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Zeldzame of unieke configuraties in vochtige bossen, bijv. 'kathedraalbossen' of bossen die worden gedomineerd door paranoten, sawarinoet, tonka, meri of wallaba. (WWF, 2011)			
Zeldzame bostypes, bijv. moerasbossen, mangroven, open savanne, kreekbos, sub-montaan bos. (WWF, 2011)	Zie document 12-16 in WWF (2011) voor benaderende locaties van sommige bostypes.	X	X
Gebieden die belangrijk zijn voor de instandhouding van belangrijke genen of genetisch unieke populaties.			
In afwachting van verdere beoordeling, bossen binnen WWF Global 200 Ecoregio's, bijv. Guianan Moist Forest Ecoregion en Amazon-Orinoco-Southern Caribbean Mangrove Ecoregion, volgens de verzorgingsbenadering.	WWF Global 200 Ecoregio's	X	X
<i>Ecosystemen op de rode lijst van IUCN (op dit moment zijn er nog geen ecosystemen, maar het systeem wordt nog gevuld).</i>	<i>IUCN website: Rode lijst van ecosystemen</i>		
<i>Biosfeerreserves UNESCO (op dit moment nog geen toewijzingen).</i>	<i>UNESCO website</i>		

Element 2: Zeldzame*, bedreigde* of ernstig bedreigde habitats*:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	<i>Best beschikbare informatie*</i> voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Mangrovebossen, ook als rust- en overwinteringsgebieden voor vogels, bijv. rode ibis. (Wikipedia, 2017) (Zie ook RTE-ecosystemen hierboven)			
Waterlopen en water- en oeverhabitats die worden bedreigd door goudwinning, kwikvergiftiging en aanverwante bedreigingen			
Andere zeldzame*, bedreigde* of ernstig bedreigde habitats*			

Element 3: Refugia*:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	<i>Best beschikbare informatie*</i> voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Vanuit een regionaal en mondiaal perspectief kunnen de meeste bossen van Suriname, vooral die ten zuiden van de 4 ^{de} breedtegraad, worden beschouwd als een refugia of toevluchtsoord, dat wil zeggen een geïsoleerd gebied waar uitgebreide veranderingen, meestal als gevolg van veranderend klimaat of intensieve menselijke verstoring, niet hebben plaatsgevonden en waar planten en dieren kunnen overleven.			
Veel beschermde gebieden (zie HCV 1) zijn waarschijnlijk ook refugia			

B. Beoordelingen voor HCV 3

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 3:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 3-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor hulp bij het vinden en evalueren van andere voorbeelden van HCV 3 die in de beheereenheid aanwezig kunnen zijn, zie: WWF (2011), FSC (2019) en HCVRN (2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.3, identificatie van HCV 3).			

C: Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 3

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 3:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 3-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor alle HCV 3: Strategieën die de grootte en ongereptheid van zeldzame of bedreigde <i>ecosystemen</i> *, <i>habitats</i> * of <i>refugia</i> * volledig in stand houden.			
Voor alle HCV 3: Indien verbetering als de <i>doelstelling</i> * wordt bepaald, zijn maatregelen genomen voor het <i>herstel</i> * en/of de ontwikkeling van zeldzame of bedreigde <i>ecosystemen</i> *, <i>habitats</i> * of <i>refugia</i> *.			
Voor alle HCV 3: Strategieën moeten ook maatregelen omvatten om ecosystemen en habitats te beschermen tegen illegale houtkap, bauxietwinning en andere ontwikkelingen.			

In mangrovebossen en open savannes mag geen houtkap plaatsvinden en moeten locaties worden beschouwd als biodiversiteitsreservaten. (WWF, 2011)			
Voor mangrovebossen, bescherming tegen stroperij van kustvogels en andere dieren in het wild. (Wikipedia, 2017, impliciet)			
Voor waterlopen en oeverhabitats die worden bedreigd door goudwinning en aanverwante bedreigingen, moet mijnbouw waar mogelijk worden vermeden, met name hydraulische mijnbouw met een hoge impact. Waar het onmogelijk of ongepast is om mijnbouw te vermijden, bijv. kleinschalige mijnbouw door lokale rechthebbenden of gemeenschappen, zijn kwikvrije en andere methoden met een lage impact vereist.	WWF Suriname	X	X

D. Monitoring voor HCV 3

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 3:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 3-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor het gebruik van indicatorsoorten en lijntransecten als benadering voor het monitoren van biodiversiteit, zie TIS (2015)			
Overweeg Hayes et al (2003); hoewel het is ontwikkeld voor Midden-Amerika, kan het ook nuttig zijn voor vergelijkbare ecosystemen in Zuid-Amerika.			
Voor andere basisrichtlijnen voor monitoring, volgende bron overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3).			

HCV 4 – Kritische* ecosysteemdiensten*. Fundamentele ecosysteemdiensten* in kritische situaties, waaronder de bescherming* van stroomgebieden en het beheersen van erosie van kwetsbare bodems en hellingen.

A. Interpretaties van HCV 4, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Stroomgebieden in kritieke* situaties:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Bossen die meer dan 50% van een belangrijk stroomgebied uitmaken. (WWF, 2011)	Voor benaderende waterscheidingsgrenzen, zie document 12-17 in WWF (2011).	X	X
Bossen die meer dan 25% uitmaken van een stroomgebied dat cruciaal is drinkwatervoorziening en/of het reguleren van de waterstroom naar stedelijke gebieden of RAMSAR-locaties. (WWF, 2011)			
Stroomgebieden, beken, rivieren en andere waterbronnen waarvan inheemse volken en andere gemeenschappen afhankelijk zijn voor drinkwater, irrigatie of ander dagelijks gebruik. (WWF, 2011)			
Bossen binnen 2 km van een waterreservoir of een RAMSAR-locatie. (WWF, 2011)			
Bossen die een belangrijke rol spelen bij het in stand houden van visgebieden.			

Element 2: Beheersing van erosie van kwetsbare bodems en hellingen in *kritieke** situaties:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	<i>Best beschikbare informatie*</i> voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Oevers en oevergebieden bedreigd door goudwinning			
Bosgebieden op hellingen van 30% of meer. (WWF, 2011)			
Bosgebieden binnen bepaalde waterloopbufferzones. (WWF, 2011)			

Element 3: Andere ecosystemendiensten* in kritieke* situaties:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	<i>Best beschikbare informatie*</i> voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Bosgebieden die een cruciale rol kunnen spelen bij het voorkomen van bosbranden in brandgevoelige zones. (WWF, 2011)	Voor voorbeelden van brandgevoelige zones, zie document 12-18 in WWF (2011).	X	X
Veel van de Surinaamse bossen leveren hoogstwaarschijnlijk een belangrijke bijdrage inzake koolstofopslag en -vastlegging, en zijn mogelijk ook gunstig gelegen voor koolstofgerelateerde ecosystemedienst betalingen.	Tropenbos Internationaal Suriname	X	X
Ecosystemendiensten die verband houden met het natuurreserveaat Copenamemonding, waaronder visserij, toerisme en wetenschappelijk onderzoek. (RAMSAR)			
Andere ecosystemendiensten* in kritieke* situaties			

B. Beoordelingen voor HCV 4

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 4:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 4-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor begeleiding bij het identificeren en beoordelen van andere voorbeelden van HCV 4 die in de beheereenheid kunnen voorkomen, kunt u overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.4, identificatie van HCV 4). Zie ook de Procedure voor ecosysteemdiensten van FSC (FSC Ecosystem Services Procedure - FSC, 2017b).			

C: Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 4

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 4:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 4-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor alle HCV 4: Strategieën voor de bescherming van stroomgebieden van belang voor <i>lokale gemeenschappen</i> * die zich binnen de <i>beheereenheid</i> * of benedenstrooms hiervan bevinden, en gebieden binnen de eenheid die bijzonder onstabiel of gevoelig voor erosie zijn. Voorbeelden zijn onder meer <i>beschermings</i> *zones, oogstvoorschriften, beperkingen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en/of voorschriften voor de aanleg en het onderhoud van wegen, om stroomgebieden en bovenstroomse en bovenliggende gebieden te beschermen.			
Voor alle HCV 4: Indien verbetering wordt gezien als de <i>doelstelling</i> *, moeten er ook maatregelen voor het <i>herstel</i> * van waterkwaliteit en -hoeveelheid genomen.			

Voor alle HCV 4: In het geval dat geïdentificeerde HCV 4 <i>ecosysteemdiensten</i> * klimaatregulering behelzen, bestaan er strategieën voor instandhouding of versterking van vastlegging en opslag van koolstof.			
Voor alle HCV 4: Zie de praktijkcodes in SBB (2011).			
Voor stroomgebieden, beken, rivieren, oevers en oevergebieden die worden bedreigd door goudwinning, moet mijnbouw waar mogelijk worden vermeden, met name hydraulische mijnbouw. Waar het onmogelijk of ongepast is om mijnbouw te vermijden, bijv. kleinschalige mijnbouw door lokale rechthebbenden of gemeenschappen, zijn kwikvrije en andere methoden met een lage impact vereist.	WWF Suriname	X	X
Op de oevers van een waterloop en op hellingen van meer dan 30% mag geen houtkap plaatsvinden. (WWF, 2011)			
Voor alle HCV 4: Strategieën moeten ook maatregelen omvatten om stroomgebieden, waterlopen en waterkwaliteit te beschermen tegen bauxietwinning en andere ontwikkelingen.			

D. Monitoring voor HCV 4

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 4:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 4-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor waterkwaliteit en -hoeveelheid, bodems en andere ecosysteemdiensten, zie bijlage D van FSC (2017b) voor basisfactoren ten aanzien van monitoring	.		
Voor andere basisrichtlijnen voor monitoring, volgende bron overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3).			

HCV 5 – Behoeften van gemeenschappen. Locaties en hulpbronnen die essentieel zijn voor het voldoen aan de basisbehoeften van *lokale gemeenschappen** of *inheemse volken** (voor hun levensonderhoud, gezondheid, voeding, water enz.), geïdentificeerd via *betrokkenheid** met deze gemeenschappen of inheemse volken.

A. Interpretaties van HCV 5, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Locaties en hulpbronnen die fundamenteel zijn voor het voldoen aan de basisbehoeften van *lokale gemeenschappen** (voor levensonderhoud, gezondheid, voeding, water enz.):

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Sites en bronnen van waaruit lokale gemeenschappen in hun basisbehoeften voorzien, waaronder: drinkwaterbronnen, ander dagelijks gebruik of bevoeiing; traditioneel voedsel of medicijnen; jachtgronden of viswateren; brandhout of bouwmaterialen. (WWF, 2011)	Cultureel gepaste betrokkenheid bij de lokale gemeenschappen.	X	X
Locaties en bronnen waaruit de lokale gemeenschappen kleinschalige inkomsten genereren, waaronder traditioneel voedsel of medicijnen, ambachtelijke materialen en andere NTFP's. (WWF, 2011)	Cultureel gepaste betrokkenheid bij de lokale gemeenschappen.	X	X

Element 2: Locaties en hulpbronnen die fundamenteel zijn voor het voldoen aan de basisbehoeften van *inheemse volken** (voor levensonderhoud, gezondheid, voeding, water enz.):

Opmerking: Tot de inheemse volken in Suriname behoren de volken Trio, Wayana, Kalina/Carib, Lono/Arawak, Wai Wai en Akuriyo. Volgens VIDS et al (2015) en FSC (2012) moeten de in stamverband levende volken die bekend staan als Marrons (bijv. de Saramaka-, N'djuka-, Matawai-, Kwinti-, Aluko- en Parmaka-volken) ook als inheemse volken worden beschouwd.

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Sites en bronnen die essentieel zijn voor inheemse volken, inclusief maar niet beperkt tot: locaties voor het verplaatsen van landbouwproductie, vissen, jagen, zetten van strikken, oogsten van wilde vruchten, "wilde honing", geneeskrachtige planten (bijv. Pikin Mi Siki, Kwata, Balata), drinkwaterbronnen, minerale bronnen, materialen voor handwerk, fuikpalen, stokken en palen voor tuinieren, brandhout, houtkap, riet en andere bouwmaterialen, hekpalen, diverse niet-houtige bosbijproducten voor de	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X

verkoop en het genereren van inkomsten, ecotoerisme. (RA, 2015a; RA, 2015b; Sara et al, 2016; TIS, 2010; ACT Suriname; Dennebos, 2014)			
Sites en bronnen die essentieel zijn voor in stamverband levende volken (bijv. Marrongemeenschappen), waaronder: zoetwatervissen, wild, zetten van strikken, planten voor huishoudelijke artikelen, brandhout, palmolie, geneeskrachtige planten, liaan en rieten materiaal, en zand en grind voor de bouw. (CU, 2016; TIS, 2017a)	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X
Andere sites en bronnen die essentieel zijn voor inheemse volken.	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X
Gezien de aanwezigheid van inheemse en in stamverband levende volken in Suriname, hun wijdverbreide gebruik van bossen en de bevindingen van gecertificeerde bosbeheerders, moet worden aangenomen dat de meeste bossen HCV 5 zijn, in afwachting van meer locatiespecifieke analyses.			

B. Beoordelingen voor HCV 5

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 5:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 5-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor alle HCV 5-interpretaties: Cultureel gepaste betrokkenheid toepassen, volgens de Overkoepelende BBI, Sectie A.	De lokale gemeenschappen en/of inheemse volken.	X	X
Voor alle HCV 5-interpretaties: Participatieve mapping overwegen met lokale gemeenschappen en inheemse volken.	Voor voorbeelden van bestaande participatieve mapping, zie ACT Suriname, en de kaarten waarnaar wordt verwezen in CI (2013) en Moos (2017)		
Gepubliceerde literatuur over inheemse volken overwegen.	Denk bijvoorbeeld aan Sara et al (2016) en TIS (2017a).		
Naast de locaties en bronnen die worden gebruikt door de huidige inheemse volken of andere lokale gemeenschappen, moet bij beoordelingen worden gekeken naar locaties en bronnen die belangrijk zijn voor inheemse volken die de afgelopen decennia zijn ontheemd, bijvoorbeeld enkele Taina/Arawak-, Kalinago/Carib- en Wayana-gemeenschappen. (Per: WDMIP, 2017)			
Voor hulp bij het vinden en evalueren van andere voorbeelden van HCV 5 die in de beheereenheid aanwezig kunnen zijn, zie: FSC (2019) en HCVRN			

(2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.5, identificatie van HCV 5).			
--	--	--	--

C: Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 5

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 5:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 5-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor alle HCV 5: Strategieën voor de bescherming van de behoeften van de gemeenschap en/of <i>inheemse volken*</i> met betrekking tot de <i>beheereenheid*</i> worden ontwikkeld in samenwerking met vertegenwoordigers en leden van <i>lokale gemeenschappen*</i> en <i>inheemse volken*</i> .	De lokale gemeenschappen en inheemse volken, volgens de overkoepelende best beschikbare informatie.	X	X
Voor sites en bronnen met betrekking tot inheemse volken: Strategieën zullen gebaseerd moeten zijn op FPIC en betrokkenheid, en mogen er niet vanuit gaan dat bestaande wetten of praktijken in Suriname inheemse volken of hun rechten erkennen of respecteren. (Per: RA, 2014; WDMIP, 2017; FPP, 2017; VIDS et al, 2015)			
Voor alle HCV 5: Identificeren, beschermen, bufferen of anderszins beheren van locaties en bronnen (ook bekend als "dienstverlenende hotspots"), evenals de routes die deze gebieden verbinden met gemeenschappen of andere bewoning (ook bekend als "serviceverbingsgebieden"). (Per: Sara et al, 2016)			

D. Monitoring voor HCV 5

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 5:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 5-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor alle HCV 5: Monitoring uitgevoerd door de lokale gemeenschappen en/of inheemse volken, of met behulp van methodologieën die op een andere wijze zijn ontwikkeld in samenwerking met de gemeenschappen en inheemse volken door middel van cultureel gepaste betrokkenheid.			
Overweeg voor aanvullende begeleiding: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3).			

HCV 6 – Culturele waarden. Locaties, hulpbronnen, *habitats** en *landschappen** die wereldwijd of nationaal significant zijn op cultureel, archeologisch of historisch gebied, en/of van *kritiek** cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor de traditionele cultuur van *lokale gemeenschappen** of inheemse volken, vastgesteld via *betrokkenheid** met deze *lokale gemeenschappen** of inheemse volken.

A. Interpretaties van HCV 6, voor HCV-identificatie

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Element 1: Locaties, hulpbronnen, *habitats** en *landschappen** van wereldwijde of nationale culturele, archeologische of historische betekenis:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Internationaal of nationaal belangrijke culturele, archeologische of historische locaties, hulpbronnen, habitats of landschappen, bijvoorbeeld het Corantijnbekken en de Werehpai-grotten. (Wikipedia, 2017b; Wikipedia, 2017c)	Zie de verwijzingen in Wikipedia (2017b) en Wikipedia (2017c)	X	X

Element 2: Locaties, hulpbronnen, *habitats** en *landschappen** van *kritiek** cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor de traditionele cultuur van *lokale gemeenschappen**:

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Locaties, hulpbronnen, habitats en landschappen van cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor lokale gemeenschappen. (WWF, 2011)	Cultureel gepaste betrokkenheid bij de lokale gemeenschappen.	X	X

Element 3: Locaties, hulpbronnen, *habitats** en *landschappen** van *kritiek** cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor de traditionele cultuur van inheemse volken:

Opmerking: Tot de inheemse volken in Suriname behoren de volken Trio, Wayana, Kalina/Carib, Lono/Arawak, Wai Wai en Akuriyo. Volgens VIDS et al (2015) en FSC (2012) moeten de in stamverband levende volken die bekend staan als Marrons (bijv. de Saramaka-, N'djuka-, Matawai-, Kwinti-, Aluko- en Parmaka-volken) ook als inheemse volken worden beschouwd.

Nationale of regionale interpretatie van dit HCV-element:	Best beschikbare informatie* voor het vaststellen van gevallen met deze interpretatie:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Locaties en bronnen die van fundamenteel belang zijn voor inheemse volken, waaronder locaties met traditionele en spirituele waarde, met recreatiewaarde, met esthetische waarde, of die toekomstige generaties een gevoel van plaats of kansen bieden om hun omgeving te leren kennen zoals deze nu bestaat, bijv. locaties en bomen voor het maken van crematiepalen, begraafplaatsen, rivieren, stroomversnellingen, bergen, voorouderlijke nederzettingen, grotten en inelbergs. (Sara et al, 2016; TIS, 2010; RA, 2015a; Dennebos, 2014)	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X
Sites en bronnen die fundamenteel zijn voor in stamverband levende volken (bijv. Marrongemeenschappen), waaronder sites die een voorouderlijke band bieden. (TIS, 2017a)	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X
Andere locaties, hulpbronnen, habitats en landschappen van cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor inheemse volken	Cultureel gepaste betrokkenheid met de inheemse volken.	X	X
Gezien de aanwezigheid van inheemse en in stamverband levende volken in Suriname, hun wijdverbreide gebruik van bossen en de bevindingen van gecertificeerde bosbeheerders, moet worden aangenomen dat de meeste bossen HCV 5 zijn, in afwachting van meer locatiespecifieke analyses.			
Voor alle interpretaties	Aanvullende best beschikbare informatie kan databases, kaarten en inventarissen van hulpbronnen omvatten, bijv. lijsten van inheemse volken die zich in bosgebieden of in andere verbindingen met bosgebieden bevinden, en lijsten van archeologische, historische, religieuze en culturele sites		

B. Beoordelingen voor HCV 6

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie A.)

Nationale of regionale methodologieën en *best beschikbare informatie** voor beoordelingen voor HCV 6:

Nationale of regionale methodologieën voor beoordeling van het voorkomen van de HCV 6-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het beoordelen van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor interpretaties voor elementen 2 en 3, HCV's die belangrijk zijn voor lokale gemeenschappen en inheemse volken: Cultureel gepaste betrokkenheid, volgens de Overkoepelende best beschikbare informatie, Sectie A.	De lokale gemeenschappen en inheemse volken	X	X
Voor alle HCV 6 Elementen 1 en 2: Participatieve mapping overwegen met lokale gemeenschappen en inheemse volken.	Voor voorbeelden van bestaande participatieve mapping, zie ACT Suriname, en de kaarten waarnaar wordt verwezen in CI (2013) en Moos (2017)		
Naast de locaties en bronnen die worden gebruikt door de huidige inheemse volken of andere lokale gemeenschappen, moet bij beoordelingen worden gekeken naar locaties en bronnen die belangrijk zijn voor inheemse volken die de afgelopen decennia zijn ontheemd, bijvoorbeeld enkele Taina/Arawak-, Kalinago/Carib- en Wayana-gemeenschappen. (WDMIP, 2017)			
Voor aanvullende begeleiding bij het identificeren en beoordelen van meer specifieke voorbeelden van HCV 6 die in de beheereenheid kunnen voorkomen, kunt u overwegen: Rostain (ongedateerd), FSC (2019) en HCVRN (2013) (bv., hoofdstuk 2, Overwegingen voor beste praktijken voor beoordeling van HCV, en hoofdstuk 3.6, identificatie van HCV 6).			

C: Strategieën voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV 6

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie B.)

Beheerstrategieën voor HCV 6:

Nationale of regionale strategieën voor instandhouding en/of verbetering van de HCV 6-interpretaties:	Best beschikbare informatie* voor beheerstrategieën voor deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor de aanwezigheid van HCV met betrekking tot inheemse volken en/of lokale gemeenschappen worden strategieën voor het beschermen van culturele waarden ontwikkeld in samenwerking met vertegenwoordigers en leden van de <i>lokale gemeenschappen</i> * en de <i>inheemse volken</i> *.	Betrokkenheid bij de lokale gemeenschappen en/of de inheemse volken	X	X
Waar HCV's voorkomen die verband houden met inheemse volken en/of lokale gemeenschappen, identificeren, beschermen, bufferen of anderszins beheren van locaties en bronnen (ook bekend als "dienstverlenende hotspots"), evenals de routes die deze gebieden verbinden met gemeenschappen of andere bewoning (ook bekend als "serviceverbindingengebieden"). (Sara et al, 2016)			
Voor sites en bronnen die verband houden met inheemse volken, moeten strategieën gebaseerd zijn op FPIC en betrokkenheid, en mogen ze er niet vanuit gaan dat bestaande wetten of praktijken in Suriname inheemse volken of hun rechten erkennen of respecteren. (RA, 2014; WDMIP, 2017; FPP, 2017; VIDS et al, 2015)			
Voor de aanwezigheid van andere HCV (d.w.z. degenen die voornamelijk door hun wereldwijde of nationale betekenis zijn geïdentificeerd), worden strategieën gebaseerd op de best beschikbare informatie, en worden beschouwd als effectief voor de instandhouding en/of verbetering van de HCV.			

D. Monitoring voor HCV 6

(Zie ook de Overkoepelende BBI, Sectie C.)

Methodologieën en *best beschikbare informatie** voor het monitoren van programma's voor HCV 6:

Nationale of regionale methodologieën voor het monitoren van het voorkomen van de HCV 6-interpretaties:	<i>Best beschikbare informatie</i> * voor het monitoren van deze interpretaties:	BBI >SLIMF	BBI SLIMF
Voor de aanwezigheid van HCV met betrekking tot lokale gemeenschappen of inheemse volken wordt monitoring gedaan door de lokale gemeenschappen en inheemse volken, of met behulp van methodologieën die op een andere wijze in samenwerking met de gemeenschappen en inheemse volken via cultureel gepaste betrokkenheid worden ontwikkeld.	Lokale traditionele gemeenschappen en inheemse volken	X	X
Voor andere basisrichtlijnen voor monitoring, volgende bron overwegen: FSC (2019) en HCVRN (2014) (bv. deel 3)			

Voorbeelden van relevante belanghebbenden en deskundigen

(Dit is een lijst van organisaties van belanghebbenden en deskundigen die waarschijnlijk bijzonder relevant zijn voor HCV-beoordelingen, strategieën en/of monitoring, hetzij in het algemeen, hetzij voor bepaalde HCV-categorieën of -elementen. De lijst is niet uitputtend, moet mogelijk in de loop van de tijd worden gewijzigd en kan door ontwikkelaars van standaarden worden bijgewerkt. Waar aanvullende belanghebbenden en deskundigen relevant zijn voor specifieke beheereenheden, moeten ze ook worden geïdentificeerd en hun betrokkenheid worden overwogen door beheerders.)

Milieubelanghebbenden en deskundigen:

- Amazon Conservation Team Suriname (ACT)
- Conservation International Suriname (CI)
- Faculteit van Anton de Kom Universiteit van Suriname
- World Wildlife Fund Suriname (WWF)

Organisaties van inheemse volken en experts:

- Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS)
- Vereniging van Saramaka Gezagsdragers (VSG)
- Kaliña en Lokono Inheemsen Beneden Marowijne (KLIM)
- Sanomara Esa

Organisaties voor ontwikkeling van gemeenschappen en experts:

- Stichting Green Heritage Fund Suriname
- Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling in Suriname (NIMOS)

Antropologische en historische experts:

- Afdeling Archeologie van het Nationaal instituut voor Cultuur, Kunst, Erfgoed en Geschiedenis
- Faculteit van Anton de Kom Universiteit van Suriname
- Onafhankelijke archeologen in Paramaribo gespecialiseerd in marronsites
- Surinaams Museum

Bosbouwexperts:

- Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)
- Tropenbos Internationaal Suriname (TI)

Overheidsinstellingen:

- Dienst 's Lands Bosbeheer (LBB)
- Afdeling Natuurbeheer en Bosonderzoek van LBB
- Ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport
- Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu (Ministerie van RGB) (ROM)

Bronverwijzingen

ACT Suriname Biodiversiteit Database. Zie <http://www.ethnobiobase.act-suriname.org/>.

Hot spots van biodiversiteit. Zie <http://www.cepf.net/resources/hotspots/Pages/default.aspx>

CITES. Voor opzoeken van lijsten, zie <https://www.speciesplus.net/species>

CI. 2017. Blog: Putting South Suriname on the Map. (Zuid-Suriname op de kaart zetten). <https://blog.conservation.org/2013/06/putting-south-suriname-on-the-map/>. Informatie geraadpleegd in november 2017.

CI. 2017b. <http://suriname.conservation.org/projects/the-south-suriname-conservation-corridor-sscc/>. Informatie geraadpleegd in november 2017

CU. 2013. Re-Evaluation Report 2013 (Herevaluatierapport), Suma Lumber. Control Union. April 2013.

CU. 2014. Main Evaluation Report (Hoofdevaluatierapport), Greenheart Suriname NV. Control Union. December 2014.

CU. 2016. Surveillance Report 2015 (Monitoringrapport), Greenheart Forest Central NV. Control Union. April, 2016.

Dennebos. 2014. Bos met hoge beschermingswaarde (High Conservation Value Forest.- openbare samenvatting, versie 1.2.) Dennebos Suriname NV. Opgesteld door Caribbean Forestry Services. November, 2014.

FPP. 2017. Artikelen en rapporten over de status van inheemse volken en inheemse rechten in Suriname. <https://www.forestpeoples.org/en/resources?Publications%5B0%5D=language%3Aen&Publications%5B1%5D=region%3A250>. Informatie geraadpleegd in november 2017

FSC. 2012. FSC-Richtlijn over vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming. Beschikbaar op de FSC-website.

FSC. 2015. Internationale generieke indicatoren FSC. FSC-STD-60-004 V1-0 EN. (Maak gebruik van opvolgende versies indien beschikbaar.)

FSC. 2016. Verklarende woordenlijst FSC. FSC-STD-01-002. (Maak gebruik van opvolgende versies indien beschikbaar.)

FSC. 2017. Generic Indicators for Intact Forest Landscapes (FSC International Generieke Indicatoren voor Intacte Boslandschappen). Concept (gebruik de definitieve versie indien beschikbaar). FSC-STD-60-004 V1-1 EN.

FSC. 2017b. Demonstrating the Impact of Forest Stewardship on Ecosystem Services (De impact van Forest Stewardship op ecosystem-diensten aantonen). Concept (maak gebruik van opvolgende versies indien beschikbaar). FSC-PRO-30-006 V1-0 EN.

FSC. 2019. High Conservation Value Guidance for Forest Managers (Leidraad voor beheerders van bossen met hoge beschermingswaarde). FSC-GUI-30-009 V1-0 EN.

FSC. 2019b. Intact Forest Landscapes Guidance for Forest Managers (Leidraad voor beheerders van bossen met hoge beschermingswaarde). FSC-GUI-30-010 V1-0 EN.

Global Forest Watch. Kaarten voor intact boslandschap: http://www.globalforestwatch.org/map/7/3.72/-54.57/SUR/grayscale/none/607?tab=analysis-tab&dont_analyze=true. Voor kaartgegevens die kunnen worden gedownload, zie: <http://intactforests.org/data.ifl.html> en http://data.globalforestwatch.org/datasets/7dc2af9bf4e2404393f673e603aa9351_4

Hayes, J., Finegan, B., Delgado, D. & Gretzinger, S. 2003. Biological Monitoring for Forest Management in High Conservation Value Forests (Biologische monitoring voor bosbeheer in bossen met hoge beschermingswaarde). (Aanbevolen in Proforest HCV Toolkit, 2003, deel 2.)

HCVRN. 2013. Common Guidance for the Identification of High Conservation Values (Gemeenschappelijke leidraad voor de identificatie van hoge beschermingswaarden). High Conservation Value Resource Network. Beschikbaar op de FSC-website.

HCVRN. 2014. Common Guidance for the Management and Monitoring of High Conservation Values (Gemeenschappelijke leidraad voor het beheer en de monitoring van hoge beschermingswaarden). High Conservation Value Resource Network. Beschikbaar op de FSC-website.

Belangrijke vogelgebieden. Voor kaarten, zie <http://datazone.birdlife.org/site/mapsearch> en <http://datazone.birdlife.org/site/results?thrlev1=&thrlev2=&kw=&reg=0&cty=199&snm=&fam=0&gen=0&spc=&cmn=>. Voor aangepast zoeken, zie <http://datazone.birdlife.org/site/search>

Rode lijst IUCN. Zie <http://www.iucnredlist.org>.

IUCN Rode lijst van ecosystemen. Zie <http://iucnrle.org/assessments/>; en <http://iucnrle.org/resources/published-assessments/>

Belangrijke biodiversiteitsgebieden. Voor lijsten en kaarten, zie <http://www.keybiodiversityareas.org/site/mapsearch> en <http://www.keybiodiversityareas.org/site/results?reg=0&cty=199&snm=>

- Mongabay. 2015a. <https://news.mongabay.com/2015/10/gold-mining-explodes-in-suriname-puts-forests-and-people-at-risk/>
- Mongabay. 2015b. <https://news.mongabay.com/2015/11/gold-mining-boom-threatening-communities-in-suriname/>
- Mongabay. 2015c. <https://news.mongabay.com/2015/03/indigenous-leaders-present-plan-to-govt-for-surinames-largest-official-protected-area/>.
- Moos. 2017. Biodiversity News (Biodiversiteit Nieuws): Southeast Suriname: scientists document new biodiversity and pristine ecosystems (Zuidoost-Suriname: wetenschappers documenteren nieuwe biodiversiteit en ongerepte ecosystemen). <https://aboutzoos.info/news/news-biodiversity/733-southeast-suriname-scientists-document-new-biodiversity-and-pristine-ecosystems>. Informatie geraadpleegd in november 2017.
- Beschermde gebieden. Voor kaarten en lijst, zie <https://www.protectedplanet.net/>, en <https://www.protectedplanet.net/search?country=Suriname&main=country>
- RA. 2015a. Forest Management Certification Assessment Report for Dennebos NV (Beoordelingsrapport certificering bosbeheer voor Dennebos NV). Rainforest Alliance. Februari 2015.
- RA. 2015b. Forest Management Certification Assessment Report for Soekhoe en Zonen NV (Beoordelingsrapport certificering bosbeheer voor Soekhoe en Zonen NV). Rainforest Alliance. Juli 2015
- RA. 2017. Forest Management 2017 Annual Audit Report for Soekhoe en Zonen (Bosbeheer Jaarverslag 2017 voor Soekhoe en Zonen). Rainforest Alliance. September 2017
- RA. 2014. Rainforest Alliance Interim Standard for Assessing Forest Management in Suriname (Tussentijdse standaard van Rainforest Alliance voor beoordeling van bosbeheer in Suriname). December 2014.
- RAMSAR-locaties. Voor een plattegrond, zie <http://www.ramsar.org/wetland/suriname>. Voor beknopte beschrijvingen, zie https://rsis.ramsar.org/sites/default/files/rsiswp_search/exports/Ramsar-Sites-annotated-summary-Suriname.pdf?1509820586.
- Rostain. Ongedateerd. The Archaeology of the Guianas: An Overview (De archeologie van de Guyana's: een overzicht). Stéphen Rostain. In het Handbook of South American Archaeology (Handboek van Zuid-Amerikaanse archeologie). Springer Press. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-74907-5_16

Sara et al. 2016. Participatory mapping to identify indigenous community use zones: Implications for conservation planning in southern Suriname (Participatieve mapping om het gebruik van zones door inheemse volken te identificeren: Implicaties voor natuurbehoudsplanung in zuid-Suriname). Sara O.I. Ramirez-Gomez, Greg Brown, Pita A. Verweij, René Boot. Journal for Nature Conservation, vol 29. 2016.

SBB et al. 2011. Code of Practice. Praktijkrichtlijnen voor duurzame houtoogst in Suriname. Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht, Tropenbos International, en Van der Hout Forestry Consulting. November, 2011. <http://sbbsur.com/wp-content/uploads/2015/05/Concept-document-Code-of-Practice.pdf>

South Suriname Conservation Corridor. Artikelen die het voorstel beschrijven: <http://suriname.conservation.org/projects/the-south-suriname-conservation-corridor-sscc/>; https://nl.wikipedia.org/wiki/Biodiversiteit_in_Suriname; <https://news.mongabay.com/2015/03/indigenous-leaders-present-plan-to-govt-for-surinames-largest-official-protected-area/>. Een kaart kan geraadpleegd worden op <https://www.google.com/search?q=southern+suriname+conservation+corridor&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwi1vfeVuqPXAhUEx2MKHQYUD7EQsAQIUw&biw=1366&bih=669#imgrc=hGrEr11NeuVmbM>. Voor meer nauwkeurige kaarten, zie CI-Suriname, WWF-Suriname, en ACT-Suriname.

TIS. 2010. The Potential of Minor Timber Products as an Income Generator From Forests in Suriname – Infosheet (Het potentieel van kleine houtproducten als inkomstengenerator uit bossen in Suriname – Infoblad). Tropenbos Internationaal Suriname. 2010. <http://www.tropenbos.org/publications/the+potential+of+minor+timber+products+as+an+income+generator+from+forests+in+suriname>

TIS. 2015. Affordable and Simple Tools for Monitoring Impacts of Reduced Impact Logging on Mammals in a FSC Certified Forest Concession in Suriname – Infosheet (Betaalbare en eenvoudige hulpmiddelen voor het bewaken van de effecten van houtkap met verminderde impact op zoogdieren in een FSC-gecertificeerde bosconcessie in Suriname – Infoblad). Tropenbos Internationaal Suriname. November, 2015. <file:///C:/Users/DH/Downloads/Infosheet-Wezel-Digital.pdf>

TIS. 2017a. Ecosystem Services: the Impacts on Communities and Policies – Suriname (Ecosysteemdiensten: de effecten op gemeenschappen en beleid – Suriname). <http://www.tropenbos.org/news/ecosystem+services:+the+impacts+on+communities+and+policies+>. Geraadpleegd in november 2017.

UNESCO. 2017. <http://whc.unesco.org/en/list/1017>. Informatie geraadpleegd in november 2017.

Biosfeerreserves UNESCO. Zie <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/world-network-wnbr/wnbr/>.

VIDS et al. 2015. A Report on the Situation of Indigenous and Tribal Peoples in Suriname and Comments on Suriname's 13th -15th Periodic Reports (CERD/C/SUR/13-15) (Een rapport over de situatie van inheemse en in stamverband levende volken in Suriname en commentaar op de 13e -15e periodieke rapporten van Suriname (CERD /C/SUR/13-15)). De Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname, Vereniging van Saramaka Gezagsdragers en Forest Peoples Programme. Juli 2015. <https://www.forestpeoples.org/en/topics/rights-land-natural-resources/publication/2015/report-situation-indigenous-tribal-peoples-sur>

Wikipedia. 2017. https://nl.wikipedia.org/wiki/Biodiversiteit_in_Suriname. Informatie geraadpleegd in november 2017.

Wikipedia. 2017b. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Corantijn>. Informatie geraadpleegd in november 2017.

Wikipedia. 2017c. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Werehpai>. Informatie geraadpleegd in november 2017.

WDMIP. 2017. World Directory of Minorities and Indigenous Peoples (Wereldgids van minderheden en inheemse volken). <http://minorityrights.org/country/suriname/>. Informatie geraadpleegd in november 2017.

Werelderfgoedlocaties. Zie <http://whc.unesco.org/en/list/1017> en <http://whc.unesco.org/uploads/nominations/1017.pdf>.

WWF. 2011. Bos met hoge beschermingswaarde, Nationale Richtlijnen voor Suriname (High Conservation Value Forest, National Guidelines for Suriname). Versie 4.0. April 2011. World Wildlife Fund-Guianas.

WWF Global 200 Ecoregio's. Voor kaarten, zie <https://databasin.org/maps/new#datasets=a5b34649cc69417ba52ac8e2dce34c3b>

Bijlage I Verklarende woordenlijst

Normatieve definities voor begrippen weergegeven in FSC-STD-01-002 FSC Verklarende woordenlijst zijn van toepassing. Waar mogelijk bevat deze verklarende woordenlijst internationaal aanvaarde definities. Deze bronnen zijn onder meer de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), het Verdrag inzake biologische diversiteit (1992), de Millennium-ecosysteemevaluatie (2005) en definities van online verklarende woordenlijsten zoals weergegeven op de websites van de Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN), de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en het Programma invasieve uitheemse soorten van het Verdrag inzake biologische diversiteit. Indien andere bronnen worden vermeld, wordt een referentie gegeven.

De term 'gebaseerd op' betekent dat een definitie is afgeleid van een bestaande definitie zoals weergegeven in een internationale bron.

Woorden die in de internationale generieke indicatoren worden gebruikt, voor zover niet bepaald in deze verklarende woordenlijst of andere normatieve FSC-documenten, worden gebruikt zoals bepaald in de Shorter Oxford Dictionary of in de Concise Oxford Dictionary (en de vertaling daarvan in het Nederlands).

Adaptief beheer: Een systematisch proces voor de voortdurende verbetering van het beleid voor beheer en praktijken door het leren van de uitkomsten van bestaande maatregelen (bron: Gebaseerd op de Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN) Verklarende woordenlijst zoals weergegeven op de website van IUCN).

Afromen: Afromen (Eng.: 'high grading') is een praktijk voor het verwijderen van bomen waarbij alleen de bomen met hout van de beste kwaliteit en met de meeste waarde worden verwijderd, vaak zonder voor nieuw plantgoed te zorgen of de resterende strijdende bomen van lage kwaliteit in de ondergroei te verwijderen en, door dit te doen, de ecologische gezondheid en handelswaarde van het bos te verminderen. Afromen geldt als een contra-indicatie voor duurzaam beheer van hulpbronnen (bron: op basis van de verklarende woordenlijst van bosbeheertermen. North Carolina Division of Forest Resources. Maart 2009).

Afvalmaterialen: Onbruikbare of ongewenste stoffen of bijproducten, zoals:

- gevaarlijk afval, waaronder chemisch afval en batterijen;
- containers;
- motor- en andere brandstoffen, en olie;
- rommel, waaronder metaal, kunststof en papier; en
- verlaten gebouwen, machines en uitrusting.

Aquifer: Een formatie, groep van formaties of deel van een formatie die voldoende verzadigd een doordringbaar materiaal bevat om een significante hoeveelheid water aan putten en bronnen te leveren, zodat deze eenheid een economische waarde heeft als waterbron in de regio waar deze zich bevindt. (bron: Gratzfeld, J. 2003. Extractive Industries in Arid and Semi-Arid Zones. Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN)).

Arbeid en beroep: Waaronder toegang tot beroepsonderwijs, toegang tot werk en tot specifieke beroepen, en arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden IAO-Verdrag 111, artikel 1.3).

Arbeidsongeval: Een incident dat voortkomt uit werk of optreedt tijdens het werk, leidend tot dodelijk of niet-dodelijk letsel (bron: Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Bureau voor bibliotheek- en informatiediensten. Verklarend woordenboek IAO zoals weergegeven op de website van de IAO).

Bedreigde soort: Soorten die voldoen aan de ICUN-criteria (2001) voor kwetsbaar (VU), bedreigd (EN) of ernstig bedreigd (CR), en te maken hebben met een hoog, een zeer hoog of bijzonder hoog risico op uitsterven in het wild. Deze categorieën kunnen voor gebruik in de context van FSC worden geherinterpreteerd volgens officiële classificaties (met een *wettelijke** betekenis) en volgens plaatselijke omstandigheden en populatiedichtheden (die invloed moeten hebben op beslissingen over passende instandhoudingsmaatregelen) (bron: Gebaseerd op IUCN. (2001). Categorieën en criteria Rode Lijst IUCN: Versie 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Zwitserland en Cambridge, VK).

Bedreiging: Een indicatie of waarschuwing van dreigende of waarschijnlijke schade of negatieve effecten (bron: Vertaling van lemma 'threat' in Oxford English Dictionary).

Beginsel: Een essentiële regel of essentieel element; in het geval van FSC van goed bosbeheer (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Beheerdoelstelling: Specifieke beheerdoelen, -praktijken, -uitkomsten en -benaderingen die zijn opgesteld om aan de voorschriften van deze standaard te voldoen.

Beheereenheid: Een ruimtelijk gebied of ruimtelijke gebieden waarvoor FSC-certificering is aangevraagd met duidelijk bepaalde grenzen die aan de hand van een aantal expliciete langetermijn-beheerdoelstellingen worden beheerd, die in een *beheerplan** zijn vermeld. Dit gebied of deze gebieden behelst of behelzen onder meer:

- alle faciliteiten en gebieden binnen of grenzend aan dit ruimtelijke gebied of gebieden waarop *wettelijk** eigendomsrecht rust van, of die onder beheer zijn van, of die door *de organisatie* of namens haar worden bestuurd met het oog op het halen van de beheerdoelstellingen; en
- alle faciliteiten en gebieden buiten en niet grenzend aan dit ruimtelijke gebied of gebieden en bestuurd door of namens *de organisatie**, uitsluitend met het oog op het halen van de beheerdoelstellingen.
- (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Beheerplan: De verzameling van documenten, verslagen, dossiers en kaarten die de activiteiten die worden uitgevoerd door beheerders, het personeel of de organisatie binnen of met betrekking tot de beheereenheid, waaronder een verklaring van doelstellingen en beleid, beschrijven, rechtvaardigen en reguleren (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Behoud/bescherming: Deze woorden worden door elkaar heen gebruikt wanneer het gaat over beheeractiviteiten gericht op het op lange termijn laten voortbestaan van de vastgestelde milieu- of cultuurwaarden. Beheeractiviteiten kunnen uiteenlopen van geen enkele tot minimale interventie binnen een bepaald bereik of passende interventie en activiteiten gericht op het voortbestaan, of vergelijkbaar met voortbestaan, van deze vastgestelde waarden (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Belanghebbende: Zie de definities voor 'betroffen belanghebbenden' en 'betrokken belanghebbenden'.

Beloning: Betreft het gewone, minimum- of basisloon of -salaris en enigerlei aanvullend honorarium dat direct of indirect betaald dient te worden, contant of in natura, door de werkgever aan de werknemer en voortkomend uit het dienstverband van de *werknemer** (IAO-Verdrag 100, artikel 1, lid a).

Beroepsaandoening: Persoonlijk letsel, een ziekte of overlijden als gevolg van een arbeidsongeval (bron: Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Bureau voor bibliotheek- en informatiediensten. Verklarend woordenboek IAO zoals weergegeven op de website van de IAO).

Beroepsziekte: Een ziekte ontstaan als gevolg van blootstelling aan risicofactoren voortkomend uit beroepsmatige activiteiten (bron: Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Bureau voor bibliotheek- en informatiediensten. Verklarend woordenboek IAO zoals weergegeven op de website van de IAO).

Beschermd gebied: Zie de definitie van instandhoudingszones.

Bescherming: Zie de definitie van instandhouding.

Beschermingszones en beschermingsgebieden: Afgebakende gebieden die zijn aangewezen en worden beheerd met het oog op het veiligstellen van soorten, habitats, ecosystemen, natuurlijke functies of andere locatiespecifieke waarden vanwege hun natuurlijke milieu- of cultuurwaarden, of met het oog op monitoring, evaluatie of onderzoek, waarbij andere beheeractiviteiten niet noodzakelijk worden uitgesloten. Ten behoeve van de principes en criteria worden deze termen door elkaar gebruikt, zonder te impliceren dat de een hogere mate van bescherming dan de ander heeft. Het begrip 'beschermd gebied' wordt voor deze gebieden niet gebruikt, omdat dit een *wettelijke** of officiële status impliceert, op basis van nationale regelgeving in vele landen. In de context van de principes en criteria dient het beheer van deze gebieden betrekking te hebben op actief behoud, en niet op passieve bescherming (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Best beschikbare informatie: Gegevens, feiten, documenten, deskundig advies en resultaten van veldonderzoek of overleg met belanghebbenden, die het meest waarschijnlijk, nauwkeurig, volledig en/of relevant zijn, en die met *redelijke** inspanning en kosten kunnen worden verkregen, afhankelijk van de *schaal** en *intensiteit** van de beheeractiviteiten en de *voorzorgsbenadering**.

Bestuurlijke zeggenschap: Verantwoordelijkheid van het soort dat voor algemeen directeuren van commerciële ondernemingen in nationale handelswetgeving is vastgelegd, en die door FSC wordt gezien als van toepassing op publiekrechtelijke organisaties (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Betrekken/betrokkenheid: Het proces waarmee de organisatie communiceert, overlegt en/of zorgt voor de participatie van betrokken en/of betroffen belanghebbenden, waarbij zij ervoor zorgt dat er bij het opstellen, implementeren en bijwerken van het *beheerplan** rekening wordt gehouden met hun zorgen, wensen, verwachtingen, behoeften, rechten en kansen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Betroffen belanghebbende: Een persoon, groep van personen of entiteit die is betroffen of waarschijnlijk betroffen wordt door de activiteiten van een beheereenheid. Voorbeelden zijn onder meer (bijvoorbeeld in het geval van benedenstroomse landbezitters), personen, groepen personen of entiteiten die zich in de buurt van de beheereenheid bevinden. Hieronder staan voorbeelden van betroffen belanghebbenden:

- lokale gemeenschappen,
- inheemse volken,
- werknemers,
- bosbewoners,
- burens,

- benedenstroomse landbezitters,
- lokale verwerkers,
- lokale bedrijven,
- houders van tenure en rechthebbenden, waaronder landbezitters, en
- organisaties die bevoegd zijn om op te treden of waarvan bekend is dat zij optreden namens betroffen belanghebbenden, bijvoorbeeld ngo's op sociaal en milieugebied, vakbonden enz.
- (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Betroffen rechthebbende: Personen en groepen, waaronder *inheemse volken**, *traditionele volken** en *lokale gemeenschappen** met wettelijke of *gewoonterechten** die *vrije*, *voorafgaande* en *weloverwogen toestemming** moeten geven voor beheerbeslissingen.

Betrokken belanghebbende: Een persoon, groep van personen of entiteit die belang heeft getoond, of waarvan bekend is dat deze een belang heeft, in de activiteiten van een beheereenheid. Hieronder staan voorbeelden van betrokken belanghebbenden.

- Natuurbeschermingsorganisaties, bijvoorbeeld ngo's op milieugebied;
- Arbeids(rechten)organisaties, bijvoorbeeld vakbonden;
- Mensenrechtenorganisaties, bijvoorbeeld sociale ngo's;
- Lokale ontwikkelingsprojecten;
- Lokale overheden;
- Afdelingen van nationale overheden actief in de regio;
- Nationale FSC-kantoren;
- Deskundigen op het gebied van specifieke problemen, bijvoorbeeld hoge beschermingswaarden.
- (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Billijke compensatie: Beloning die in verhouding staat tot de omvang en het type diensten die door een andere partij worden geleverd, of tot de schade die aan de eerste partij kan worden toegeschreven.

Bindende overeenkomst: Een overeenkomst of pact, in schriftelijke vorm of niet, die verplichtend is voor de ondertekenaars en wettelijk kan worden afgedwongen. Partijen die in de overeenkomst zijn betrokken, doen dit uit vrije wil en aanvaarden dit vrijwillig.

Biologische bestrijders: Organismen gebruikt om de populatie van andere organismen te elimineren of te reguleren (bron: Gebaseerd op FSC-STD-01-001 V4-0 en de Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN). Verklarende woordenlijst zoals weergegeven op de website van IUCN).

Biologische diversiteit: De variabiliteit onder levende organismen van welke oorsprong dan ook, waaronder terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waar zij deel van uitmaken; dit behelst ook de diversiteit binnen soorten, tussen soorten onderling en die van ecosystemen (bron: Verdrag inzake biologische diversiteit 1992, artikel 2).

Bos: Een stuk land met hoofdzakelijk bomen (bron: FSC-STD-01-001 V5-0. Bepaald op basis van FSC Guidelines for Certification Bodies, Scope of Forest Certification, Section 2.1, voor het eerst uitgegeven in 1998 en herzien als FSC-GUI-20-200 in 2005, en nogmaals herzien in 2010 als FSC-DIR-20-007 FSC Directive on Forest Management Evaluations, ADVICE-20-007-01).

Bosbijproducten (Non-timber forest products - NTFP): Alle producten anders dan hout die uit de beheereenheid worden verkregen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Bosbouw: De kunst en wetenschap van het beheersen van het vestigen, de groei, samenstelling, gezondheid en kwaliteit van bossen en bosgronden om op duurzame wijze aan de bedoelde diverse behoeften en waarden van landbezitters en de maatschappij te voldoen (bron: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminology of Forest Management. IUFRO Wereldserie deel 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan en SilvaVoc).

Collectieve onderhandeling: Een vrijwillig onderhandelingsproces tussen werkgevers of een werkgeversorganisatie en een *werknemersorganisatie**, met het oog op het reguleren van arbeidsvoorwaarden door middel van collectieve overeenkomsten (IAO-Verdrag 98, artikel 4).

Comité voor vakbondsvrijheid van de IAO: een uitvoerend orgaan opgericht in 1951, met als oogmerk het onderzoeken van klachten over overtredingen van de vrijheid van vereniging, of het betreffende land de relevante verdragen heeft geratificeerd of niet. Bestaat uit een onafhankelijk voorzitter en drie vertegenwoordigers van overheden, werkgevers en *werknemers**. Indien het comité besluit om de zaak in behandeling te nemen, stelt het de feiten vast in dialoog met de betrokken overheid. Indien het comité concludeert dat de normen of principes voor vrijheid van vereniging zijn geschonden, brengt het via het uitvoerend orgaan een verslag uit een doet aanbevelingen over hoe de situatie kan worden verholpen. Overheden zijn vervolgens verplicht om verslag te doen van de uitvoering van de aanbevelingen (bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017).

Conflicten tussen principes en criteria en wetten: Situaties waarin het niet mogelijk is om tegelijkertijd aan de principes en criteria, en tegelijkertijd aan een wet te voldoen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Connectiviteit: Een maat van verbondenheid of ruimtelijke continuïteit van een corridor, netwerk of matrix. Hoe minder gaten, des te hoger de connectiviteit. Met betrekking tot het begrip structurele connectiviteit; functionele of gedragsconnectiviteit verwijst naar hoe verbonden een gebied is voor een proces, zoals een dier dat door verschillende landschapselementen beweegt. Aquatische connectiviteit heeft betrekking op de toegankelijkheid en het vervoer van materialen en organismen, via het grondwater en oppervlaktewater, tussen verschillende stukjes van aquatische ecosystemen van welk type dan ook. (bron: Gebaseerd op R.T.T. Forman. 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632 pag.).

Criterium (mv. criteria): Een middel om te bepalen of aan een beginsel (van goed bosbeheer) is voldaan (bron: FSC-STD-01-001 V4-0).

Cultureel gepast [mechanismen]: Middelen of benaderingen voor het benaderen van een doelgroep die in overeenstemming zijn met de gebruiken, waarden, gevoeligheden en manier van leven van het doelpubliek.

De organisatie: De persoon of entiteit die over certificering beschikt of deze aanvraagt, en daardoor verantwoordelijk is voor het aantonen van naleving van de voorschriften die voor FSC-certificering gelden (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Discriminatie: hieronder valt onder meer- a) elke vorm van onderscheid, uitsluiting of voorkeur gemaakt op basis van ras, huidskleur, geslacht, religie, politieke opvattingen, nationale herkomst, sociale oorsprong of seksuele oriëntatie* dat leidt tot het annuleren of beperken van gelijke kansen of behandeling in beroepskeuze of beroep; b) een dergelijk onderscheid, uitsluiting of voorkeur dat leidt tot het annuleren of beperken van gelijke kansen of behandeling in beroepskeuze of beroep, dat kan worden vastgesteld door het betroffen lid na overleg met

vertegenwoordigende werkgeversorganisaties en *werknemersorganisaties**, indien aanwezig, en met andere betreffende instanties (aangepast op basis van IAO-Verdrag 111, artikel 1). *'Seksuele oriëntatie' is toegevoegd aan de definitie in Verdrag 111, aangezien dit is geïdentificeerd als aanvullend type van mogelijke discriminatie.

Doelstelling: Het primaire doel dat door *de organisatie** voor de bosonderneming is vastgelegd, waaronder de beleidskeuze en de keuzen van middelen voor het bereiken van het doel (bron: Gebaseerd op F.C. Osmaston. 1968. The Management of Forests. Hafner, New York; en D.R. Johnston, A.J. Grayson en R.T. Bradley. 1967. Forest Planning. Faber & Faber, Londen).

Economische haalbaarheid: Het vermogen om zich te ontwikkelen en te overleven als relatief zelfstandig sociale, economische of politieke eenheid. Voor economische haalbaarheid kan winstgevendheid nodig zijn, maar economische haalbaarheid is niet synoniem met winstgevendheid (bron: Gebaseerd op de definitie op de website van het Europees Milieuagentschap).

Eco-regionaal: Een grote eenheid van land of water met een geografisch onderscheiden geheel van soorten, natuurlijke gemeenschappen en milieu-omstandigheden (bron: WWF Global 200. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ecosysteem: Een dynamisch complex van gemeenschappen van planten, dieren en micro-organismen en hun niet-levende omgeving, dat als functionele eenheid optreedt (bron: Verdrag inzake biologische diversiteit 1992, artikel 2).

Ecosysteemdiensten: De voordelen die mensen van ecosystemen hebben. Deze omvatten:

- levering van diensten zoals voedsel, bosproducten en water;
- regulerende diensten zoals het reguleren van overstromingen, droogte, bodemdegradatie, luchtkwaliteit, klimaat en ziekten;
- ondersteunende diensten zoals bodemvorming en voedingsstoffencycli; en
- culturele diensten en culturele waarden zoals recreatief, spiritueel, religieus en ander niet-materieel nut.

(bron: Gebaseerd op R. Hassan, R. Scholes en N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC).

Ecosysteemfunctie: Een intrinsieke eigenschap van een ecosysteem met betrekking tot de aanwezige omstandigheden en processen waarmee een ecosysteem zijn integriteit behoudt (zoals primaire productiviteit, voedselketen, biochemische processen). Ecosysteemfuncties zijn onder meer processen zoals ontbinding, productie, kringloop van voedingsstoffen en energie- en voedingsstoffenstromen. Voor FSC behelst deze definitie ecologische en evolutionaire processen zoals genoverdracht en verstoringsregimes, regeneratiecycli en ecologische fasen van seriële ontwikkeling (successie). (bron: Gebaseerd op R. Hassan, R. Scholes en N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; en R.F. Noss. 1990. Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology 4(4):355–364).

Ergste vormen van *kinder**arbeid: Bestaan uit: a) alle vormen van slavernij of praktijken vergelijkbaar met slavernij, zoals verkoop en smokkel van kinderen, schuldslavernij en -lijf eigenschap en dwangarbeid, waaronder gedwongen of

verplichte werving van kinderen voor inzet in gewapende conflicten; b) het gebruik, de aankoop of het aanbieden van een *kind** voor prostitutie, voor de productie van pornografie of voor pornografische optredens; c) het gebruik, de aankoop of het aanbieden van een *kind** voor illegale activiteiten, in het bijzonder voor de productie en smokkel van drugs zoals bepaald in de betreffende internationale verdragen; d) werk dat, door de aard ervan of de omstandigheden waarin het wordt uitgevoerd, waarschijnlijk schadelijk is voor de gezondheid, veiligheid of zeden van kinderen IAO-Verdrag 182, artikel 3)

Externaliteiten: De positieve en negatieve effecten van activiteiten op belanghebbenden die niet direct betrokken zijn bij de activiteiten, op een natuurlijke hulpbron of op de omgeving, die doorgaans niet in standaard systemen voor de berekening van kosten worden opgenomen, zodat de marktprijs van de producten of de activiteiten de volledige kosten of voordelen niet volledig weergeeft (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Fatsoenlijk loon: De beloning ontvangen voor een standaard werkweek door een werknemer op een specifieke plek, toereikend om een fatsoenlijke levensstandaard voor de werknemer en zijn of haar gezin te kunnen veroorloven. Elementen van een fatsoenlijke levensstandaard zijn onder meer water, huisvesting, scholing, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder een voorziening voor onverwachte gebeurtenissen (bron: A Shared Approach to a Living Wage. ISEAL Living Wage Group. November, 2013).

Focussoorten: Soorten waarvan de voorwaarden voor handhaving in een bepaald gebied bepalend zijn voor de voorwaarden waaraan een landschap moet voldoen ten aanzien van de soorten die hierin voorkomen (bron: Lambeck, R., J. 1997. Focal Species: A multi-species Umbrella for Nature Conservation. Conservation Biology vol 11 (4): 849-856.).

Formele en informele werknemersorganisatie: Vereniging of vakbond van *werknemers**, al dan niet erkend door de wetgeving of door *de organisatie** of geen van tweeën, met als doel het bevorderen van arbeidsrechten en het vertegenwoordigen van *werknemers** bij het overleg met *de organisatie**, vooral met betrekking tot arbeidsomstandigheden en compensatie.

Fragmentatie: Het proces van het verdelen van habitats in kleinere stukken, wat leidt tot het verlies van de oorspronkelijke habitat, verlies in connectiviteit, vermindering van de grootte van plekken en een toegenomen isolatie van plekken. *Fragmentatie** wordt beschouwd als een van de belangrijkste factoren die tot verlies van inheemse soorten leiden, vooral in boslandschappen, en een van de primaire oorzaken van de huidige crisis van uitsterving van soorten. Wat betreft *intacte boslandschappen** wordt *fragmentatie** begrepen als zijnde veroorzaakt door menselijke industriële activiteiten. (BRON: Aangepast op basis van: Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002) 52 (5): 411-422.)

FSC-transactie: Aankoop of verkoop van producten met een FSC-claim op het verkoopdocument (bron: ADV-40-004-14).

Fundamentele verdragen van de IAO: Dit zijn arbeidsnormen die betrekking hebben op fundamentele beginselen en recht of werk: de vrijheid van vereniging en erkenning van het recht op *collectieve onderhandeling**; het uitbannen van alle vormen van *gedwongen arbeid of dwangarbeid**; het afschaffen van *kinder*arbeid*; en het uitbannen van *discriminatie** met betrekking tot *arbeid en beroep**.

De acht fundamentele verdragen zijn:

- Verdrag betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht, 1948 (Nr. 87)

- Verdrag betreffende het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen, 1949 (Nr. 98)
- Verdrag betreffende de gedwongen arbeid, 1930 (Nr. 29)
- Verdrag betreffende de afschaffing van gedwongen arbeid, 1957 (Nr. 105)
- Verdrag betreffende de minimumleeftijd, 1973 (Nr. 138)
- Verdrag betreffende de ergste vormen van kinderarbeid, 1999 (Nr. 182)
- Verdrag betreffende gelijke beloning, 1951 (Nr. 100)
- Verdrag betreffende discriminatie (arbeid en beroep), 1958 (Nr. 111)
- Bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017.

Gebieden met hoge beschermingswaarde: Zones en fysieke ruimten die nodig zijn of ruimte bieden aan het bestaan en de instandhouding van vastgestelde *hoge beschermingswaarden**

Gebruiksrechten: Rechten voor het gebruik van hulpbronnen in de beheereenheid die kunnen worden bepaald door lokale gebruiken, gezamenlijke overeenkomsten, of voorgeschreven door andere entiteiten die toegangsrechten hebben. Deze rechten kunnen het gebruik van bepaalde hulpbronnen tot een bepaald niveau van consumptie of bepaalde oogsttechnieken beperken (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Gedwongen arbeid of dwangarbeid: Werk of dienst die van een persoon wordt verkregen onder dreiging van enige vorm van straf en waarvoor de betreffende persoon zich niet vrijwillig heeft aangemeld IAO-Verdrag 29, artikel 2.1).

Gelijke beloning* van mannelijke en vrouwelijke werknemers* voor arbeid van gelijke waarde: verwijst naar de hoogte van beloningen bepaald zonder *discriminatie** op basis van geslacht (IAO-Verdrag 100, artikel 1, lid b).

Gendergelijkheid: Gendergelijkheid of de gelijkheid van vrouwen en mannen betekent dat vrouwen en mannen gelijke omstandigheden hebben voor het realiseren van hun volledige mensenrechten en kunnen bijdragen aan, profiteren van economische, sociale, culturele en politieke ontwikkeling (bron: Aangepast op basis van workshop van FAO, IFAD en IAO over 'Gaps, trends and current research in gender dimensions of agricultural and rural employment: differentiated pathways out of poverty', Rome, 31 maart tot 2 april 2009.).

Genetisch gemodificeerd organisme: Een organisme waarin het genetisch materiaal op een wijze is veranderd die niet natuurlijk voorkomt door paring en/of natuurlijke recombinatie. (bron: Gebaseerd op FSC-POL-30-602 FSC Interpretation on GMO (Genetically Modified Organisms)).

Genotype: De genetische aanleg van een organisme (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Gepaste aandacht: Het geven van een gewicht of belang aan een bepaalde factor als dit gezien de omstandigheden vereist is, en hierbij is discretie van belang (vertaling lemma 'due consideration' in Black's Law Dictionary, 1979).

Geratificeerd: Het proces waarbij een internationale wet, conventie of overeenkomst (waaronder multilaterale milieuovereenkomsten) wettelijk is goedgekeurd door een nationale wetgevende macht of gelijkwaardig *wettig** mechanisme, zodat de internationale wet, conventie of overeenkomst automatisch onderdeel wordt van nationale wetgeving of de ontwikkeling van nationale wetgeving in gang zet, met hetzelfde *wettelijke** effect (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Geschil van aanzienlijke duur: Een *geschil** dat meer dan twee keer zo lang doorloopt als het voorgeschreven tijdschema in het FSC-systeem (dus langer dan zes maanden na ontvangst van de klacht, volgens FSC-STD-20-001).

Geschil van aanzienlijke omvang: Voor de internationale generieke indicatoren is een *geschil** van aanzienlijke omvang een *geschil** waarbij een of meer van de volgende elementen een rol spelen:

- betreft de wettelijke* of gewoonterechten* van inheemse volken* en lokale gemeenschappen*;
- indien het negatieve effect van beheeractiviteiten een dergelijke schaal betreft dat deze niet kan worden beperkt of kan worden weggenomen;
- fysiek geweld;
- vernietiging van eigendom;
- de aanwezigheid van militaire eenheden;
- intimidatie van bos*werknemers* en belanghebbenden*.

Deze lijst dient door standaardontwikkelaars worden aangepast of uitgebreid.

Geschil: Ten behoeve van de IGI is dit een uitdrukking van ontevredenheid van een persoon of organisatie geformuleerd als een klacht tegen *de organisatie**, met betrekking tot haar beheeractiviteiten of naleving van de FSC-principes en criteria, waarop een respons wordt verwacht (bron: op basis van FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals).

Geschreven recht: Het recht bevat in staatswetten (nationale wetgeving) (bron: vertaling lemma 'statutory law' of 'statute law' in Oxford Dictionary of Law).

Gevaarlijk werk (in de context van kinderarbeid): Elk soort werk dat mogelijk de fysieke, geestelijke of morele gezondheid van kinderen in gevaar kan brengen, mag niet worden gedaan door personen jonger dan 18 jaar. Gevaarlijke *kinder*arbeid* is werk onder gevaarlijke of ongezonde omstandigheden dat ertoe kan leiden dat een *kind** overlijdt of gewond/verminkt raakt (vaak permanent) en/of ziek wordt (vaak permanent) als gevolg van slechte veiligheids- en gezondheidsnormen en werkopstellingen.

Om het type gevaarlijke kinderarbeid te bepalen dat in artikel 3, lid d van de Conventie nr. 182 is vermeld, en bij het vaststellen waar dit optreedt, dient onder andere rekening te worden gehouden met:

- werk waardoor kinderen aan fysiek, psychologisch of seksueel misbruik worden blootgesteld;
- ondergronds werk, werk onder water, werk op gevaarlijke hoogte of in besloten ruimten;
- werk met gevaarlijke machines, apparatuur en gereedschappen, of dat handmatig werken met of vervoer van zware lasten behelst;
- werk in een ongezonde omgeving, waardoor bijvoorbeeld kinderen aan gevaarlijke stoffen, middelen of processen, of aan een gevaarlijke temperatuur, geluidsniveau of trillingen worden blootgesteld en hun gezondheid wordt geschaad;
- werk onder bijzonder moeilijke omstandigheden, zoals gedurende vele uren achter elkaar of gedurende de nacht of indien het kind* onredelijk in het pand of op het bedrijf van de werkgever in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt (IAO, 2011: IPEC Mainstreaming Child labour concerns in education sector plans and Programmes, Genève, 2011 en IAO-handboek inzake gevaarlijke kinderarbeid, 2011).

Gewoonterecht: Een samenhangende reeks van gewoonterechten kan als gewoonterecht worden erkend. In sommige rechtsgebieden staat gewoonterecht gelijk aan het geschreven recht, binnen het bepaalde competentiegebied van het gewoonterecht, en kan het geschreven recht vervangen voor bepaalde etnische of andere sociale groepen. In sommige rechtsgebieden vormt gewoonterecht een aanvulling op het geschreven recht en wordt het in bepaalde omstandigheden toegepast (bron: Gebaseerd op N.L. Peluso en P. Vandergeest. 2001. Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761–812).

Gewoonterechten: Rechten die voortkomen uit een lange reeks traditionele gebruiken of gewoonten, voortdurend herhaald, die door een dergelijke herhaling en door ononderbroken gedogen kracht van wet heeft verkregen binnen een geografische of sociologische eenheid (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Grasland: Land bedekt met kruidachtige planten met minder dan 10% bedekking van bomen en struiken (bron: UNEP, geciteerd in FAO. 2002. Second Expert Meeting on Harmonizing Forest-Related Definitions for use by various stakeholders).

Grond en gebieden: Voor het doel van de principes en criteria zijn dit gronden en gebieden die traditioneel in bezit zijn van inheemse volken of lokale gemeenschappen, of die zij op basis van gewoonten gebruiken of bewonen, en waar toegang tot natuurlijke hulpbronnen van levensbelang is voor de duurzaamheid van hun cultuur en levensonderhoud (bron: Gebaseerd op World Bank safeguard OP 4.10 Indigenous Peoples, paragraaf 16a. Juli 2005.).

Habitat: De plek of type locatie waar een organisme of populatie te vinden is (bron: Gebaseerd op het Verdrag inzake biologische diversiteit, artikel 2).

Habitatkenmerken: Kenmerken en structuren van *bos**opstand, onder meer:

- Oude commerciële en niet-commerciële bomen waarvan de leeftijd aanzienlijk hoger is dan de gemiddelde leeftijd van de algemene kroonlaag;
- Bomen met een belangrijke ecologische waarde;
- Verticale en horizontale complexiteit;
- Rechtopstaande dode bomen;
- Gevallen dood hout;
- Openingen in het bos toe te schrijven aan natuurlijke verstoringen;
- Nestplekken;
- Drassige gebieden, moerassen en laagveen;
- Vijvers;
- Voortplantingsgebieden;
- Fourageergebieden en beschutte gebieden, waaronder die voor een terugkerende broedseizoen;
- Migratiegebieden;
- Winterslaapgebieden.

Handhaven: Erkennen, respecteren, in stand houden en ondersteunen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Herstellen/herstel: Deze woorden worden in verschillende betekenissen gebruikt, afhankelijk van de context en in het dagelijkse spraakgebruik. In sommige gevallen betekent 'herstellen' het herstel van schade aan milieuwaarden als gevolg van beheeractiviteiten of andere oorzaken. In andere gevallen betekent 'herstellen' het ontstaan van meer natuurlijke omstandigheden op plekken die zwaar zijn beschadigd of waarvan het landgebruik is veranderd. In de principes en criteria

wordt het woord 'herstellen' niet gebruikt om te impliceren dat enig voorafgaand, prehistorisch, pre-industrieel of ander vooraf bestaand ecosysteem wordt herschapen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

De organisatie* heeft niet noodzakelijk de verplichting om de milieuwaarden te herstellen die zijn aangetast door factoren buiten de controle van de organisatie, bijvoorbeeld door natuurrampen, klimaatveranderingen, of door wettelijk bevoegde activiteiten van derden, zoals organisaties voor openbare infrastructuur, mijnbouw, de jacht of huisvesting. FSC-POL-20-003 De uitzondering van gebieden van de scope van de certificering beschrijft de processen waarmee dergelijke gebieden van het gecertificeerde gebied kan worden uitgezonderd, indien nodig.

De organisatie is ook niet verplicht om milieuwaarden te herstellen die op enig moment in het historische of prehistorische verleden zou kunnen hebben bestaan, of die door eerdere eigenaars of organisaties negatief zijn beïnvloed. Er wordt echter van de organisatie verwacht dat deze redelijke maatregelen neemt om milieudegradatie die voortduurt in de beheereenheid als gevolg van dergelijke eerdere effecten te beperken, beheersen en te voorkomen.

Hoge beschermingswaarde ('High Conservation Value', HCV): Een van de volgende waarden:

- **HCV 1:** Soortendiversiteit. Concentratie van *biologische diversiteit**, waaronder endemische soorten, en *zeldzame**, *bedreigde** of ernstig bedreigde soorten die op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau significant zijn.
- **HCV 2:** Ecosystemen* en variëteit op het niveau van het landschap*. Intacte boslandschappen, grote *ecosystemen** op landschapsniveau en ecosysteemverscheidenheid die significant zijn op wereldwijd, regionaal of nationaal niveau, en die levensvatbare populaties van de grote meerderheid van de natuurlijk voorkomende soorten bevat in natuurlijke patronen van verspreiding en aantallen.
- **HCV 3:** Ecosystemen en habitats. Zeldzame, bedreigde of ernstig bedreigde ecosystemen, *habitats** of *refugia**.
- **HCV 4:** Kritische ecosysteemdiensten. Fundamentele *ecosysteemdiensten** in kritische situaties, waaronder de bescherming van stroomgebieden en het beheersen van erosie van kwetsbare bodems en hellingen.
- **HCV 5:** Behoeften van gemeenschappen. Locaties en hulpbronnen die fundamenteel zijn voor het bevredigen van de basisbehoeften van lokale gemeenschappen of *inheemse volken** (bijvoorbeeld levensonderhoud, gezondheid, voeding en water), geïdentificeerd door betrokkenheid met deze gemeenschappen of *inheemse volken**.
- **HCV 6:** Culturele waarden. Locaties, hulpbronnen, habitats en *landschappen** van wereldwijde of nationale culturele, archeologische of historische betekenis, en/of van kritiek cultureel, ecologisch, economisch of religieus/spiritueel belang voor de traditionele cultuur van lokale gemeenschappen of *inheemse volken** geïdentificeerd door betrokkenheid met deze lokale gemeenschappen of *inheemse volken**.
- (bron: op basis van FSC-STD-01-001 V5-2).

Houtkapniveau: De daadwerkelijke hoeveelheid houtkap die is uitgevoerd in de *beheereenheid**, bijgehouden door volume (bv. kubieke meter of 'board feet') of oppervlakte (bv. hectaren) om vergelijking met een berekend (maximaal) toelaatbaar kapniveau mogelijk te maken.

Indicator: Een kwantitatieve of kwalitatieve variabele die kan worden gemeten of beschreven, en die een middel biedt om te bepalen of een *beheereenheid** de voorschriften van een FSC-criterium naleeft. Indicatoren en de bijbehorende drempelwaarden bepalen daarmee de voorschriften voor het verantwoordelijke bosbeheer op het niveau van de *beheereenheid** en vormen het primaire uitgangspunt voor bosevaluatie (bron: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)).

Industriële activiteit: Industriële bos- en hulpbronbeheeractiviteiten zoals wegenbouw, mijnbouw, dijken, stedelijke ontwikkeling en houtkap.

Infrastructuur: In de context van bosbeheer, de wegen, bruggen, duikers, rooiplaatsen, steengroeven, stuwmeren, gebouwen en andere structuren die nodig zijn in de loop van de implementatie van het *beheerplan**.

Inheemse cultuurlandschappen: *Inheemse cultuurlandschappen** zijn levende landschappen waaraan *inheemse volken** milieu-, sociale, culturele en economische waarde toevoegen door hun langdurige relatie met het land, het water, de flora en fauna en de spirituele wereld, en hun huidige en toekomstige belang voor de culturele identiteit van deze volken. Een *inheems cultuurlandschap** wordt gekenmerkt door eigenschappen die in stand zijn gebleven door een langdurige onderlinge wisselwerking op basis van kennis over hoe met het land moet worden omgegaan, en hun aanpassingsvermogen. Het zijn landschappen waarvoor *inheemse volken** een verantwoordelijkheid ten aanzien van rentmeesterschap (goed beheer) hebben.

OPMERKING: Standaardontwikkelaars zijn vrij in het al dan niet overnemen van het begrip *inheemse cultuurlandschappen**. Standaardontwikkelaars kunnen ervoor kiezen dit begrip niet te gebruiken. Via *vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming** kunnen *inheemse volken** ervoor kiezen om een andere terminologie te gebruiken.

Inheemse soort: Soorten, ondersoorten, of lagere taxa, die voorkomen binnen hun natuurlijke verspreidingsgebied (vroeger of huidig) en potentiële verspreidingsgebied (d.w.z. binnen het verspreidingsgebied die ze natuurlijk innemen of zouden kunnen innemen zonder directe of indirecte introductie of verzorging door mensen) (bron: Verdrag inzake biologische diversiteit. Programma invasieve uitheemse soorten. Verklarende woordenlijst zoals voorzien door de website van het Verdrag inzake biologische diversiteit).

Inheemse volken: Mensen en groepen mensen die als volgt kunnen worden herkend of gekarakteriseerd:

- het belangrijkste kenmerk of criterium is zelfidentificatie als inheems volk op individueel niveau en aanvaarding door de gemeenschap als lid;
- historische continuïteit met samenlevingen voorafgaand aan kolonisatie;
- het bestaan van een sterke band met gebieden en omliggende natuurlijke hulpbronnen;
- een duidelijk onderscheiden sociaal, economisch of politiek systeem;
- een duidelijk onderscheiden taal, cultuur of geloof;
- vormt een niet-dominante groep in de samenleving;

- o vastberadenheid om hun voorouderlijke omgeving en systeem als onderscheiden volk en gemeenschap in stand te houden en te reproduceren.

(bron: Aangepast op basis van het Permanent Forum van de Verenigde Naties voor vraagstukken van inheemse volken, Factsheet 'Who are Indigenous Peoples' oktober 2007; VN-Ontwikkelingsgroep, 'Guidelines on Indigenous Peoples' Issues Verenigde Naties 2009, Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volken, 13 september 2007).

Intact boslandschap: Een gebied binnen het huidige wereldwijde bosareaal dat bos en ecosystemen anders dan bos dat minimaal door menselijke economische activiteit wordt beïnvloed bevat, met een oppervlakte van minstens 500 km² (50.000 ha) en een minimale breedte van 10 km (gemeten als de diameter van een cirkel die zich volledig binnen de grenzen van het gebied bevindt) (bron: Intact Forests; Global Forest Watch. Definitie volgens de verklarende woordenlijst zoals weergegeven op de website van Intact Forest. 2006-2014).

Intellectueel eigendom: Praktijken en kennis, innovatie en andere uitvindingen (bron: Gebaseerd op het Verdrag inzake biologische diversiteit, artikel 8, punt j; en de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom. 'What is Intellectual Property?' WIPO-publicatie nr. 450, deel E).

Intensiteit: Een maat van kracht of ernst van een beheeractiviteit of andere gebeurtenis die invloed heeft op de aarde van de effecten van die activiteit (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Internationaal aanvaardbaar wetenschappelijk protocol: Een vooraf bepaalde procedure op wetenschappelijk basis die door een internationaal wetenschappelijk netwerk of verbond is gepubliceerd, of die regelmatig in de internationale wetenschappelijke literatuur wordt aangehaald (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Invasieve soorten: Soorten die zich in hoog tempo buiten hun inheemse verspreidingsgebied uitbreiden. Invasieve soorten kunnen ecologische verhoudingen tussen inheemse soorten verstoren en kunnen ecosysteemfuncties en de menselijke gezondheid beïnvloeden. (bron: Gebaseerd op de Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN) Verklarende woordenlijst zoals weergegeven op de website van IUCN).

Kerngebied: Het deel van elk *intact boslandschap** dat is aangewezen als het deel dat de belangrijkste culturele en ecologische waarden bevat. *Kerngebieden** worden beheerd zodat er geen—*industriële activiteit** in kan plaatsvinden. *Kerngebieden** voldoen (ruimschoots) aan de definitie van *intact boslandschap**.

Kind: Personen onder de 18 jaar IAO-Verdrag 182, artikel 2).

Kritiek: Het begrip 'kritiek' of 'fundamenteel' in beginsel 9 en HCV's heeft betrekking op de onvervangbaarheid en op gevallen waarin verlies of grote schade aan een HCV ernstige nadelen of leed aan betrokken belanghebbenden zou toebrengen. Een ecosysteemdienst wordt als kritiek (HCV 4) beschouwd indien verstoring van die dienst waarschijnlijk of een risico vormt op ernstige negatieve effecten op het welzijn, de gezondheid of overleving van lokale gemeenschappen, op het milieu, op HCV's, of op het functioneren van significante infrastructuur (wegen, dijken, gebouwen enz.). Het begrip 'kritiek' verwijst hier naar het belang voor en risico voor natuurlijke hulpbronnen en milieu- en socio-economische waarden (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Landschap: Een geografische verscheidenheid bestaande uit met elkaar in wisselwerking staande ecosystemen, het gevolg van de invloed van geologie, topografie, bodem, klimaat, biotische factoren en menselijke invloeden in een gegeven gebied (bron: Gebaseerd op de Internationale unie voor behoud van de

natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN) Verklarende woordenlijst zoals weergegeven op de website van IUCN).

Landschapswaarden: Landschapswaarden kunnen worden gezien als lagen van menselijke perceptie die over het fysieke landschap worden gelegd. Sommige landschapswaarden, zoals economisch nut, recreatiewaarde, bestaansmiddelen of visuele kwaliteit zijn nauw verbonden met fysieke landschapskenmerken. Andere landschapswaarden, zoals intrinsieke en spirituele waarde, zijn symbolischer van aard en worden meer beïnvloed door individuele perceptie of sociale constructie dan fysieke landschapskenmerken (bron: Gebaseerd op de website van het Landscape Value Institute).

Lange termijn: De tijdschaal van de boseigenaar of -beheerder zoals weergegeven door de doelstellingen van het *beheerplan*^{*}, het oogstpercentage en de verplichting om permanente bosbedekking in stand te houden. De tijdsduur verschilt naargelang de context en ecologische omstandigheden en is een functie van hoe lang het voor een bepaald ecosysteem duurt voordat het zijn natuurlijke structuur en samenstelling terugkrijgt na kap of verstoring, of voor een volwassen of primaire toestand (bron: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)).

Licht werk: *Nationale wetgeving*^{*} of regelgeving kunnen indienstneming van personen van 13 tot en met 15 jaar toestaan voor licht werk, dat a) waarschijnlijk niet schadelijk voor hun gezondheid of ontwikkeling is; en b) niet zodanig is dat het hun schoolbezoek, hun deelname aan beroepsoriëntatie of door de bevoegde instanties goedgekeurde opleidingsprogramma's in gevaar brengt, of hun vermogen om hun voordeel te doen met de geboden instructie IAO-Verdrag 138, artikel 7).

Lokale gemeenschappen: Gemeenschappen van welke grootte dan ook die zich binnen of nabij de beheereenheid bevinden, en ook gemeenschappen die dichtbij genoeg zijn om een aanzienlijk effect op de economie of de milieuwaarden van de beheereenheid te hebben, of waarvan hun economie, rechten of omgeving aanzienlijk door de beheeractiviteiten of de biofysische aspecten van de beheereenheid worden aangetast (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Lokale wetgeving: Het geheel aan primaire en secundaire wetten (wetten, verordeningen, statuten, besluiten) waarvan de toepassing beperkt is tot een bepaalde geografische regio binnen een nationaal gebied, alsmede secundaire regelgeving en tertiaire administratieve procedures (regels/voorschriften) die hun wettigheid direct en expliciet uit deze primaire en secundaire wetgeving afleiden. De bevoegdheid van wetgeving berust in laatste instantie op het Westfaalse begrip van soevereiniteit van de natiestaat (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Meststof: Minerale of organische stoffen, in de meeste gevallen N, P₂O₅ en K₂O, die aan de bodem worden toegevoegd om plantengroei te verbeteren.

Milieu-effectrapportage (MER): Een systematisch proces, gebruikt voor het vaststellen van mogelijke milieu- en sociale effecten van voorgestelde projecten, voor het evalueren van alternatieve benaderingen, en het ontwerp en de inbedding van passende maatregelen voor preventie, voor beperking van effecten, voor beheer en monitoring (bron: op basis van Environmental impact assessment, guidelines for FAO field projects (milieu-effectrapportage, richtlijnen voor veldprojecten van de FAO). Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO). Rome,-STD-01-001 V5-2).

Milieuwaarden: De volgende elementen van de biofysische en menselijke omgeving:

- ecosysteemfuncties (waaronder vastlegging en opslag van koolstof);
- biologische diversiteit;
- watervoorraden;
- bodems;

- atmosfeer;
- landschappelijke waarden (waaronder culturele en spirituele waarden).

De daadwerkelijke waarde die aan deze elementen wordt toegekend, hangt af van hoe mensen en de maatschappij hiernaar kijken (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Minimumleeftijd (voor dienstverband): Deze is niet lager dan de schoolplichtige leeftijd en is in elk geval niet lager dan 15 jaar. Een land waarvan de economie en onderwijsvoorzieningen onvoldoende zijn ontwikkeld, kan echter aanvankelijk een minimumleeftijd van 14 jaar bepalen. *Nationale wetgeving** kan tevens dienstverband van personen van 13 tot en met 15 jaar toestaan voor *licht werk** dat het schoolbezoek niet schaadt en dat niet schadelijk is voor de gezondheid of ontwikkeling van *kinderen**. De leeftijd 12 en 13 jaar kunnen van toepassing zijn voor *licht werk** in landen die een minimumleeftijd van 14 jaar hebben bepaald (IAO-Verdrag 138, artikel 2).

Monitoren beheerplan: Procedures voor vervolgccontroles en toezicht, met het oog op het evalueren van de mate waarin de *beheerdoelstellingen** zijn gehaald. De resultaten van de monitoractiviteiten worden gebruikt bij het implementeren van *adaptief beheer**.

Nationale wetgeving: Het geheel aan primaire en secundaire wetten (wetten, verordeningen, statuten, besluiten) dat op een nationaal gebied van toepassing is, alsmede secundaire regelgeving en tertiaire administratieve procedures (regels/voorschriften) die hun wettigheid direct en expliciet uit deze primaire en secundaire wetgeving afleiden (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Natuurlijk bos: Een bosgebied met veel van de belangrijkste eigenschappen en kenmerken van inheemse ecosystemen, zoals complexiteit, structuur en biologische diversiteit, waaronder bodemkenmerken, flora en fauna, waarin alle of bijna alle bomen inheemse soorten zijn, geen onderdeel van een plantage.

'Natuurlijke bossen' zijn onder meer de volgende categorieën:

- Bossen die worden getroffen door houtkap of andere verstoringen, waarin bomen verjongen of zijn verjongd door een combinatie van natuurlijke en kunstmatige regeneratie met soorten die typisch zijn voor natuurlijke bossen op die plek, en waar veel van de bovengrondse en ondergrondse kenmerken van het natuurlijke bos nog aanwezig zijn. Boreaal woud en noordelijke gematigde bossen die op natuurlijke wijze uit slechts een of een paar boomsoorten bestaan, wordt een combinatie van natuurlijke en kunstmatige regeneratie gebruikt om bos van dezelfde inheemse soort te verjongen met de meeste primaire kenmerken en kernelementen van inheemse ecosystemen van dat gebied, wordt op zichzelf niet beschouwd als conversie naar een plantage;
- Natuurlijke bossen die door traditionele bosbouwpraktijken in stand worden gehouden, waaronder natuurlijke of geassisteerde natuurlijke regeneratie;
- Goed ontwikkeld secundair of koloniserend bos van natuurlijke soorten dat in niet-bosgebieden is ontstaan;
- De definitie van 'natuurlijk bos' kan betrekking hebben op gebieden beschreven als beboste ecosystemen, bosgrond en savanne.

De beschrijving van natuurlijke bossen en hun belangrijkste eigenschappen en kenmerken kan verder worden bepaald in FSC Forest Stewardship Standards (FSC-standaarden voor goed bosbeheer), met passende beschrijvingen of voorbeelden.

'Natuurlijk bos' heeft geen betrekking op land dat niet door bomen wordt gedomineerd, eerder geen bos was, en dat nog niet veel van de eigenschappen en kenmerken van inheemse ecosystemen bevat. Verjonging kan worden beschouwd als natuurlijk bos na een aantal jaren van ecologische progressie. FSC Forest Stewardship Standards (FSC-standaarden voor goed bosbeheer) kunnen aangeven wanneer dergelijke gebieden van de beheereenheid kunnen worden uitgesloten, dienen te worden hersteld tot meer natuurlijke omstandigheden, of voor ander landgebruik kan worden omgezet.

FSC heeft geen kwantitatieve drempelwaarden ontwikkeld tussen verschillende categorieën bossen wat betreft oppervlakte, dichtheid, hoogte enz. FSC Forest Stewardship Standards (FSC-standaarden voor goed bosbeheer) kunnen dergelijke drempelwaarden en andere richtlijnen bieden, met gepaste beschrijvingen of voorbeelden. Totdat een dergelijk richtsnoer is verschenen, kunnen gebieden die door bomen worden gedomineerd, hoofdzakelijk inheemse soorten, als natuurlijk bos worden beschouwd.

Drempelwaarden en richtlijnen kunnen betrekking hebben op onderwerpen zoals:

- andere vegetatietypen en andere gemeenschappen en ecosystemen dan bos, opgenomen in de beheereenheid, waaronder grasland, struiken, wetlands en open bosgrond;
- zeer jonge pioniervegetatie of koloniserende regeneratie in primaire successie op nieuwe open plekken of verlaten landbouwgronden, die nog niet veel van de belangrijke eigenschappen en kernelementen van inheemse ecosystemen bevatten. dit kan na verloop van jaren door ecologische progressie als natuurlijk bos worden beschouwd;
- jonge natuurlijke regeneratie die in natuurlijke bosgebieden groeit, kan als natuurlijk bos worden beschouwd, zelfs na kappen, kaalkap of andere verstoringen, zolang veel van de belangrijkste eigenschappen en kernelementen van inheemse ecosystemen boven en onder de grond overblijven;
- gebieden waar ontbossing en degradatie van bos zo ernstig is dat ze niet langer worden 'gedomineerd door bomen', kunnen als anders dan bos worden beschouwd, indien ze zeer weinig van de belangrijkste bovengrondse en ondergrondse eigenschappen en kernelementen van natuurlijke bossen hebben. Een dergelijke buitengewone degradatie is meestal het gevolg van een combinatie van herhaaldelijke en buitengewoon zware houtkap, begrazing, landbouw, verzamelen van brandhout, jagen, branden, erosie, mijnbouw, bewoning, infrastructuur enz. FSC-standaarden voor goed bosbeheer kunnen helpen aangeven wanneer dergelijke gebieden van de beheereenheid kunnen worden uitgesloten, dienen te worden hersteld tot meer natuurlijke omstandigheden, of naar ander landgebruik kunnen worden omgezet.
- (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Natuurlijke gevaren: Verstoringen die risico's voor sociale en *milieuwaarden** in de *beheereenheid** kunnen opleveren, maar die ook belangrijke ecosysteemfuncties kunnen aantasten. Voorbeelden zijn onder meer droogte, overstroming, brand, aardverschuivingen, stormen, lawines enz.

Natuurlijke omstandigheden/inheems ecosysteem: Met het oog op de principes en criteria en toepassingen van hersteltechnieken, geven termen zoals 'meer natuurlijke omstandigheden' en 'inheems ecosysteem' voor beheerlocaties aan dat inheemse soorten en soortenverbanden die typisch voor de locatie zijn, moeten

worden begunstigd of hersteld, en dat deze verbanden en andere milieuwaarden moeten worden beheerd zodat ze een ecosysteem opleveren dat typisch is voor die locatie. Verdere richtsnoeren kunnen worden gevonden in de FSC Forest Stewardship Standards (FSC-standaarden voor goed bosbeheer) (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Netwerk van beschermingszones: De delen van de beheereenheid* waarvoor behoud het hoofddoel en in sommige gevallen het enige doel is; deze delen zijn onder meer *representatieve voorbeeldgebieden**, *beschermingszones**, *beschermingsgebieden**, *connectiviteits**-gebieden en gebieden met *hoge beschermingswaarden**.

Oeverzone: Raakvlak tussen het land en een waterlichaam, en de bijbehorende vegetatie.

Oogsten met verminderd effect: Oogsten (of boskap) met behulp van technieken voor het beperken van het effect op de resterende opstand (bron: Gebaseerd op Guidelines for the Conservation and Sustainable Use of Biodiversity in Tropical Timber Production Forests (Richtsnoeren voor de instandhouding en duurzaam gebruik van biodiversiteit in productiebossen met tropisch hout), IUCN 2006).

Openbaar: Op enige wijze beschikbaar of zichtbaar voor mensen in het algemeen (bron: vertaling lemma 'publicly available' in Collins English Dictionary, editie 2003).

Organisme: Een biologische entiteit in staat tot vermenigvuldiging of overdracht van genetisch materiaal (bron: Richtlijn 90/220/EEG van de Raad).

Overgroot deel: 80% van het totale oppervlakte van *intacte boslandschappen** binnen de *beheereenheid** per 1 januari 2017. Het *overgrote deel** voldoet ook (ruimschoots) aan de minimale definitie van *intact boslandschap**.

Pesticide: Een stof of preparaat dat is samengesteld of wordt gebruikt voor bescherming van planten of hout of andere plantproducten tegen schadelijke organismen; voor de beheersing van schadelijke organismen; of voor het onschadelijk maken van dergelijke organismen. Deze definitie heeft betrekking op insecticiden, rodenticiden, acariciden, mollusciciden, larviciden, fungiciden en herbiciden (bron: FSC-POL-30-001 FSC Pesticides Policy (2005)).

Plantage: Een bosgebied ontstaan door aanplant of zaaian van vreemde of inheemse soorten, vaak met een of meer soorten, een regelmatige tussenafstand en gelijke leeftijd, waarin de meeste belangrijke kenmerken en kernelementen van natuurlijke bossen ontbreken. De beschrijving van een plantage kan verder worden toegespitst in de FSC-standaard voor goed bosbeheer, met passende beschrijvingen of voorbeelden, zoals:

- Gebieden die aanvankelijk onder deze definitie van 'plantage' vielen, maar die na verloop van jaren veel of de meeste belangrijke kenmerken en kernelementen van inheemse ecosystemen vertonen, kunnen als natuurlijke bossen worden geclassificeerd.
- Plantages beheerd voor herstel en vergroten van de biologische en habitatdiversiteit, de structurele complexiteit en ecosystemefunctionaliteit kunnen, na verloop van jaren, als natuurlijke bossen worden geclassificeerd.
- Boreaal woud en noordelijke gematigde bossen die op natuurlijke wijze uit slechts een of een paar boomsoorten bestaan, waarin een combinatie van natuurlijke en kunstmatige verjonging wordt gebruikt om bos van dezelfde inheemse soort te verjongen, met de meeste primaire kenmerken en kernelementen van inheemse ecosystemen van dat

- gebied, kunnen als natuurlijk bos wordt beschouwd, en deze verjonging wordt op zichzelf niet beschouwd als conversie naar een plantage.
- o (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Positieve actie: Een beleid of programma dat discriminatie in het verleden door actieve maatregelen wil goedmaken om voor gelijke kansen te zorgen, wat betreft scholing en werkgelegenheid (bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017).

Redelijk: Rechtvaardig of passend bij de omstandigheden of doeleinden, op basis van algemene ervaring (bron: Vertaling van lemma 'reasonable' in Shorter Oxford English Dictionary).

Refugia: Een geïsoleerd gebied waar geen grote veranderingen, vaak als gevolg van klimaatveranderingen of verstoringen zoals die veroorzaakt door mensen, zijn opgetreden en waar planten en dieren die typisch voor een regio zijn, kunnen overleven (bron: Glen Canyon Dam, verklarende woordenlijst programma adaptief beheer, zoals gevonden op de website van de Glen Canyon Dam).

Representatieve voorbeeldgebieden: Delen van de *beheereenheid** die zijn afgebakend met het oog op het in stand houden of herstellen van levensvatbare voorbeelden van een ecosysteem dat normaliter natuurlijk in die geografische regio voorkomt.

Risico/gevaar: De waarschijnlijkheid van een onaanvaardbaar negatief effect voortkomend uit activiteiten binnen de beheereenheid, gecombineerd met de ernst ervan inzake gevolgen (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Schaal, intensiteit en risico: Zie de afzonderlijke definities van de begrippen 'schaal', 'intensiteit' en 'risico'.

Schaal: Een manier om uit te drukken in welke mate een beheeractiviteit of een gebeurtenis effect heeft op een omgevingswaarde of op een beheereenheid, in tijd en ruimte. Een activiteit met kleine of lage effecten op ruimtelijke schaal, treft elk jaar slechts een klein deel van het bos, een activiteit met een kleine of lage tijdsschaal treedt slechts met grote tussenpozen op (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Significant: Met het oog op beginsel 9, HCV 1, 2 en 6, zijn er drie belangrijke manieren om te bepalen of iets significant is.

- o Een aanduiding, classificatie of erkende beschermingsstatus, toegewezen door een internationale instelling zoals IUCN of Birdlife International;
- o Een aanduiding door nationale of regionale instanties, of door een verantwoordelijke nationale beschermingsorganisatie, op basis van de mate van concentratie van biodiversiteit;
- o Een vrijwillige aanduiding door de beheerder, eigenaar of organisatie, op basis van de beschikbare informatie, of van de bekende of vermoede aanwezigheid van een significante aanwezigheid van biodiversiteit, zelfs indien dit niet officieel door andere instellingen is aangeduid.

Elk van deze vormen rechtvaardigt aanduiding als HCV 1, 2 en 6. Van vele regio's op de wereld is het belang van hun biodiversiteit erkend, gemeten op veel verschillende wijzen. Bestaande kaarten en indelingen van prioriteitsgebieden voor de instandhouding van biodiversiteit spelen een cruciale rol bij het vaststellen van de mogelijke aanwezigheid van HCV 1, 2 en 6 (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Te goeder trouw onderhandelen: *De organisatie** (werkgever) en *werknemersorganisaties** stellen alles in het werk om een overeenkomst te bereiken, voeren daadwerkelijke en constructieve onderhandelingen, voorkomen onterechte vertraging van onderhandeling, respecteren overeenkomsten die zijn bereikt en geven voldoende tijd om collectieve geschillen te bespreken en bij te leggen (Gerning B, Odero A, Guido H (2000), Collectieve onderhandeling: IAO-standaarden en de beginselen van de toezichthoudende instanties. Internationale arbeidsorganisatie, Genève).

Te goeder trouw: Een proces van betrokkenheid waarbij de partijen alles in het werk stellen om een overeenkomst te bereiken, daadwerkelijke en constructieve onderhandelingen te voeren, vertraging van onderhandelingen te voorkomen, gesloten overeenkomsten en overeenkomsten die nog in de maak zijn te respecteren en voldoende tijd geven om geschillen te bespreken en op te lossen (aangepast op basis van Motie 40:2017).

Tenure: Sociaal bepaalde overeenkomsten door individuen of groepen, erkend door geschreven *wetten** of gebruiken, met betrekking tot het 'mandje rechten en plichten' van eigendom, houderschap, toegang tot en/of gebruik van een bepaalde eenheid land of de bijbehorende hulpbronnen daarin (zoals afzonderlijke bomen, plantensoorten, water, mineralen enz.) (bron: Internationale unie voor behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN). Verklarende woordenlijst op de website van IUCN).

Tijdig: Zo direct mogelijk als de omstandigheden redelijkerwijze toestaan; niet moedwillig uitgesteld door *de organisatie**; in overeenstemming met toepasselijke wetgeving, contracten, vergunningen of facturen.

Toepasselijke wetgeving: Betekent van toepassing op *de organisatie** als een *wettelijke** rechtspersoon of onderneming binnen of ten gunste van de beheereenheid en de wetgeving die betrekking heeft op de implementatie van de FSC-principes en -criteria. Hieronder valt elke combinatie van het geschreven recht (goedgekeurd door het parlement), aanvullende regelgeving, bijbehorende administratieve procedures en de nationale grondwet (indien aanwezig) die zonder uitzondering juridisch voorrang heeft boven alle andere *wettelijke** instrumenten (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Traditionele kennis: Informatie, praktische kennis, vaardigheden en praktijken die binnen een gemeenschap zijn ontwikkeld, in stand zijn gehouden en van generatie tot generatie zijn doorgegeven, en die vaak deel van de culturele of spirituele identiteit van die gemeenschap uitmaken (bron: Gebaseerd op de definitie van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO). Definitie uit de verklarende woordenlijst zoals te vinden onder Beleid/Traditionele kennis op de WIPO-website).

Traditionele volken: Traditionele volken zijn sociale groepen of volken die zichzelf niet zien als inheems en die rechten op hun land, bossen en andere hulpbronnen bevestigen op basis van langdurige gewoonten of traditionele bewoning en gebruik (bron: Forest Peoples Programme (Marcus Colchester, 7 oktober 2009)).

Transactieverificatie: Verificatie door certificerende instanties en/of Accreditation Services International (ASI) dat aanspraken op FSC-producten gedaan door certificaathouders juist zijn en overeenkomen met de aanspraken van hun handelspartners over geleverde producten (bron: FSC-STD-40-004 V3-0).

Uitheemse soort: Een soort, ondersoort of lager taxon, geïntroduceerd buiten het vroegere of huidige natuurlijke verspreidingsgebied ervan; dit behelst elk deel, gameten, zaden, eieren of vermeerderingseenheden van een dergelijke soort die kunnen overleven en zich vervolgens kunnen voortplanten (bron: Verdrag inzake biologische diversiteit, Programma invasieve uitheemse soorten. Verklarende

woordenlijst zoals voorzien door de website van het Verdrag inzake biologische diversiteit).

Veengebied: Bestaat uit overstromende en drassige gebieden, met een grote ophoping van organisch materiaal, bedekt door een laag voedselarme vegetatie die hoort bij een bepaalde zuurgraad, met een kenmerkende roodbruine kleur (bron: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Veerkracht: Het vermogen van een systeem om belangrijke functies en processen in stand te houden, ondanks stress of druk, door weerstand tegen of aanpassing aan verandering. Veerkracht kan zowel op ecologische systemen als op sociale systemen worden toegepast (bron: IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA). 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration en The Nature Conservancy.).

Verifieerbare doelstellingen: Speciale doelen, zoals gewenste bostoestand, vastgesteld om vooruitgang te kunnen meten bij het behalen van elk van de *beheerdoelstellingen**. Deze doelen worden als heldere uitkomsten beschreven, zodat het behalen ervan kan worden gecontroleerd en het mogelijk is om te bepalen of ze zijn behaald of niet.

Verklaring van de IAO over de fundamentele rechten en beginselen op het werk en het vervolgdokument, aangenomen door het Internationale Arbeidscongres in haar zesentachtigste uitvoering in Geneve op 18 juni 1998 (bijlage herzien op 15 juni 2010): is een resolute herbevestiging van IAO-beginselen (artikel 2), waarin wordt verklaard dat alle leden, zelfs de leden die de betreffende Verdragen niet hebben geratificeerd, op basis van het feit dat zij lid zijn van de organisatie, in *goed vertrouwen** en in overeenstemming met de grondwet, de beginselen met betrekking tot de fundamentele rechten waar deze Verdragen betrekking op hebben respecteren, bevorderen en realiseren, namelijk:

- De vrijheid van vereniging en de erkenning van het recht op *collectieve onderhandeling**;
  - de uitbanning van alle vormen van *gedwongen arbeid of dwangarbeid**;
  - de afschaffing van *kinder*arbeid*; en
  - het uitbannen van discriminatie* met betrekking tot arbeid en beroep*.
- Bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017.

Verplichte praktijkcode: Een handleiding of handboek of andere bron van technische instructies waarvan de organisatie wettelijk verplicht is deze uit te voeren (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Vertrouwelijke informatie: Privégegevens, -informatie en inhoud die, indien openbaar, *de organisatie**, haar zakelijke belangen of haar verhouding met belanghebbenden, klanten en concurrenten in gevaar kan brengen.

Vezelonderzoek: Een reeks technieken voor de identificatie van hout, gebruikt voor het vaststellen van de familie, het genus, de soort en de oorsprong van producten op basis van producten op basis massief hout en vezels.

Voor de oogst [voorwaarde]: De diversiteit, samenstelling en structuur van het *bos** of de plantage voorafgaand aan houtkap en bijkomende activiteiten zoals de aanleg van wegen.

Voorzorgsbenadering: Een benadering die voorschrijft dat wanneer de beschikbare informatie aangeeft dat beheeractiviteiten een bedreiging van ernstige of onherstelbare schade aan het milieu of een bedreiging voor menselijk welzijn

opleveren, *de organisatie** expliciete en effectieve maatregelen neemt om de schade te beperken en de gevaren voor het welzijn te vermijden, zelfs wanneer de wetenschappelijk informatie onvolledig of onzeker is, en wanneer de kwetsbaarheid en gevoeligheid van milieuwaarden onzeker zijn (bron: Gebaseerd op beginsel 15 van de Verklaring van Rio de Janeiro inzake milieu en ontwikkeling, 1992, en de Verklaring van Wingspread inzake het voorzorgsbeginsel van de Wingspreadconferentie, 23 tot en met 25 januari 1998).

Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming: Een *wettelijke** voorwaarde waardoor een persoon of gemeenschap kan worden gezien als hebbende instemming hebben verleend aan een handeling voorafgaande aan het begin ervan, op basis van een duidelijke appreciatie en begrip van de feiten, implicaties en toekomstige gevolgen van die handeling, en het bezit van alle relevante feiten op het moment dat instemming is verleend. Vrije, voorafgaande en weloverwogen toestemming behelst onder meer het recht om goedkeuring te verlenen, aan te passen, niet te verlenen of in te trekken (bron: Gebaseerd op het 'Preliminary working paper on the principle of Free, Prior and Informed Consent of Indigenous Peoples (...)' (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 juli 2004) van de 22e sessie van de VN-commissie voor mensenrechten, subcommissie voor de bevordering en bescherming van mensenrechten, werkgroep inzake inheemse bevolkingen, 19 tot en met 23 juli 2004).

Waterlichaam (waaronder waterlopen): seizoensgebonden, tijdelijke en permanente beken, stromen, rivieren, vijvers en meren; onder waterlichamen vallen ook oever- of wetlandssystemen, meren, moerassen, veenmoerassen en bronnen.

Waterschaarste: Een wateraanvoer die voedselproductie, menselijke gezondheid en economische ontwikkeling beperkt. Ernstige schaarste wordt gezien als het equivalent van 1.000 kubieke meter per jaar per persoon of een gebruik dat 40% hoger is dan de aanvoer (bron: Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-Being: Policy Responses. Findings of the Responses Working Group. Washington DC: Island Press, pagina 599-605).

Waterstress: Treedt op wanneer de vraag naar water de beschikbare hoeveelheid gedurende een bepaalde periode overschrijdt, of wanneer een lage kwaliteit het gebruik ervan beperkt. Waterstress veroorzaakt een achteruitgang van zoetwaterbronnen wat betreft de kwantiteit (overexploitatie, droge rivieren enz.) en de kwaliteit (eutrofiëring, verontreiniging met organisch materiaal, verzilting enz.) (bron: UNEP, 2003, geciteerd in Gold Standard Foundation. 2014. Water Benefits Standard).

Werknemers: Alle personen met een dienstverband, waaronder overheidspersoneel en 'zelfstandigen'. Dit zijn onder meer seizoenswerknemers en deeltijdwerknemers van alle rangen en schalen, waaronder arbeiders, administratiepersoneel, toezichthouders, leidinggevendenden, contractwerknemers en zelfstandige aannemers en onderaannemers (bron: IAO-verdrag 155 Verdrag betreffende arbeidsveiligheid, gezondheid en het arbeidsmilieu, 1981).

Werknemersorganisatie: een organisatie voor *werknemers** voor het verdedigen en behartigen van de belangen van *werknemers** (aangepast op basis van IAO-Verdrag 87, artikel 10). Het is van belang om op te merken dat regels en richtsnoeren inzake de samenstelling van werknemersorganisaties van land tot land verschillen, vooral met betrekking tot de leden die als de achterban worden beschouwd, en met werknemers die anderen kunnen aannemen en ontslaan. Bij werknemersorganisaties bestaat de neiging om een onderscheid te maken tussen vereniging van personen die anderen kunnen aanstellen en ontslaan, en anderen die dit niet kunnen (bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017).

Wetland/drasland: Overgangsgebieden tussen terrestrische en aquatische systemen waarin de grondwaterstand zich doorgaans op of bij het oppervlak bevindt of waarin het land bedekt met een ondiepe laag water (bron: Cowarding, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington).

Onder Conventie van Ramsar kunnen wetlands schorren, natuurlijke vijvers, moerassen, putten, natte weides, veenmoerassen, venen, broeklanden, mangroves, meren, rivieren en zelfs bepaalde koraalriffen zijn (bron: IUCN, zonder datum, Definities IUCN – Engels).

Wettelijk bevoegd: Met een juridisch mandaat om een bepaalde functie uit te voeren (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Wettelijk: In overeenstemming met primaire wetgeving (nationale of lokale wetten) of secundaire wetgeving (aanvullende regelgeving, besluiten, vonnissen enz.). 'Wettelijk' heeft ook betrekking op besluiten op basis van regels door wettelijk bevoegde instellingen, indien dergelijke besluiten direct en logisch voortvloeien uit de wet- en regelgeving. Beslissingen die door wettelijk bevoegde instellingen zijn genomen, kunnen onwettig zijn indien deze niet direct en logisch voortvloeien uit de wet- en regelgeving en indien deze niet op regels zijn gebaseerd, maar voortkomen uit administratieve beoordelingsvrijheid (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Wettelijke registratie: Nationale of lokale *wettelijke** vergunning of reeks machtigingen om als onderneming te opereren, met het recht om producten en/of diensten met winstoogmerk te kopen en verkopen. De vergunning of machtiging kan betrekking hebben op een persoon, een privaatrechtelijke onderneming of een publiekrechtelijke instantie. Het recht om producten en/of diensten te kopen en verkopen behelst geen verplichting om dit ook te doen, dus *wettelijke** registratie is ook van toepassing op organisaties met een beheereenheid zonder de verkoop van producten of diensten; bijvoorbeeld voor ongeprijsde recreatie of voor behoud van biodiversiteit of leefgebied (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Wettelijke status: De wijze waarop de beheereenheid volgens de wet wordt geclassificeerd. Wat betreft 'tenure' slaat dit op de tenurecategorie, zoals gemeenschappelijke grond, erfpacht, eigen grond, staatsgrond of overheidsgrond enz. Indien de beheereenheid van de ene categorie naar de andere wordt overgebracht (bijvoorbeeld van staatsgrond naar gemeenschappelijk inheems land), behelst de status de huidige positie in het transitieproces. Wat betreft het beheer (bestuur) kan wettelijke status inhouden dat de grond eigendom is van de natie als geheel, bestuurd wordt namens de natie door een overheidsafdeling en door middel van een concessie wordt verpacht door een overheidsministerie aan een speler in de private sector (bron: FSC-STD-01-001 V5-2).

Zeer beperkt deel van het kerngebied: Het betroffen gebied dient in een jaar niet meer dan 0,5% van het *kerngebied** te beslaan, of niet meer dan een totaal van 5% van het gebied in het *kerngebied** te betreffen.

Zeer beperkt deel: Het betroffen gebied dient in een jaar niet meer dan 0,5% van de *beheereenheid** te beslaan, of niet meer dan een totaal van 5% van het gebied in de *beheereenheid** te betreffen (bron: FSC-STD-01-002).

Zeldzame soort: Een soort die niet algemeen of schaars is, maar niet als bedreigd is ingedeeld. Dergelijke soorten bevinden zich in geografisch beperkte gebieden of specifieke habitats, of zijn op grote schaal dun verspreid. Deze zijn ruwweg vergelijkbaar met de IUCN (2001) categorie van 'Gevoelig', waaronder soorten die bijna in aanmerking komen voor, of waarschijnlijk in de nabije toekomst in aanmerking komen voor een bedreigde categorie. Ze zijn ook ruwweg vergelijkbaar met gevaarlopende soorten (bron: Gebaseerd op IUCN. (2001). Categorieën en

criteria Rode Lijst IUCN: Versie 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Zwitserland en Cambridge, VK).

Zwaar werk (in de context van kinderarbeid): Verwijst naar werk dat waarschijnlijk schadelijk of gevaarlijk is voor de gezondheid van kinderen (bron: FSC-rapport inzake generieke criteria en indicatoren op basis van de principes van de fundamentele verdragen van de IAO, 2017).

Forest Stewardship Council®

---

ic.fsc.org

FSC International Center gGmbH
Adenauerallee 134 53113 Bonn, Duitsland

Alle rechten voorbehouden FSC® International 2020 FSC®F000100
